

I Híwó?di Tun Jesus Christ-Ví?gedi John Ita?nandi?

I to?wí In Tuu gin nakháwǎ?i? nawówátsipäyi?, i-á Jesus-ân namuu

¹ Hǎn?oe ts'anpáadé nanân diwe i to?wí In Tuu gin nakháwǎ?i nayiho?. I-á Yôesi Tádá-ádí nayi?, hedi i-á Yôesibá namuu. ² I-áho oe ts'anpáadé nanân diwe Yôesi Tádá-ádí nayi?. ³ Hǎäwí t'ǎhki ikhiyé, hedi i-á wí?ikhiyépidá hǎäbo wínakhí?yenpi. ⁴ I-á wí?bo wówátsi napäyi?, hedi nǎ?in wówátsi-á ko nakeepo? t'owagí? waagi?bá namuu. ⁵ Nǎ?i ko nakhuná? dee nakeepo?, hedi hǎädi wänbo t'ǎhki nakeepo? tobáháa nakhunân wänbo?.

⁶⁻⁷ Wí sen John gin nakháwǎ?i Yôesi Tádádí óesan nǎ?i ko i?gedi t'owa ovâytu?âamídí, hedânho John-bí hí? dìt'oedi to?wên t'ǎhki dívíwhäyú-ídi i to?wí i ko namuu?iví?piye?. ⁸ John-dá i ko-á wínamuupí, hewänbo i na?ää t'owa ovâytu?âamídí to?wí i ko namuu?in. ⁹ Nǎ?i to?wí In Tuu gin nakháwǎ?i? i ta?gendi ko namuu, hedi nǎä oepáa k'aydipiye? na?äädi t'ǎhki t'owa ovâykohthayyo?.

¹⁰ Nǎä oepáa k'aydi i nayi?, hebo tobáháa nǎ?i oepáa ho ikhiyé wänbo?, in t'owa nǎädi diyi?indi wí?óetaapí. ¹¹ I hǎäwí ikhiyé?i iví? ünmuu, hedi ipiye? na?ää, hewänbo iví t'owadi wänbo wí?óeséegí?anpí. ¹² Hewänbo wáy wëndidá óeséegí?andá iví?piye? dívíwhäyü, hedi nǎ?in t'ǎhki idi ovâymagi Yôesi Tádáví äy dipúwídi. ¹³ Hedi

Yôesi Tádáví ây dipóe ihaydi wíyá di'âypuyä waa dínpóe, hewänbo t'owa di'âypuyä nää oepaa k'aydi waagibá wídi'âypuyäpí, hediháa i tádá-ádí i yiyá-ádí dachanpóedíbo wänbo-á yoe, hediháa wí sen nawänpitúdíbo wänbo-á yoe. Yôesi Tádádân ná'in wówátsi ovâymägi.

¹⁴ I to'wí In Tuu gin nakháwä'i wí t'owa napaa, hedi wí háy tähki na'indádi nayi'. Báyéki hay'i namuu'in âymû', gá Yôesi Tádáví wí' ayda' ûn'ândi' namuudân. I-á báyéki séegísehkanä imáa, hedi háa i natú waa t'ähki ta'gen namuu.

¹⁵ To'wí i namuu'in John-di in t'owa ovâytu'an. Oe ahkon deedi John nayidi kaygi ovâytu'máa, "Naadi wâytu'an naví tí'úugéba wí to'wí napowagit'óe'in, hedi i-á naví shánki kw'áye namuu, gá naa o'âypuyäpídíbo' i-á hãädi wänbo t'ähki nawówayidân. Ná'i-ânkun i namuu ivi'gedi wâyhi'máa'i'."

¹⁶ Báyéki séegísehkanä imáadi, ihayda' híwó'di hãäwí ivi'wedí gín'ä'. ¹⁷ Yôesi Tádádi Moses óetu'an ivi tsontuu na'in dímäáni'in, hewänbo Jesus Christ-ân óesan séegísehkanä-á hedá in ta'gen namuu'indá dínkeeyamidí. ¹⁸ To'wídi wänbo hánhay wänbo Yôesi Tádá wí'óemû'pí. Hewänbo háawi i namuu'in ivi wí'da' ay ûnmuu'i' ivi nú' na'ândidân na'in dínkeeyan.

Háa John i p'ó'p'oekandidi in t'owa ovâytu'annin

¹⁹ Owáy Jerusalem búu'ú wãhãädi in Hudíyoví p'ó'dédi'indi wên owha'-á hedá wên méesate'in khãge'nindá ovâysan John i p'ó'p'oekandi' óetsikáyi'nídí, "To-an unmuu" gin, ²⁰ hedi kinnân idi ovâytu'an: "Naa i to'wí Yôesi Tádádi

óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí wó?muupí." Kaaginpidíbo thay?eedi kin ovâytu?an. ²¹ Hedi óetsikáyin, "Hedi to-an unmuu? Ti Elijah-ân unmuu?" Idi ovâytu?an, "Naa-á i wó?muupí." Hedáhá? óetsikáyin, "Ti Yôesi Tádáví tukhe?bi? i âytsíkha?máa?i-ân unmuu?" ²² Hedi ovâytu?an, "Yoe." Hedáhá? óetu?an, "Dítu?an to-an unmuu, hedânho in to?wên na?in dísannin âyt'ôe?amídí háa untú?in. Uví?gedi dít'ôe?an." ²³ John-di ovâyhé?an hedânho dín?ánpówá-ídí háa Yôesi Tádáví tukhe?bi? Isaiah hân?oebo natú?in, hedi ná?i-á Isaiah-ví hí? ûnmuu:

Wí to?wí oe ahkon deedi ûntuhkwíntúní,

'In p'ôe binta?ge?an i shánkí natsonyi?igî?.'

"Ná?i to?wí han natú?i waagi?bá naa omuu" gin John-di ovâytu?an.

²⁴ Wáy wên in ovâysannin John óetsikáyi?nídí Pharisees dimuu, ²⁵ hedi indi óetu?an, "I to?wí Yôesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí wí?unmuupí, Elijah wänbo-á yoe, háa Yôesi Tádáví tukhe?bi? âytsíkha?máa?i wänbo-á yoe. Hedi háadan handi ná?in t'owa ovâypp'ó?p'oe?o?" ²⁶⁻²⁷ John-di ovâytu?an, "Naadá p'oeidida? dovâypp'ó?p'oe?o?, hewänbo unbí yâadi wáydí wí to?wí bîntaapí? nayi?, hedi tobá naví tí?úugé napówá wänbo?, naa ihay híwó?di wó?muupí iví anto wänbo dônma?p'âdi-ídí."

²⁸ T'ähkí ná?i owáy Bethany búu?ú?ay wähää napóe, oe Jordan p'o? p'änädi John nayidi in t'owa ovâypp'ó?p'oe?o? iwe.

Jesus-á wí k'úwá?ay Yôesi Tádádí óesandi? waagi?bá namuu

29 Wíyá tháwǎn John-di Jesus óemû' ee nayi' iwepiye' na'ǎdi, hedi ivi'gedi natú, “Binmú'dí i na'ǎ'i? I-á Yôesi Tádádí óesan wí k'úwá'ay waagi'ba nachúu-ídi, t'ǎhki t'owaví t'aywó'di ovâyyâ'amídí. 30 Nǎ'ibá i namuu ivi'gedi wâyhée'an. Naa otú, 'Naví tí'úugéba wí sen napówa-í, hedi i-á naví shánki kw'áye namuu, gá naa o'aypuyäpídíbo' i-á hǎädi wänbo t'ǎhki nawówayidán.' 31 Tobá to'wí namúní'in naa wíðinhanginnáhpí wänbo', naa o'ǎä-á p'oedi wâyp'ó'p'oe'amídí, hedânho un Israel-'in t'owa i bîntáa-ídi.”

32-33 John-di háa imû'in ovâytu'an. Natú, “Páadédi naa wíðinhanginnáhpí to'wí Jesus namuu'in, hewänbo Yôesi Tádádí dísan p'oedi wâyp'ó'p'oe'amídí, hedá idá dítu'an, 'I Yä'dâa'i P'oewaahâa nawhândi nâapuwäkhâymaa, hedi wí to'wívi'di isogekhâymaa. Hedi ná'i to'wíðân i Yä'dâa'i P'oewaahâa t'owa ovâymaa'ní wí p'ó'p'oekan waagibá' kin Yôesi Tádádí dítu'an. Hediho' i Yä'dâa'i P'oewaahâa makówádi nawhândi wí k'o'wee waagibá dómû'-áku, hedi Jesus-ví'di isóge. 34 Naa kin napóedí dómû', hedânho naadi wâytu'máa Jesus-á Yôesi Tádáví ay ûnmuu.”

Jesus-ví páadé'in khäge'nin

35-36 Wíyá tháwǎn John-dádi hedá wíye ivi khäge'nindádi Jesus naphademändi óemû', hedi Jesus-ví'gedi John natú, “Binmú'dí i Yôesi Tádádí óesandi' namuu'i? Wí k'úwá'ay waagi'ba nachúu-í.”

³⁷ John-bí wíye khäge'nin háa John natú'in dat'oe, hedi Jesus-ví tí'úugé dawóemää. ³⁸ Jesus ibéedí únwóe'ädi ovänmû', hedi oväntsikáyin, "Hää-an dada?" Óetsikáyin, "Rabbi, wăhää-an unthaa?" (Rabbi-á "hâhkandi" gin natú'da'.) ³⁹ Idi ovântu'an, "Naa-ádi bákă've, hedânho wânkeeyamídí." Hedihó' i-ádi damäädi wáygé nathaa'in dänmû'. Dipówá ihaydáho thé'eedi yôenu iwepiye' naná, hedihó' i-ádiibo dänwóyí'.

⁴⁰ Andrew-á Simon Peter-ví tí'úu únmuu, hedi i-á in wíye in John-bí hí' dat'oeđi Jesus-ádi damää'in diwedi'ibá namuu. ⁴¹ Wesebo Andrew iví pá'dây Simon ituwăho', hedi óeshaa ihayđi óetu'an, "Na'indi i Messiah âyshaa." (In hí' Messiah-á natú'da' "i to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí" gin.) ⁴² Hedi Andrew-đi Simon Jesus-ví'piye' óeho'.

Jesus-đi Simon óemû' ihayđi óetu'an, "U-á Simon unmuu, John-bí ay, hewänbo nää iwedi páadépiye' Cephas gin unkhăwă-í. (Nă'in khăwă Cephas-á Peter-ân namuu, hedi natú'da' "wí k'uu" gin.)

Jesus-đi Philip-á Nathanael-ádi ovântu'an i-ádi damú-í'in

⁴³ Wíyá tháwăn Jesus i'ánshaamăgi oe Galilee nangepiye' namú-ídí, hedi Philip óemû'đi óetu'an, "Naa-ádi ókă've." ⁴⁴ Philip-á Bethsaida-wi namuu, i búu'ú'ay Andrew-ádi Peter-ádi dathá'de iwebá. ⁴⁵ Philip-đi Nathanael óetuwăho', hedi óeshaa ihayđi óetu'an, "I to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí âyshaa, i-á Jesus oe Nazareth-wi-ân namuu, Joseph-ví ay. Iví'gedân Moses ita'nan iví ta'nin diwe, hedá in Yôesi Tádáví tukhè'min

wá? iví?gedi dâyta?nan.” ⁴⁶ Nathanael-di Philip óetu?an, “Naa wó?ânpí hääwí wänbo Nazareth-wi-á híwó?di namuu?in.” Philip-di Nathanael óetu?an, “Ókã?ve naa-ádí hedího wí?bo nâapimúní.”

⁴⁷ Jesus-di Nathanael iví?piye? na?ädi óemû?, hedí iví?gedi natú, “Häwebâa wí na?ä? in Israel-wi kuu ta?gendi ihondi?, i-á wínahôeyóhâhpí.”

⁴⁸ Nathanael-di óetsikáyin, “Hádídan naa dítaa?” Jesus-di óetu?an, “I fig tay ókhxu nú? un?än dihaydi naadi wímû?, Philip-di wóetukánnanpídíbo?” ⁴⁹ Nathanael-di óetu?an, “Hâhkandi?, nâbâa dînhanginná Ɂ-á Yôesi Tádáví ay-ân unmuu?in, Ɂ-á in Israel t'owaví tsondi hay?i unmuu.” ⁵⁰ Jesus-di Nathanael óetu?an, “Nää naví?piye? biwhâyunde? gá wítu?andân in fig tay nú? naadi wímû?in, hewänbo hä?i wíts'antu?andiví shánkí he?endi hääwí nâapuwâkhâymaa. ⁵¹ Ta?gendi wítumáa, makówá nakuudeedi bînpuwägít'óe, hedá naa t'owa t'âhkígí? o'aypuyä?iví?we in Yôesi Tádáví t'ôepa?aa?in diwhâdedá diwáypi?dá bînpuwâkhâymaa.”

2

Oe Cana búu?ú?ay dínkhótsaana

¹ Wíye thaa naphade ihaydi owáy Galilee nange wâhää dínkhótsaashánkí?díná, i búu?ú?ay Cana gin dâytu?o? iwe. Jesus-ví yíyá páadebo namäädího? iwe na?än, ² hedá Jesus-á iví khäge?nindáda wá? ovâyhúutu?andiho dimää. ³ T'âhkí i méena dínhán dihaydi Jesus-ví yíyádí óetu?an, “Wíyá wídínméenasaapí.” ⁴ Jesus-di óetu?an, “Yíyá, háadan

kin dítumáa? Waʼdi ihaydi wíđinnáhpí naví t'ôe donʼamídí.”⁵ Iví yíyáđí in húukhâysaʼin ovâytuʼan, “Háa idi wovâytuʼan waa úvíʼamí.”

⁶ Iwe sí p'onbay k'uudi napaʼandi nasaa, t'owa dipówáʼin dívíʼowíđi-íđí in Hudíyoví khuu dínmuu waagi. Năʼi p'onbay eeye wétâ háa powintâ galôn dihay nasadıʼ.⁷ Jesus-di in dâyhúukhâysaaʼin ovâytuʼan, “Năʼi p'onbay binp'ide,” hediho p'éedí taye dâyp'ide.⁸ Hedáháʼ ovâytuʼan, “Hăwediho wí binwhahóʼgí, hedi unbí tsondivíʼwe binhûu.” Hediho háa ovâytuʼan waa dívíʼan.⁹ I p'oe dâyhoʼi naméenapaa, hedi in húukhâysaʼinbí tsondi idăă, hebo wíʼûnhanginnáhpí wáygé dâyhógiʼin. In wéʼgeʼin dâyhúukhâysandeʼindaʼmân dínhanginná. Hedihoʼ idi i soyingi óetukánnan,¹⁰ hedi óetuʼan, “Wây-á t'owa i shánkí híwóʼdi méena páadé dâykhâysandeʼ, hedi t'owa dívíʼihayʼan dihayđânho i shánkí nak'âagipíʼ dâykhâysandeʼ. Hewänbo u-á han wíviʼanpi, u-á bitsíkhaʼan i shánkí híwóʼdi tíʼúugé ovâykhâysáa-íđí.”

¹¹ Năʼin Jesus ee Cana búuʼúʼay Galilee nange wăhăă iʼannin in páadéʼin pínán t'ôe ovâykeeyannin namuu, hedi indiho in t'owa ikeeyan i-ân hayʼi namuuʼin, hedi iví khăgeʼnin shánkí wänbo ivíʼpiyeʼ dívíwhäyü.

¹² T'ăhkí năʼi naphade ihaydi Jesus-á iví yíyá-á iví tíʼûwindá hedá iví khăgeʼnindáđí Capernaum búuʼúʼaypiyeʼ dimăă, hedi iweho wí hăyü thaa dívíwóyíʼ.

Jesus-di in dâyhăăwíkuʼch'áadeʼin i méesate hayʼi iwedi ovâykhēpiye

13 In Hudíyoví shánkî'đi púnú' naná, Passover gin dâytu'o'í', hedí Jesus oe Jerusalem-piye' namää. 14 I méesate hay'i tehpaá búge in t'owa dâyhäwênku'ch'áadedi ovâymû', wéyu-á k'úwá-á k'o'wee-á dâyku'ch'áade', hedá wá' in dâychä'egó'o'in inbí máäsa eeye dikw'ôndi ovâymû'. 15 Wên púwhí' whihkannindi ipaa, hedí t'ähki i méesate hay'i iwedi ovâykhehpiye inbí k'úwá-á inbí wéyu-á wóegé, hedí in dâychä'egó'o'indá inbí chä' t'ämäpiye' ovâych'áa hedí inbí máäsa ovâyyánú. 16 Hedá in dâyk'o'weeku'ch'áade'indá ovâytu'an, "Binyâa'an ná'i hääwí năwedi. Nă'i méesate-á naví Tádávi wháagé ùnná. Wí kuhte'i waagibá wíyá wíwînpá-ípi." 17 Hedího' iví khäge'nin dín'ánpówá háa to'wí Yôesi Tádávi ta'nin diwe natú'in kin:

Hânho uví wháagéđi dí'âyîngimäđi wí phaadi naa díphakhanukhâymaa waagibá ochanpo', hedí dâymû' Jesus hanbá nachaą'in.

18 In Hudíyoví p'ó'đedí'in iwáyge diyí'indi Jesus óetsikáyin, "Háawin wên pinnán úkoedi dínkeeyamíđi, hedânho gínhanginnáníđi ụ úk'óe'in ná'in t'owa ovâykhehpiyé-íđi?" 19 Jesus-di ovâytu'an, "Nă'i méesate bînnayudi poeye thaa iwebo naa wíyá dótege-í." 20 Indi óetu'an, "Yónántä'đi sí (46) paąyo ovâyo' ná'i méesate dâytege-íđi, hedí háđídan poeye thaa iwebo wíyá nâtege-í?"

21 Hewänbo Jesus-á iví túu'ú i'gedân ovâyhí'maa, i méesate hay'i i'gedá yoe. 22 Hedího chuwa iwedi nawáywówápóe ihayđi, iví khäge'nin ná'in natú'in dín'ánpówá, hedí Yôesi Tádávi ta'nin diwe

háa nata'muu'in hedá ná'i tuu Jesus ihée'andi-á d'íwhäyü.

Jesus ûhanginná t'ähki t'owa háawin dimuu'in

²³ Wa'di Jesus oe Jerusalem búu'ú nayi' ihaydi, in Hudíyoví shánkí'di thaa Passover gin dâytu'o naná' dihaydi, báyéki t'owa i pinnán ovâykeeyandi dâymû'di iví'piye' d'íwhäyü. ²⁴⁻²⁵ Hewänbo Jesus wí'ipimägipi inbí mange. I-á wí'üntáypí wí to'wídi t'owaví'gedi óetu'âamídi, i-áho ûhanginná háawin t'owa dimuu'in hedá háa inbí pí'ná khó'yé di'ánshaamuu'indá.

3

Nicodemus Jesus-ví'piye' namää

¹⁻² Wí sen Nicodemus gin nakháwä'i Jesus-ví'piye' khu'déedí namää. I-á Pharisee t'owa namuu hedá in Hudíyoví tsonnin diwedi'ibá namuu. Idi Jesus óetu'an, "Háhkandi', gínhanginná Yôesi Tádádí wóesan na'in díhá'amídi. Wí to'wí Yôesi Tádádí óekhäge'máa'ida'mân ûnkoedi ikeeyamídi i pinnán üdi dínkeeyo waagibá."

³ Jesus-di óetu'an, "Ta'gendi wítumáa, in to'wên wíyídi."

⁴ Nicodemus-di óetsikáyin, "Hádídan wí to'wí nasówébo'wandi' wíyá nawáy'aypuyä-i? Wí'ûnkoedipí iví yíyávi aymúu iwe nawáyts'únídi wíyá na'aypuyä-ídi."

⁵ Jesus-di óetu'an, "Ta'gendi wítumáa, in to'wên p'oe iwedi hedá i Yä'dâa'i P'oewaahâavi'wedá di'âyuyä'indá'mân dínkoedi makówápiye' dimú-ídi. ⁶ To'wên t'owaví'wedi di'âyuyä'in t'owadä'mân dimuu, hewänbndi wítumáa, in

to[?]wên wíyó to[?]wên i Yä[?]dâa[?]i P'oewaahâavi[?]wedi di[?]âypuyä[?]indá i Yä[?]dâa[?]i P'oewaahâa[?]dâymaa. ⁷Wíwóeháa[?]amípi naadi wítu[?]andi, wíyá í[?]âypuyä-í[?]in únkhây[?]ä[?]. ⁸Oepiyá nääpiyá iwaa[?]o[?], hedi i waa í[?]t'o[?], hewänbo wí[?]únhanginnâhpi wâhääpha[?]gedi na[?]ä[?]in háa wáypiye[?] namännin. Hedi hanbá wí[?]íka[?]póya[?]pí hádídí wí to[?]wí i Yä[?]dâa[?]i P'oewaahâavi[?]wedi na[?]âypuyä[?]in.”

⁹Nicodemus-di óetsikáyin, “Ti nakoedí-í ná[?]i háäwí untú[?]di[?] napúwídí? Hândidan napúwí?”

¹⁰Jesus-di óetu[?]an, “U-á wí Israel-[?]inbí háhkandi unmuu, hedi háadan ná[?]i háäwí j[?]gedi wí[?]unka[?]póya[?]pí? ¹¹Ta[?]gendi wítumáa, ná[?]i dínhanginnân ni[?]gedi ívíhée[?]o[?], hedá i háäwí âymû[?]í[?]gedá wâytu[?]o[?], hewänbo undá háa gitú[?]nin wí[?]dínséegi[?]opí. ¹²Ná[?]i oepáa k'aydiwi háäwí j[?]gedi naadi wâytu[?]an, hedi un wí[?]úvíwhäyundepí, hediho hádídan úvíwhäyú-í makówáwi háäwí j[?]gedi wâytu[?]andi? ¹³Makówápiye[?] wíyá to[?]wí wänbo wínapeepí, i makówá iwedi nawhá[?]dida[?]mân, hedi naa-ân i omuu, t'ähkí t'owagi[?]o[?]âypuyä[?]í[?].”

¹⁴Moses owáy ahkónu wáy i pääyu kwäk'udi napa[?]andi[?] wên phé eedi iwíhí[?]k'ú[?]di itege waagibá, naa t'ähkí t'owagi[?]o[?]âypuyä[?]í[?] omuu[?]í[?] wá[?] phé eedi dítege-í. Kin nakhây[?]ä[?] napúwí[?]in ¹⁵hediho to[?]wên t'ähkí navi[?]piye[?] dívíwhäyunde[?]in wówátsi nahándeepí[?]in dâymá[?]ve-í. ¹⁶Yôesi Táđáđí t'ähkí t'owa hânho ovâyséegídí íví wí[?] ayda[?] ûn[?]ändí[?] imägi, hediho to[?]wên t'ähkí íví ayví[?]piye[?] dívíwhäyü[?]in há[?]to dipedée-í hewänbo wówátsi nahándeepí[?]in dâymá[?]ve-í. ¹⁷Yôesi

Tádá iví ay isan nää oepáa k'aydipiye' in t'owa ovây'aywoenídí, dínkhây'ä' ovâytuchänú-í'in ovâytu'âamídá yoe.

18 To'wên t'âhkí Yôesi Tádávi ayví'piye' dívíwhâyunde'in há'to ovâytu'ámí ovâytuchänú-í'in, hewänbo Yôesi Tádá ho natú in to'wên dívíwhâyupí'indá ovâytuchänukhâymaa'in, gá iví wí' ayda' ûn'ândiví'piye' wídívíwhâyupídân. 19 Yôesi Tádávi ay nää oepáa k'aydipiye' na'ää wí kohthay waagibá namúnídí hedânho t'owa dínkeepúwídí, hewänbo t'owa yä'dâapí dívítsiyekanhondi khuu eeyebo diyêení'in shánkí ovâyhí'an i kohthay ipiye' dimú-íví'wedi. Hedânho Yôesi Tádádí ná'in t'owabá ovâytuchänukhâymaa. 20 To'wên t'âhkí yä'dâapí dívítsiyekanhonnindá i kohthay dâyt'ay, hediho ipiye' wídimänpí, háa dívítsiyekanhonnin dínkeepúwí'in wídida'pídí. 21 Hewänbo to'wên in ta'gen dívíkanhonnin i kohthay ipiye' dimän, hedânho nakeepúwídí hääwí dívíkanhondi Yôesi Tádádí ovâykhäge'dodí díví'amídí."

John i p'ó'p'oekandi Jesus-ví'gedi ihí'máa

22 Hedáhá' Jesus-á iví khäge'nindádí oe Judea nangepiye' dimää, hedi iwây wähhä diyi' ihaydi wên t'owa ovâyp'ó'p'oe'an. 23-24 In Hudíyo tsonnindi John i p'ó'p'oekandi wa' wí'óepansógepí, hedi idi wá' t'owa ovâyp'ó'p'oe'o'. Kin i'ó' oe Aenon diwe, i-á Salim tso'wa naná, iwe báyéki p'oe nayidi, hedi t'owa iví'piye' dimä' ovâyp'ó'p'oe'amídí.

25 Ihaydá John-bí khäge'nin wí Hudíyo-ádí p'ó'p'oekan ni'gedi dívítuhänbo'. 26 Hediho John-bí'piye' dimäädi óetu'an, "Háhkandi', i to sen oe Jordan p'o' p'änä hánhay ụ-ádí nayi'i hedá ivi'gedi in t'owa ụdi ovâytu'andi', nää báyékí t'owa ivi'piye' dimän idi ovâyp'ó'p'oe'amídí."

27 John-di ovâytu'an, "Hääwí i to'wí oe makówá na'ändidi dímägi'ida'mân âyhónde'. 28 Hääđankánbo naa otú i to Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí wó'muupí, hebo ivi páadébo Yôesi Tádádí naa dísan, hedi undá háa otú waa í'toe. 29 Hääđi dínkhótsaaná' dihaydi i soyingi namuu'ivi k'ema ivi nú' nawin, hedi i soyingi ihí'máadí nat'oedi ná'i k'ema báyékí nahíhchanpóe, hedi i sâa'i i soyingiví' ho namuu. Nää-á hanbá naa-á i soyingiví k'ema waagibá hânho ohíhchaa, gá in t'owa Jesus-vi'piye' bá dimändân ivi'in ún múnídí. 30 Nakhây'ä' Jesus-á shánkí kw'áyepiye' óetegé-í'in, hedá naa-á hääbo omuupí waa opúwí.

31 "Jesus-á oe makówádí na'ää, hediho t'ähkiví shánkí hay'i namuu. Naa nää oepáa k'aydiwi' omuu, hediho wí näädiwi waagibá dáyhée'o' näädi'ida' omuudi, hewänbo i-á makówádí na'äädi t'ähkiví shánkí hay'i namuu. 32 Hääwí imú' i'gedi hedá nat'oe i'gedá ihée'o', hewänbo wên háyúhaydida' t'owa háa natú'nin ônséegí'o'. 33 Hewänbo to'wên ivi hí' dâyséegí'odi handidi dâykeeyo' dívíwhâyunde'in Yôesi Tádá ta'ge ihée'o'in. 34 Yôesi Tádáví ay isandi-á Yôesi Tádáví hí' ihée'o', gá Yôesi Tádádá khâagipí i Yä'dâa'i P'oewahâa ho óemägidân. 35 Yôesi Tádá ivi ay iséegídí t'ähkí tsonkhuu óemägi hääwí t'ähkí

i'gedi natsonyêenídí. ³⁶ To'wên t'ähki Yôesi Tádáví ayví'piye' dívíwhäyunde'in wówátsi nahánde'pí'in dâymáa, hewänbo to'wên iví ay ônt'óyandepí'indá ná'in wówátsi wídâymá've-í'pí, indá Yôesi Tádáđí hánhay wänbo t'ähki ovâytuchänu'bé-í."

4

Jesus-áđí wí Samaria-wi kwee-áđí dänhée'an

¹⁻³ In Pharisees dínhanginpóe shánki báyéki t'owa Jesus-ví'piye' dívíwhäyunde'in, heđá John i p'ó'p'oekandiví shánki Jesus-di ovâyp'ó'p'oe'o'. (Hewänbo Jesus-ví khäge'nindida' t'owa ovâyp'ó'p'oe'o', idá yoe.) Heđi ná'i hääwí i'gedi in Pharisees dit'oe'in Jesus ûnhanginpóe ihayđi, i-áđí iví khäge'nindáđí Judea nangedi dipee heđi oe Galilee nangepiye' dimää. ⁴ Galilee-piye' namän dihayđi oe Samaria nange i'gedi ûnpuhpo'. ⁵⁻⁶ Taage púnú' naná' dihayđi wí Samaria-wi búu'ú'ay Sychar gin dâytu'o' iwe napówá. Sychar-á kayi' wínanáhpí wí nava iwedi hán'oebo Jacob-di iví ay Joseph óemägi'i'. Ee dâyp'oewhahónde' iwe Jacob ishää'i naná, heđi Jesus kayi' wähäđi na'äđiho nakaykhanmuudi ee hänge isóge ikaykhanwówá'ámíđí.

⁷ Wí Samaria-wi kwee ip'oewhahóníđí napówá, heđi Jesus-di óetu'an, "Wí p'oe dímäa donsüwä-íđí." ⁸ Jesus-ví khäge'nin i búu'ú'aypiye' ho dikoegi'kunmäa, heđiho i-á wí'bo na'än. ⁹ Hudíyo-áđí Samaria-'indáđí wídívíwóndepí, heđiho i kweedi óetu'an, "U-á Hudíyo unmuu, heđi naa-á Samaria-wi-á omuu. Heđi háadan uđi díp'oesüwägi'da'máa?" ¹⁰ Jesus-di óetu'an,

“Wí’úhanginnáhpí hääwí Yôesi Tádá napäyi’in, hedá wá’ to’wí naa i wíp’oeda’máa’i’ omuu’in wí’úhanginnáhpí. Úhanginnándáho’ udá naa díp’oesuwádaa’amíwän, hedí naadá p’oe nawówátsipäyi’i wímääniwän.” ¹¹ I kweedi óetu’an, “Mää’mää, hääwí wänbo wínâamáapí p’oewhakhongí’in, hedí näwe dâyp’oewhahónde’ iwá nawä’an. Hedí hândidan nä’i p’oe nawówátsipäyi’i nâawhahóní? ¹² Na’inbí hehääwi thehtáy pahpâa Jacob-di nää dâyp’oewhahónde’ iwe na’in dînyoe’an. I-ádi iví e’nündádi hedá iví hääpan hääwëndádi i p’oe näwedi dâywhahógi’i dâysuwände’. Ti un’ände’ u-á Jacob-ví shánki hay’i unmuu’in gáhân?” ¹³ Jesus-di óetu’an, “To’wên t’ähki näwedi dâyp’oesuwände’in wiyá dip’oesá’aapúwí, ¹⁴ hewänbo nä’i p’oe naadi t’owa dovâymä’i’-á dâysuwädá, há’to wiyá dip’oesá’aapúwí. I p’oe naadi dovâymä’i’-á wí p’ohpee inbí pí’nä waagibá napúwí, hedí iwediho in wówátsi nahánde’pí’in dâykéyí.” ¹⁵ I kweedi óetu’an, “Mää’mää, nä’i p’oe i’gedí bihi’máa’i’ dímää, wiyá wí’op’oesá’aapúwípídí, hedânho ihaydá’ näwe wí’op’ohkhonnä’be-ípidí.”

¹⁶ Jesus-di óetu’an, “Ya’ ópûn, uví sedó mánkéyí hedá nääpiye’ nâamá’í.” “Wídînsennänpí” gin i kweedi óetu’an. ¹⁷ Jesus-di óetu’an, “Ta’gendi untú wí’úsennänpí’in. ¹⁸ P’ánän khóhtsaä’i’ unmuu, hedí nä’i sen nää unthaa’i-ádi uví sedó ta’gendi wí’úmuupí.”

¹⁹ I kweedi óetu’an, “Mää’mää, nää naa dînkeeyan wí Yôesi Tádávi tukhe’bi’ unmuu’in. ²⁰ Na’in Samaria’in t’owa gimuu’inbí páadé kää’ä’indi

Yôesi Tádá ná?i p'in kw'áye óe?a'ginmä?, hewänbo un Hudíyo-á ítû? oe Jerusalem búu'ú iwebo t'owa dínkhây'ä? Yôesi Tádá óe?a'ginmääní'in." 21 Jesus-di i kwee óetu'an, "Biwhäyü-í ná'in: Owáy wí thaa naná? diwe t'owadi Yôesi Tádá óe?a'ginmääní ná?i p'in diweda?bá yoe háa oe Jerusalem diweda?bá yoe. 22 Un Samaria-'in ta'gendi wí'únhanginnáhpí to?wí bîn?a'ginmä'in, hewänbo ná'in Hudíyo-á gínhanginná to?wí äy?a'ginmä'in, gá Yôesi Tádádí ná'in Hudíyo díde?mandân hediho i to?wí t'owa ovây'aywonkhâymaa'i-á Hudíyo-ân namuu. 23 Hedi náä iwedi páadépiye' in to?wên Yôesi Tádá dây'a'ginmä'indi ta'gendá hedá pín ta'gehaydá óe?a'ginpâkhâymaa. Kí?min t'owa-áho i Tádá nada? óe?a'ginmääní'in. 24 Yôesi Tádá-á p'oweahâada? namuu, hedi in óe?a'ginmä'in dínkhây'ä? ta'gendá hedá pín ta'gehaydá óe?a'ginmääní'in."

25 I kweedi óetu'an, "Naa dínhanginná i to?wí Yôesi Tádádí óesogekhâymaa'i? t'owa ovây'aywoenídí ná'ä?, Christ gin óetu'o'i?. Napówá ihaydi hääwí t'ähkí dínthaykankhâymaa ná'in." 26 Jesus-di óetu'an, "Naadi wíhí'máa'i-ân i omuu."

27 Ihaydibá Jesus-ví khäge'nin diwáypówá, hedi hânho ovâyháa'an wí kwee-ádí ihí'máadí, hewänbo to?wídí wänbo i kwee wí'óetsikáyinpí, "Hää-an unda?" hedi Jesus wänbo wá? wí'óetsikáyinpí, "Háadan i kwee-ádí bihí'máa?"

28-29 Ihaydiho? i kwee iví p'onbay iwe iyoe'andi i búu'ú'aypiye? namää, hedi in t'owa ovâytu'an, "Bíkä've bînmúnídí wí sen t'ähkí háa naa dáy'annin dítu'andi?. Tigúbá i-á i to?wí namuu Yôesi Tádádí óesogekhâymaa'i? t'owa

ovây'aywoenídí." 30 Hediho' in t'owa i búu'ú'ay iwedi dipeedi iwáy Jesus nayi' iwepiye' dimää.

31 Wa'di in t'owa búu'údí di'ädibá Jesus-ví khäge'nindi öetumáa, "Hähkandi', shánkí yänbedi nääbo bihúuyamí." 32 Idi ovâytu'an, "Naa piháawi koegi' dómáa, un i'gedi wí'únhanginnáhpí." 33 Ivi khäge'nin wí'ná táye dívítsika'máa, "Ti wí to'wídí ònkoegi'kán, gáhân?" 34 Jesus-di ovâytu'an, "Háa i to'wí naa disandi' nada' waagibo naa dáyo', hedi in t'öe idi naa díkanyönnin dóbowakhâymaa. Ná'i hääwí dó'o'i' naví koegi' waagi' bá dínmuu.

35-36 Kin t'owa ditû'pí'an: Dâyko'yiko' iwedi dâyhäawiwé'ge'o pu'wahay yöenu p'öe naná. Hewänbo naadi wâytumáa, híwó'gí binmú'dí in t'owa hää nava i'ge di'ä'in. Hä'in t'owa-á dikhâymuu ovâywé'ge'amídi hääwí napaa'i waagibá, hedi undá hääwí wé'gekannin waagi'inbá-á ímuudi hä'in t'owa-á bínwé'ge'amí Yöesi Tádávi'piye' bínhûuwídi. Hedi kin úví'an dihaydá Yöesi Tádádi wovâywá'âa-í, hedi in t'owa-á in wówátsi nahánde'pí'in dâykéyí. Wây-á wëndá ho Yöesi Tádávi hí' ovâykoe inbí pí'ná khó'yé, wí to'wí iko'yiko' waagibá, hedi in wé'ge'indádi undádi úvíhíhchannamí hä'in t'owa bínwé'ge'an dihaydi. 37 T'owa ditû'pí'an: Wí to'wí iko', wíyá to'wí-á ihäawé'ge'o'. Hedi háa ditû' waa nää ta'gendi napúwí. 38 Wáy úvít'öe'anpí'yepiye' naadi wâysangít'öe in t'owa Yöesi Tádági' bínwé'ge'amídi. Unbí páadébo wây-á to'wên dívít'öe'an, hedi in t'öe díví'annin namuudi undáho in t'owa bínwé'gekähâymaa."

39 Oe Sychar búu'ú báyéki t'owa Jesus-ví'piye'

ho dívíwhäyü gá i kweedi ovâytuʼandân, “Jesus-di háa dáyʼannin tʼähkí naa dítuʼan.” ⁴⁰ Hediho náʼin tʼowa Jesus-víʼwe dipówá ihaydi óedaaʼan indádi nachaʼnídí, hediho wíye thaa iwe iwóyíʼ.

⁴¹ Tíʼúugédí wây-á shánkí báyékí tʼowa iweʼin Jesus-ví híʼ ditʼoedi ivíʼpiyeʼ dívíwhäyü, ⁴² hedi náʼin tʼowadi i kwee óetuʼan, “Nábáhaʼ ivíʼpiyeʼ naʼin ívíwhäyü, hewänbo ü untúdídaʼbá yoe, naʼin wíʼbo iví híʼ gitʼoe, hedá gínhanginná taʼgendi náʼi-ân tʼähkí tʼowagíʼ i aywondi namuuʼin.”

Jesus-di wí sen hayʼiví eʼnú ônehkháaʼan

⁴³ In wíye thaa daphade ihaydi Jesus iwáygedí iyâaʼodi oe Galilee nangepiyeʼ namää. ⁴⁴ I-á wíʼbo ho natú, “Wí Yôesi Tádáví tukiʼwe dipówá ihaydi óedaaʼanhéʼbiʼ iví nangebo wídâyʼaʼginpí,” ⁴⁵ hewänbo oe Galilee nange Jesus napówá ihaydi in Galilee-windi óeséegíkêʼ, gá oe Jerusalem dínshánkíʼdínáʼ dihaydi in wáʼ iwebá diyidân, hedi tʼähkí iʼandiʼ óemûʼ.

⁴⁶ Ee Galilee nange iwebá, i búuʼúʼay Cana gin dâytuʼo iwepiyeʼ Jesus nawáymää. Iwânkun naná händídí pʼoedi ho iméenapaa. Ee Cana wí sen hayʼi nayíʼ, hedi iví eʼnú oe Capernaum búuʼúʼay iwe ûnhaykʼóe. ⁴⁷ Náʼi sendá ûnhanginpóe Jesus oe Judea nangedi naʼäãdi Galilee nange napówáʼin, hediho Jesus naʼân diwepiyeʼ namäädi óetsikáyin, “Ti navíʼpiyeʼ unmú-í naví ay dínhekháamäänídí? I-á chuwa kʼáygé nakʼóe.” ⁴⁸ Jesus-di óetuʼan, “Un tʼowa tʼämägíʼ pínán tʼôe bînmúndepídá háʼto navíʼpiyeʼ úvíwhäyü-í.” ⁴⁹ I sendi Jesus óetuʼan, “Naʼinbí Sedó, naa-ádi ókãʼve naví ay hehkháa dînmäänídí wídînchúu-ípídí.” ⁵⁰ Jesus-di óetuʼan,

“Uví[?]piye[?] ópûn, uví ay úwówaho[?].” I sen háa Jesus-di óetu[?]an waa iwihäyu, hediho[?] iwedi namää. ⁵¹ Wa[?]di namän dihaydibo[?] iví t'ôe[?]indi óeyaydi óetu[?]an iví ay ûnwówa[?]in. ⁵² Idi ovâytsikáyin, “Häyú ihaydan naná ûnhekháapóe ihaydi[?]” Óetu[?]an, “Tsá[?]di thé[?]êedi wí[?] iwe i tsáwäp'íde ûnhán.” ⁵³ I tádá ûn[?]ánpówá wí[?] ihaydibá naná[?]nin Jesus-di óetu[?]an dihaydi, “Uví ay úwówa,” hediho[?] i-ádí iví k'aygi[?]indádi Jesus-ví[?]piye[?] dívíwhäyu.

⁵⁴ Jesus Judea-di namäädi oe Galilee wa[?] nayi[?] ihaydi, ná[?]inho in wáygingí[?]in pínnán ovâykeyannin namuu.

5

Jesus-di wí sen i p'obú[?]ay iwe óehhekháamägi

¹ Wíyá häädi naná[?] diwe in Hudíyo dínshánkí[?]diná, hedi Jesus oe Jerusalem-piye[?] nawáymää. ² Oe Jerusalem wí p'obú[?]ay nak'óe, i-á Hebrew tųđi “Bethesda” gin dâytų[?]o[?]. P'o kینگé p'áanú pohtâa[?]ây nawhaadikw'ó, hedi iwe nú[?] wên phódi nachá i búu[?]ú[?]in tehpaawé, “K'úwágí[?]in Phódi” gin dâytų[?]o[?]. ³⁻⁵ Ná[?]i pohtâa phoe[?]o eeye báyéki t'owa dihaywhaakw'ó. Wáy wên ditsí[?]t'aamuu, wáy wéndá pówhá[?]nin dimuu, hedá wáy-á wídín[?]á'yäkankoeđipi. Iwe wí sen powintä[?]di khâave paayo nahay[?]i[?] nak'óe. ⁶ Jesus-di ná[?]i sen iwe nak'oeđi óemû[?], hedi ûnhanginná báyéki paayo nahay[?]in, hediho[?] óetsikáyin, “Ti úhehkháapúwí[?]in unda[?]?” ⁷ I nahay[?]idi Jesus óetu[?]an, “Mă[?]mää, naa to[?]wí wänbo wídín[?]ánpí díp'osóge-íđi nap'o[?]á'yäpo[?] ihaydi. Wa[?]di ots'úníđi

dáysó'dінде? ihaydibo?, wiyá to'wí-á naví páadébo-á nats'úya?." ⁸ Jesus-di óetu'an, "Ówínú, uví whohpa'ay mänke'di óyiyé." ⁹ Wesebo i sen nawówađi iwínú, hedí iví whohpa'ay ikê'di natsiyedee.

I thaa nă'in napóe ihaydi Hudíyoví kaykhanwówá thaa-á naná. ¹⁰ In p'ó'dédí'in Hudíyodi i sen óetu'an, "Năa thaa kaykhanwówá thaa naná. Nakhâak'óe uví whohpa'ay wóegé unyêenídí." ¹¹ Idi ovâytu'an, "I sen dînhekhâa'ândidân dítu'an, 'Uví whohpa'ay mänke'di óyiyé.' " ¹²⁻¹³ Indi óetsikáyin, "To-an i sen namuu ha'wâa wóetu'andi'?" Hewänbo i sen nawówa'i? wí'ûnhanginnâhpí to'wí namuu'in, gá báyékí t'owa iwe diyidân, hedí Jesus-á óemû'pídíbo iwedí iyâa'an.

¹⁴ Hây napóe ihaydi Jesus-di i sen i méesate hay'i iwe óeyay, hedí óetu'an, "Ót'óyan, ûhekhâapóe, hedího năa-á wiyá wívit'aywó'nâamípí, hăäwí shánkí p'ândíkí? wí'úpúwípídí." ¹⁵ I sen iwáygedí namăadi in Hudíyoví p'ó'dédí'in ovâytu'an Jesus-dânho hekhâa óemăgi'in.

¹⁶ Hedího nă'indi Jesus óeyanăkímăa, gá kî'bi hăäwí ikanhondân kaykhanwówá thaa eeye wänbo?. ¹⁷ Jesus-di ovâytu'an, "Naví Tádá hăädi wänbo t'âhkí it'ôemăa, hedí naa-á hanbá, hedânho nă'i hăäwí dókanhon." ¹⁸ Nă'in natú ihaydi in Hudíyoví p'ó'dédí'in shánkí wänbo dida? óedahéyí'in, i kaykhanwówá thaa i'a'ginhánúndedida?bá yoe, hewänbo wá? natúđân Yôesi Tádá-á iví tádá ûnmuu, hedí kindidího? hăäwí i-ádí Yôesi Tádá-ádí handa? damuu waagibá i'ò?.

Yôesi Tádádí Jesus tsonkhuu óemägi

19 Jesus-di ovâytu'an, "Háa i Tádá i'o'in naa dómunde', hedi inbá naa dáy'o'. Naa i ay omuu'i wíðinkoedipí hääwí wí'bo dáy'amídí. Hääwí i Tádá i'o'i naa hanbá dáy'o'. 20 I Tádádí naa díseegi, hediho hääwí t'ähkí i'o'i dínkeeyo', hedi idá hääwí shánkí he'endi-á dó'amí'i'in naa dínkeekankhâymáa, hedânho un wovâyháa'amídí. 21 I Tádádí t'owa dichuu'in ovâywáywówápa', hedi handiðibá naa i ay omuu'idi in to'wên naa oda'in wówátsi dovâymaßní. 22-23 I Tádá wânbo wínatúnípi t'owaví'gedi háa híwó' háa híwó'pí díví'annin. Idi naa i ay omuu'i dínk'û' han dó'amídí, hedânho t'ähkí t'owadi naa dí'a'geenídí, i Tádá óe'a'gin waabá. To'wêndi naa i ay omuu'i' wídí'a'ginpídí i Tádá naa dísandí' wânbo-á wíðây'a'ginpí.

24 "Ta'gendi wâytumáa, to'wên naví hí' dít'óyandedi hedá i naa dísandí'piye' dívíwhâyundedá wówátsi nahánde'pí'in dâymáa, hedi wí'ovâytouchänú-ípi. Chu'in waagi'inbá nää wíðimuupí, gá wówátsi dâykê'dân. 25 Ta'gendi wâytumáa, nää iwedi páadépiye' in chu'in waagi'inbá dimuu'in naví tų dit'óe-í, naa Yôesi Tádáví ay omuu'i', hedi in dívít'óyande'indá wówátsi dâykéyí. 26 I Tádá in wówátsi napäyi', hedi handiðibá naa i ay omuu'i dínk'û' t'owa dovâywówátsimääní. 27 Hedá idá naa dínk'û' t'owa dovâykeekw'ôenídí háa híwó' háa híwó'pí díví'annin, gá naa wá' t'owabá opóedân. 28 Nã'in naví hí' wâytumáa'indi wíwovâyháa'amípi. Owáy wí thaa naná' diwe in penípho eeye dikw'ó'nin naví tų dit'óe-í, 29 hedi ee dikhä'kw'ó' deeyedi

dipeegít'óe. In to'wên híwó' dívít'siye'annin chuwa iwedi ovâypiyegít'óe wówátsi dâykéyídí, hedi in to'wên yâ'dâapí dívít'siye'annindá chuwa iwedi wá' ovâypiyekhâymáa inbí tuchânu dâykéyídí.

³⁰ “Naa wí'bo háabo wídînkoeđípí dáy'amídí, hewânbo naa t'owaví'gedi otû' háawin dimuu'in Yôesi Tádádí dítu'an waabá, hedânho háa otû' waa inbí'gedi ta'gen namuu, gá dáy'odân háa i Tádá naa dísandi' nada' waagi, háa naa owânpida' waagá yoe.”

Háđidan gínhanginná to'wí Jesus namuu'in?

³¹ “Naa wí'bo naví'gedi dáyhí'máadí ma'dân un ítúní naví hí' ta'gen wídînmuupí'in. ³² Hewânbo wiyá to'wí naví'gedi ihée'o'i nayi', hedi naa dínhanginná háa naví'gedi ihée'o'in ta'gen namuu'in. ³³ Undá John i p'ó'p'oekandiví'piye' t'owa bînsan óehée'amídí, hedi i-á in ta'gen naví'gedi natú. ³⁴ Háa t'owa naví'gedi ditû' waa naa-á wídîntáypí, hewânbo John-bí hí' j'gedi wâytumáa hedânho háa natú'in úvíwhâyú-ídí hedá wovây'aywoenídí. ³⁵ John-dá wên phakó nakomuudi nakohkeepäyi'in waagibá namú'de, hedi wí háy tähkí ho iví kohthayđi wovâyhíhchannan. ³⁶ Hewânbo wí hääwí shánkí hay'i namuu John-bí hí'víwedi, hedi ná'i hääwídá wovâykeeyo' to'wí omuu'in. Kinnân namuu: Háa i Tádádí díyôn waa dáykanhon, hedi ná'i hääwí dáykanhondi' bînmû'di wovâykeeyo' i Tádádí naa dísannin. ³⁷ Hedá i Tádá dísandi' wá' naví'gedi ihée'an. Hewânbo undá hânhay wânbo iví tuu wí'ít'oepí, hedi háawi i namuu'in wívînmû'pí, ³⁸ hedi iví hí' unbí pí'ná khó'yé wívînmáapí,

gá naví'piye' wí'úvíwhäyundepídan, tobá idi dísan wänbo'. ³⁹ Yôesi Tádáví ta'nin áyíngidi bîntu'u'o', gá í'ándedân iwe únhanginpúwí'in hádídí wówátsi nahándepí'in bînkéyí'in, hedí ná'in ta'nin diwebá naví'gedi natû'. ⁴⁰ Hewänbo naví'piyá wí'íkã'äädá'pí ná'in wówátsi bînkéyídí.

⁴¹ "T'owa naví'gedi híwó' dívíhée'ámí'in naa wó'wänpit'oeda'pí. ⁴² Háawin un ímuu'in naa dînhanginná. Unbi pí'ná khó'yé Yôesi Tádá wívînséegípí. ⁴³ Naví Tádádí dísandibo o'ää hedí undi wídíséegíkê'pí. Hewänbo wiyá to'wí wí'bo nawänpi'äädá, i-á ma' bînséegíkéyí. ⁴⁴ Háa i wí'dá' Yôesi na'ändi' unbí'gedi natû'nin áyíngi wíwovâymähpi, háa híwó'gí natû' háa yoe, hewänbo in t'owa híwó' unbí'gedi dívíhée'odá inbí tuu híhchandi bînhónde'. Hedânho wí'únkoedipí naví'piye' úvíwhäyú-ídí. ⁴⁵ Hewänbo wí'í'âanípí naadân unbí t'aywó'di í'gedi i Tádá dót'ehpidekhâymaa'in. Í'ánde' ná'i hí' Moses ita'nandídi wovây'aywonkhâymaa'in, hewänbo iví hí'díba unbí t'aywó'di únkeepúwí, hedího idân wovây't'ehpidekhâymaa. ⁴⁶ Moses naví'gedi ita'nan, hedího iví hí' ta'gendi bînhwäyüdáho naví'piye' wá' úvíwhäyú-íwän. ⁴⁷ Hewänbo háa ita'nannin wívînhwäyundepí, hedânho hádídan naví hí' dînhwäyú-í?" kin Jesus-di ovâytu'an.

6

Jesus-di in p'áanú maapaasôn senä'dá in wé'ge'in t'owa-á ovâyhúuyôn

¹ Wiyá háädi Jesus oe Galilee p'oekwí' p'änäpiye' namää. (Nä'i p'oekwîndá Tiberias wá' gin

dâytu'o?).² Báyéki t'owadi iví pinnán ovâykeeyandi in dihay'in ovâyhehkháamädi dâymû'di óeyuuhon.³⁻⁴ In Hudíyoví shánkí'di Passover gin dâytú'o'i púnú' naná. Jesus-á iví khäge'nindádí oe p'in kw'áyepiye' dipee hedi iwe dívíkw'ódi.⁵ Jesus ibéedí báyéki t'owa iví'piye' di'ädi ovâymu', hediho Philip óetsikáyin, "Wähää-an ihay koegi'âykumä-i t'ähki nä'in t'owa dâyk'öe-ígí'?"⁶ Jesus-á wí'bo ûhanginná háa ikhâymáa'in, hewänbo nä'in Philip óetsikáyin óetayi'nídí hânangúbá natúní'in.⁷ Philip-di óetu'an, "Wáygín tägintä (200) thaa t'öe díví'andi wá'aa ihay wa' wínayipi ovâykoegi'kumä-ídi, tobá t'ähkídiíbo hí'índa' diyámu wänbo'."

⁸⁻⁹ Wíyá khäge'di? Andrew gin nakháwä'i?, i-á Simon Peter-ví tí'úu ûnmuu'ídi Jesus óetu'an, "Náwe wí enúkáy nayí?, i-á p'áanú táhtá phó'i pává'ây hedá wíye paa-á imáa, hewänbo hä'i-á ihay wínayipi t'ähki nä'in t'owa ovâyhuuyöenídi."¹⁰ Iwáygé báyéki natáasaa, hediho Jesus iví khäge'nin itu'an in t'owa nangebo' ovâykwoyöení, hedi han díví'an. In senä'da'dibo p'áanú maapaasôn (5,000) ihay diyí'.¹¹ Jesus i pává ihógidi Yöesi Tádá óekú'daa'an, hedi iví khäge'nin ovây'andi ovâytu'an in t'owa iwáygé dikw'ó'nin wí'ínbo' ovâymaßnídí, hedi hanbá in paa-á ovâymagi. Häyú in t'owa dida' ihay dâyk'oe,¹² hedi dívíshu'an dihaydi Jesus iví khäge'nin itu'an, "Binwé'ge'an hä'i dínphade'i?, hedânho hääwí wänbo wínapedée-ípídi."¹³ Hediho t'ähki dâywé'ge'an dihaydi, tä'di wíye t'ún dâyp'íde i naphade'i pává iwedi, in t'owa i p'áanú pává'ây dâyk'oe ihaydi.

14 In t'owa ná'in pínán ovâykeeyannin dâymû'di ditú, “Ta'gendi ná'i-ân i Yôesi Tádávi tukhe'bi' namuu, iví'gedi nata'muu náä oepáa k'aydipiye' na'ä?” 15 Jesus ûhanginná dida' óekaygikhâymáa'in inbí tsondi hay'i' óesóge-ídí, hediho' iwáygedí wiyá oe p'in kw'áyepiye' bá wí'bo namää.

Jesus p'oe kw'áayé nayi'

16 Kindi napuwamän dihaydi Jesus-ví khäge'nin oe p'oekwíngépiye' diwhá. 17 Wí kophênbay iwe dívítógi, p'oekwí' p'ânäpiye' oe Capernaum-piye' diwáymu-ídí. Wa' dimän dihaydibo' nakhuúpóe, hedi Jesus inbí'we wa'di wínapówápí. 18 Ihaydi kaygi iwáa'an hedi hânho nap'oet'úkhúpóe. 19 I kophênbay i dâ'osande'i phédí dâysayde', hedi ma'di poeye háa yôenu míya dimää ihaydi Jesus p'oe kw'áayé nayidi i kophênbay tso'wapiye' na'ädi óemû', hedi dikhuwôeda'póe. 20 Hebo idá ovâytu'an, “Naa Jesus-ân omuu, wí'íkhuwôeda'ípí.” 21 Hediho híhchandi kophênbay iwe óetógi, hedi p'o kí'ge dimänninnäpiye' wesebo dipówá.

In t'owadi Jesus óetuwämáa

22 In báyéki t'owa wa'di oe p'o' p'ânäbo diyi'indi Jesus-ví khäge'nin ho ovâymû' i kophênbay iwe wí'bo dívítógidi iwedi dimú-ídí, hediho dínhanginná Jesus indádí wínamääpí'in. Wí'da' wí kophênbay iwe na'ánwän, hediho di'ân Jesus-á wa'di iwebo na'ännin. 23 Wiyá tháwándá wây-á kophênbay hí'innin oe Tiberias búu'údi di'ää, hedi iwáy Jesus i pávágí' ikú'daamágidi in t'owa dâyk'oe iwe tso'wa diwhi'kw'ó. 24 Hedi Jesus-á iví khäge'nindá iwe wídiyipí'in in t'owa

dâymû' ihaydi, in kophênbay eeye dívítógikídi oe Capernaum búu'ú'aypiye' dimää óenuwã-ídi.

Jesus natú i-á i pává nawówátsipäyi'i namuu'in

²⁵ In t'owadi Jesus oe p'o' p'änä óeshaadi óetsikáyin, “Háhkandi', hãädan unpówá näwe?”

²⁶ Jesus-di ovâytu'an, “Ta'gendi wâytumáa, i pínán naadi wâykeeyandibo nakeepo' naa Yôesi Tádáví'wedi o'ää'in, hewänbo hä'i bînmû'di naa ví khäge'nindá iwe wídiyiwidítuwämáapi, i pává bînk'oeđi íshuhpoeđibo dítuwämáa. ²⁷ I koegi' wówátsi nahándepi'in napäyi'ipiye' úvíkhãä-í, i koegi' nahá'dänpo'ipiyeda'ba yoe. Naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'idi ki'bi koegi' wâymääni, gá Yôesi Tádádi kee'eeđi dînk'û'dân kin dáy'amídi”

kin ovâytu'an. ²⁸ Hedihó óetsikáyin, “Hânnan íví'amí Yôesi Tádá âyhíhchanmäänídi?” ²⁹ Jesus-di ovâytu'an, “Gá kinnân: Naa i Yôesi Tádádi dísandiví'piye' úvíwhäyú-í. Nä'innân Yôesi Tádá nada' úví'amí'in.” ³⁰ Indi óetsikáyin, “Háawin pínánnan üdi dînkeeyamí hedânho wînwhäyú-ídi? Hânnan bikhâyamáa? ³¹ Na'inbí hehãäwin thehtáy pahpá'in gínmuu'in owáy ahkónu iwéngé diyí' ihaydi nä'i koegi' manna gin dâytu'o'i dâyk'oe. Yôesi Tádáví ta'nin diwe kinnân nata'muu:

Pává makówáđi ovâymägi dâyk'óe-ídi.

³² Ti hãäwi ihaybá úkoedi?” Jesus-di ovâytu'an, “Ta'gendi wâytumáa, Moses-á hä'i pává wí'imägipi, naví Tádá-ân imägi. Hedí hä'i pává-á kodi'di makówáwi pává wínamuupí, hewänbo nää-á naví Tádádá ta'gendi makówáwi pává

wovâymä? 33 Hedi nä'i pává Yôesi Tádá napäyi'i-á makówádí na'ää'i namuu, hedi t'ähkí t'owa wówátsi ovâymä?."

34 Indi óetu'an, "Na'inbí Sedó, häädi wänbo t'ähkí k'i'bi pává dímä've-í." 35 Jesus-di ovâytu'an, "Naa-ân pává waagi'ba omuu, t'owa wówátsi napäyi'i?. To'wí naví'piye' na'ää'i-á há'to naháhsení, hedi to'wí naví'piye' iwhäyu'i-á há'to nap'oesá'aapúwí.

36 "Hewänbo ho wâytu'an waa, tobáháa dímû' wänbo?, naa wíðinwhäyundepí. 37 To'wên naví Tádádí naa dímä'in naví'piye' di'ää-í, hedi to'wí wänbo naví'piye' na'ää'i-á naadi há'to dóyoegi'amí. 38 Naa oe makówádí owhá dáy'amídí háa idi dísandi' nada' waagi, háa naa oda' waagá yoe. 39 I dísandi' nada' in t'owa naa dímägi'in naadi dovây'áyíngi'amí'in hedânho wí' wänbo in diwedi wínapedé-ípi, hewänbo i t'ä'gi thaa naná' dihaydi naadi in t'ähkí wíyá dovâywáywówápaa-í. 40 Kinho naví Tádá nada' dáy'amí'in, gá nada'dân t'ähkí in dínhanginná'nin naa iví ay omuu'in, hedá naví'piye' dívíwhäyunde'in wówátsi nahánde'pí'in dâymä've-í'in. Hedi i t'ä'gi thaa naná' dihaydi naadá wíyá dovâywáywówápaa-í" kin Jesus-di ovâytu'an.

41 In Hudíyoví p'ó'dédí'in iví'gedi dívít'ayhí'máa, gá natúðân, "Naa-á i pává makówádí owhá'di-ân omuu." 42 Kinnân ditû': "Nä'i-á Jesus namuu, i-á Joseph-ví ay namuupí'an. Iví tádá-á iví yíyá-á äytaa. Hedi háadan nää-á natû' makówádí nawhân gin?" 43 Jesus-di ovâytu'an, "Ha'wâagi wí'úvít'ayhí'má've-ípi. 44 To'wí wänbo

wí'ûnkoedipí naví'piye' na'ää-ídi, naví Tádá i dísandidi naví'piye' óemaadida'mânho'. Hedi in naví'piye' di'ää'indá dovâywaywówápaa-í i t'ä'gi thaa naná' dihaydi. ⁴⁵ Wí Yôesi Tádáví tukhe'bi' hân'oe kinnân ita'nan:

Yôesi Tádádân t'ähki t'owa ovâyhá'amí.

Hediho nää to'wên naví Tádá ônt'óyannindi ivi'wedi diháhpóe'in naví'piye' di'ää-í. ⁴⁶ Naa wó'tû'pí to'wídi i Tádá óemû'in. Naadida'mân Yôesi Tádá dómû', gá ee na'ân diwedi o'äädân.

⁴⁷ “Ta'gendi wâytumáa, to'wí wänbo naví'piye' iwhâyunde'i wówátsi nahándepí'in imáa. ⁴⁸ Naa pává in t'owa nawówátsipäyi'i waagi'ba omuu. ⁴⁹ Tobá unbí hehääwin thehtáy pahpá'in oe ahkónu wéngé diyí' ihaydi i koegi' manna kin dâytu'o'idi ovâykhóekhúumägi wänbo', tí'úugédi dit'ahán. ⁵⁰ Hewänbo nää naadá pává makówádi nawhân ni'gedi wâytumáa, hedi wí to'wí nã'idi óekhóekhúumägi'i há'to naháani. ⁵¹ Naa-ân i pává makówádi na'äädi wówátsi napäyi'i waagi'ba omuu. To'wên nã'i pávádi ovâykhóekhúumägi'in hânhay wänbo t'ähki dâywówátsimá've-í. Nã'i pává naví túu'ú dînmuu t'ähki t'owa dovâypägit'óe'i dâywówátsikéyídi” kin Jesus-di ovâytu'an.

⁵² Ihaydiho in Hudíyoví p'ó'dédi'in dívítuhkannan. Wáy wên ditsikapóe, “Hândidan nã'i sendi ivi túu'ú dipägit'óe díkhóekhúumäänídi?” ⁵³ Jesus-di

ovâytu'an, “Ta'gendi wâytumáa, naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'ivi túu ûnp'oedi wíwovâykhóekhúumägipídáho', wówátsi wänbo wíwînmaapí. ⁵⁴ To'wên t'ähki naví túu ûnp'oedi

ovâykhóekhúumägi?indá wówátsi nahándepí?in dâymáa, hedá naadá i t'ä?gi thaa naná? dihaydi dovâywáywówápaa-í. ⁵⁵ Naví túu?ú ta?gendi koegi? waagi?bá namuu, hedá naví ûnp'oe-á ta?gendi sùwägi? waagi?bá-á. ⁵⁶ To?wí naví túu ûnp'oedi óekhóekhúumägi?i-á naa-ádi namuu hedá naa-á i-áda. ⁵⁷ Naví Tádádi naa dísandí-á i häädi wänbo t'ähki nawówáyí?i namuu, hedi i-á nawówáyidi naa-á owówáyí?. Handidibá to?wí naadi dókhóekhúumägi?i naví?wedi íwówátsikéyí. ⁵⁸ Hediho naa-ân i pává makówádi na?ää?i? omuu, i pává unbí hehääwin thehtáy pahpá?in dâyk'oe?i? waagi?bá wí?omuupí. Hâ?i pává dâyk'oe wänbo tí?úugédi dit'ahán. Hewänbo to?wên i pává naa omuu?i? dâyk'oe?indá hânhay wänbo t'ähki dâywówátsimá?ve-í.”

⁵⁹ Jesus ná?in natú oe Capernaum búu?ú?ay, i Hudíyoví méesate?ay iwe in t'owa ovâyhá?o? ihaydi.

Wáy wên t'owadi Jesus óeyoe'an

⁶⁰ Báyéki i-ádi dimä?nin dit'oedi ditú, “Ná?i hí?-á nakâymmu áyhónídi. To-an iséegi?amí?”

⁶¹ Hewänbo to?wídi wänbo óetu?anpidí Jesus ûnhanginná ná?i ovâytu?an ni?gedi dívít'ayhí?máa?in, hediho? ovâytsikáyin, “Ti ná?i naadi wâytu?andi? wíwovâyhí?anpidí naa-ádi wíyá wí?ípunda?pi? ⁶² Hân í?âani undi naa t'ähki t'owagi? o?aypuyä?i dímu?di kw'áyepiye owáypeedi páadé o?ân diwepiye?bá? ⁶³ I Yä?dâa?i P'oewaahâa nawówátsipäyi?, t'owa-á wí?bo wídínkoedipí. I hí? naadi wâytumáa?i? i Yä?dâa?i P'oewaahâaví?wedi na?ä? hedi ná?i hí?-áho nawówátsipäyi?. ⁶⁴ Hewänbo wáy wên un

wí'úvíwhäyundepí." Jesus-di ha'wâa ovâytu'an gá páadédíbo ho ûnhanginnândân to'wên iví'piye' wídívíwhäyukhâyamáapí'in dimuu'in, hedá ûnhanginnân wá'to'wídí óekuhpegít'óe'i namuu'in. ⁶⁵ Hedá wá' ovâytu'an, "Kindidânkun wâytu'an, to'wí wänbo naví'piye' wí'ûnkä'ääkoedipí naví Tádádí óemägidida'mân."

⁶⁶ Iví hí' ûnmuudi báyéki in óeyuuhonnin i-ádi wíyá wídipunda'pí, hediho óeyoe'an. ⁶⁷ Hedi Jesus iví tä'di wíye khäge'nin itu'an, "Heyâa un, ti undi wá' díyoe'amí'in ída'?" ⁶⁸ Simon Peter-di óetu'an, "Na'inbí Sedó, toví'piyanho gimú-i? Uđida'mân dítumáa hádídí nã'in wówátsi nahândepí'in äykéyí'in. ⁶⁹ Na'in ívíwhäyümägiho hedá gínhanginnânho u i shánkí yä'dâa'i unmuu'in, i Yôesi Tádádí wóesandi'." ⁷⁰ Jesus-di ovâytu'an, "Naadi wí'bo un tä'di wíye wâyde'manpí'an, hewänbo wí' unbí'wedi Penísendi waagi'ba namuu." ⁷¹ Simon Iscariot-ví ayví'gedi ihí'máa, i-á Judas gin nakháwä, hedi Penísendi waagi'ba namuu gin Jesus-di óetu'an gá tobá in tä'di wíye khäge'ninbí'wedi namuu wänbo Jesus óekuhpekhâyamáadân.

7

Jesus-ádi iví tí'ûwindádi

¹ Nã'i hääwí naphade ihaydi Jesus oe Galilee nange i'ge t'ähki nayí'. Judea nangepiye' wínamäapí, in Hudíyoví p'ó'dédí'in hádídídá'mân dítumáa hádídí óehéyí'in dâytuwämäadí. ² In Hudíyoví shánkí'di púnú' naná, dáy'óhkhute'âykw'óe'ó'i shánkí'di gin

dâytu'o?. ³ Hediho Jesus-ví tí'ûuwindi óetu'an, "Nâwedi ópûn hedi oe Judea nangepiye' unmú-í, hedânho in t'owa uví'piye' dívíwhâyunde'in iwe diyí'indi i pínán t'ôe bí'o'in wóemúnídí. ⁴ To'wí in t'owadi kee'eedi óetaa-í'in nada'di kaadibo háawên wí'i'opí. Hedânho kí'bi háäwí bikanhondi, úkhây'ä' to'wên t'ähkíví páadépiye' bí'âamí'in." ⁵ Ha'wâa óetu'an, gá tobá iví tí'ûuwin dimuu wänbo' iví'piye' wídívíwhâyundepídân. ⁶ Jesus-di ovâytu'an, "Naagí' ihaydi wa' wídînnáhpí, hewänbo ungi'-á háädi wänbo t'ähkí híwó' dihaydi únná. ⁷ In t'owa Yöesi Tádá dâytaapí'in dimuu'in há'to wovây'táy-í, hewänbo naa-ân dít'ay, gá dovâytumáadân inbí yä'dâapí tsiyekan ní'gedi. ⁸ Unnân wáy dínshánkí'diná' diwepiye' bípûn. Naa-á wa'di wó'mänpí híwó' dihaydi naagí' wínanáhpídí" kin ovâytu'an. ⁹ Hediho' oe Galilee nange iwebo iwóyí'.

Jesus Jerusalem búu'úpiye' namää

¹⁰ Iví tí'ûuwin oe dínshánkí'diná' diwepiye' dimää ihaydi tí'úugédí i wá' namää, hewänbo kaadibo-ân namää, keedibo-á yoe. ¹¹ In Hudíyoví p'ó'dédí'indi ee dínshánkí'diná' diwe óetu'wämáa, hedi dívítsika'máa, "Wáyho i to'?" ¹² In báyéki t'owa iwe diyí'in báyéki dívíkaahí'máa iví'gedi. Wên ditû', "Híwó'di sen namuu" gin. Wây-á ditû', "Yoe, handá yoe. Idi báyéki t'owa in ta'gen namuu iwedí ovây'yâa'o'." ¹³ Hewänbo t'ähkí in t'owa in Hudíyoví p'ó'dédí'in dâykhuwôeda'máadí kaadibo iví'gedi dívíhí'máa.

¹⁴ I shánkí'di píngé haydi naphade ihaydi Jesus i méesate hay'i ee nats'ú hedi in t'owa

ovâyhá'o'. ¹⁵ In Hudíyoví p'ó'dédí'in ovâyháa'andi ditú, "Hândidangú nă'i sen hânho ûnhanginná, to'wídí óehá'anpí wänbo?" ¹⁶ Jesus-di ovâytu'an, "Naví háhkan naví'inda' wídînmuupí, hewänbo i dísandiví'in wá' ûnmuu. ¹⁷ In to'wên háa Yôesi Tádá natú waa dikanda'indáho dínhanginpúwí naví háhkan ni'gedi, háa Yôesi Tádá natú waa dikanda'indáho dínhanginpúwí naví háhkan ni'gedi, háa Yôesi Tádáví'wedi dîn'ää'in hediháa naví ánskaa i'gedibo dáypihí'máa'in. ¹⁸ In to'wên inbí ánskaa dínmuu'ida' dívihée'o'indá dívípitegé-í'in dida'. Hewänbo to'wên i ovâysandi' kw'áye óetegé-í'in dida'indá in ta'gen dívihée'o', hedá inbí pí'nă khó'yé-á hôeyó wänbo wídâymáapí. ¹⁹ Moses-di Yôesi Tádáví tsontu wovâyta'nanpí'an, hewänbo wénă wí wänbo un iví ta'kan wívîn'a'gindopí. Háadan naa díhéyí'in ída'?" ²⁰ To'wídí in t'owa yâadi óetu'an, "Háadan untú, to'wí nada' wóhéyí'in? U-á wí yä'dâapí' p'oewahâadi wóemáa, hedânho ha'wâa untú." ²¹ Jesus-di ovâytu'an, "Wên pínán t'ôe kaykhanwówá thaa iwe dáy'andibo un t'ähki wovâyháa'an, ²² hewänbo undá unbí e'nûn áyyää in Hudíyoví k'ewe' taadi bîntaa'o' inbí thaa dinná' dihaydi tobá kaykhanwówá thaa nanân wänbo', gá hân'oe Moses-di han wovâyâyôndân. (Moses-á i páade'i wínamuupí nă'in khuu i'andi', hewänbo in shánki hân'oe'indáho hanho díví'an.) ²³ Nää wí enúkáy nă'in k'ewe' taadi óetaa'o' kaykhanwówá thaa nanân wänbo', hedânho Moses-ví tsontu wívîn'a'ginhánú-ípídí. Hedí háadan handi naa-ádi ít'ay wí sen túu'ú t'ähkiibo dônhekháa'andi kaykhanwówá thaa nanân wänbo'?" ²⁴ Wí hääwí

háa puwädi nakeet'óe'in bînwänpimû'dibo' wesebo wí'ítúnípi, 'Kinnân namuu,' hewänbo páadé áyîngidi bînnuwă'í-á háa namuu'in, hedânho únkoedi-í ítúnídí ta'gendi háa namuu'in."

T'owa ditsikapo', "Ti Jesus-ân i to'wí namuu Yôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí?"

²⁵ Wên t'owa ee Jerusalem diwe'in ditú, "Ti ná'i sen i to'wí na'inbí tsonnindi óehéyí'in dida'i wínamuupí'an? ²⁶ Binmú'dí, há'in t'owa t'âhkíví páadépiye' ihí'máa, hedi to'wí wänbo háabo wínatú'pí óewóyí'nídí. Tigú in tsonnin dívíwhäyunde ná'i-ân namuu i to'wí Yôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí. ²⁷ Hewänbo kavêe i-á wínamuupí. I to'wí Yôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí na'äá ihaydá, to'wí wänbo wí'ûnhanginnánípi wăhăäwi namuu'in, hewänbo t'âhkídíbo gínhanginná wăhăäwi ná'i sen namuu'in."

²⁸ Jesus-di i méesate hay'i iwe ovâyhá'o' ihaydi kaygi ovâytu'an, "Ítû' ûnhanginná to'wí omuu'in hedá wăhăäwi omuu'indá. Naa wí'bo opichanpóedíbo wó'ääpí. I to'wí naa dísandi' ta'gendi nawówáyi', hedi undi wívîntaapí, ²⁹ hewänbo naadá dótaa, gá iví'wedi o'äädân, hedá idá dísan." ³⁰ Jesus-ví hí' ûnmuudi óepankéyí'in dida', hewänbo óékéyí ihaydi wa' wí'ûnnáhpídí to'wídí wänbo wí'óeyâ'pí. ³¹ Hewänbo báyékí t'owa iwe diyí'in iví'piye' dívíwhäyü. Kin ditû': "I-ânkun i namuu Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Wíyá to'wí-á há'to na'äá-í shánkí báyékí pínnán ikeeyamídí ná'i senbí'wedi."

Jesus óepankéyí'in dida'

³² In Pharisees dit'oe in t'owa ná'i hääwí Jesus-ví'gedi dívíkaahí'máadí, hediho indáđi hedá in owhá'p'ó'déđi'indáđi wên sundado i méesate hay'i dâý'áyí'do'in ovâysan óepankéyíđi. ³³ Jesus-di in t'owa ovâytu'an, "Hây tãhkíđa' undáđi dáywóyí'ní, hedáhá' owáymän i dísandiví'wepiye'. ³⁴ Hedáhá' undá dínuwă-í, hewänbo há'to díshaa-í. Wáy naa omän diwepiye' wí'únpuhkoedí-ípi." ³⁵ In Hudíyo tsonnin dívítu'an, "Wáypiyan ná'i sen namän? Natû' há'to âyshaa-í gin. Ti namän gáhân wáy in Hudíyo diwadekw'ó' deeyepiye', in Hudíyo dimuupí'in t'owaví yâa nathâa-íđi, hã'in Hudíyo dimuupí'in ovâyhá'amíđi? ³⁶ Idi dítu'an, 'Undi dínuwă-í hewänbo há'to díshaa-í. Wáy ochangít'óe iwepiye' wí'únpuhkoedí-ípi.' Hânngú iví hí' ûntu'da'?"

P'oe nawówátsipäyi' i'gedi Jesus-di ovâytumáa

³⁷ I t'ã'gi shánkí'di thaa-á shánkí hay'i thaa namuu, hedi Jesus iwe nawindi kaygi ovâytu'an, "To'wí nap'oesá'aadi naví'piye' na'ãã-í isuwă-íđi. ³⁸ Yôesi Tádáví tã'nin diwe kinnân nata'muu: To'wên naví'piye' dívíwhâyunde'inbí pí'nã khó'yé wí p'o'k'ay waagibá dâymáa, hedi i p'oe-á nawówátsipäyi'i namuu." ³⁹ Ip'oe i'gedi ihée'andi-á i Yã'dâa'i P'oewaahâa-ân namuu, hedi to'wên iví'piye' dívíwhâyunde'in i Yã'dâa'i P'oewaahâa dâykéyí. Hewänbo ná'i Yã'dâa'i P'oewaahâa-ã wa'di wí'ovâymägipi, Jesus wa'di makówápiye' wínapépidí.

In t'owa wêege'in dipóe

40 In t'owa nă'in ovaytumáa'in dit'oe ihaydi wáy wên ditú, "Ta'gendi nă'i-á Yôesi Tádáví tukhe'bi'âytsíkha'máa'namuu." 41 Hewänbo wây-á ditú, "I-á namuu i to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí." Hedá wá' wây-á ditú, "Hewänbo i to'wí Yôesi Tádádí óesogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoenídí Galilee-wi wínamúní. 42 Ti Yôesi Tádáví ta'nin diwe wínatúhpí'an, i to'wí idi óesogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoenídí David-ví ây iwedi'ibá namúní, hedá oe Bethlehem-dá na'aypuyägít'óe, i búu'ú'ay David na'aypuyä iwebá." 43 Hedího in t'owa Jesus-ví'gedi handá' wídíví'ánshaamáapídí wêege'in dipóe. 44 Wáy wêndi óepankéyí'in dida', hewänbo to'wídí wänbo wí'óeyâ'pí.

In Hudíyoví p'ó'dédí'in Jesus-ví'piye' wídívíwhäyundepí

45 In méesate'in sundado diwáymää in owha' p'ó'dédí'indá hedá in Pharisees-á dikw'ó' diwepiye', hedí in sundado ovâytsikáyin, "Hedí háadan i sen wívînmaapí?" 46 Indi in Pharisees ovâytu'an, "Hänhay wänbo wí to'wí wí'ihée'anpí hä'i sen ihée'o waagibá." 47 In Pharisees-di ovâytsikáyin, "Ti un wá' in ta'gen namuu iwedi idi wovâyýaa'an? 48 Ti wí'únhanginnáhpí'an wí' wänbo na'in tsonnindá hedá na'in Pharisees-á iví'piye' wí'ívíwhäyundepí'in? 49 Yôesi Tádádí nă'in t'owa iví'piye' dívíwhäyunde'in ovâytechänukhâymaa, indá i tsontuü Moses ita'nandi wídäytaapí." 50 Wí sen in diwedi Nicodemus gin nakháwä'idi ovâyhée'an, i-á hänhaybo Jesus-ví'piye' namää'i' namuu. 51 Kinnân ovâytu'an: "Wígínkoedípi

gitúnídí háa wí to'wí híwó' háa híwó'pí i'annin páadé iví tų git'oepídíbo', hedá háawên i'annindá gínhanginpòepídíbo'. Na'inbí tsontų kị'min gínmuupí'an." ⁵² Indi óetų'an, "Háadañ igí' bikhäge'hée'o'? Ti ụ wá' Galilee iwe'ibá unmuu gáhân? Áyíngidi Yôesi Tádávi tạ'nin mântų'ámí, hedân úhanginpúwí wí' wânbo wí Yôesi Tádávi tukhe'bi' Galilee-wi wínamuupí'in."

I kwee wíyá kweeví sendádí it'aywó'nandi'

⁵³ T'ähkídíbo inbí'piye' dívíweeho'.

8

¹ Hewänbo Jesus-á oe Olive Okú gin dâytų'o' iwepiye' namää. ² Wíyá tháwän hé'díbo' i' méesate hay'i eepiye' nawáymää. Báyéki t'owa ûnpówádí indádí isóge hedí ovâyhá'an. ³ Hedí in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádí in Pharisees-ádí wí kwee Jesus na'ân diwepiye' óeho'. Nă'i kwee-á wíyá kweeví sendádí dânt'aywó'dodi óekê'. In t'owaví páadépiye' óekwinu'an, ⁴ hedí indi Jesus óetų'an, "Háhkandi', nă'i kwee-á wíyá kweeví sendádí dânt'aywó'dodibo' óekê'. ⁵ I tsontų Moses ita'nan diwe kinnân díyôn: Wí kwee kìn i'o'i' âyk'usäyuhéyí'in gínkhây'ă'. Heyâa ụ, hân úchanpo'?" ⁶ Nă'in Jesus óetų'an óetayi'nídí wên háawên híwó'pí'in natuhpée-ídí hedânho ônt'aywó'dichänú-ídí. Jesus it'ăädí oe nange iví mankhúdí hăäwí ita'nan. ⁷ Hewänbo ihayda' óetsikáyinde', hedího' idaygi'andi ovâytų'an, "Wénä wí unbí'wedí wí'it'aywó'nanpí'dí, idân i kwee páadé óek'usäyú-í." ⁸⁻⁹ Hedí wíyá it'ăädí oe nange iwáyta'nan. In senä' i kwee óets'úde'in

náʼin ditʼoedi wíʼíngin tʼáhkí iwedi dipee, in shánkí saydôe páadé, hedi Jesus-ádí i kwee-ádí wíʼbo iwe dawindi oványoeʼan. ¹⁰ Jesus wiyá idaygiʼandi i kwee óetsikáyin, “Wáyho in ton? Ti wíʼ wänbo wínatúhpiʼan wóetuchänú-íʼin úkhâyʼäʼ?” ¹¹ I kweedi óetuʼan, “Măʼmăä, toʼwí wänbo háabo wínatúhpiʼ.” Jesus-di óetuʼan, “Naa wänbo-á yoe. Hediho ópün, náä iwedi páadépiyeʼ wiyá wívitʼaywóʼnamípiʼ.”

Jesus natú wí kohthay waagiʼbá namuuʼin

¹² Jesus wiyá ihéeʼandi in tʼowa ovâytuʼan, “Naa wí kohthay waagiʼbá omuu tʼowa tʼáhkígíʼ. Toʼwí naa-ádí nayiʼi háʼto khuu iʼge nayêeni, hewänbo i kohthay nawówátsipäyiʼiʼ imáʼve-í.” ¹³ In Pharisees-di óetuʼan, “U-á wíʼbo uvíʼgedi bipihíʼmáa, hedänho háa untúʼnin toʼwí wänbo wíʼúkhâyʼähpí iwähâyú-íʼin.” ¹⁴ Jesus-di ovâytuʼan, “Tobá wíʼbo navíʼgedi wâytuʼan wänboʼ, háa naadi wâytuʼan waa taʼgen namuu, gá naa dínhanginnândân wăhăädi oʼăäʼin hedá wăhăäpiyeʼ omännindá. Hewänbo undá wăhăädi oʼăäʼin háa wăhăäpiyeʼ omännin wíʼúnhanginnáhpí. ¹⁵ Undi tʼowa bínwänpimúndedibo bîntʼaywóʼdichänundeʼ. Naadá toʼwí wänbo wídônchänundepí. ¹⁶ Hewänbo wí toʼwí dônchänudáhoʼ, híwóʼ dáýʼamí, gá wíʼbo wídáyʼopídân, hewänbo i dísandi-ádí naa-ádí handaʼ gatúʼ.” ¹⁷ Unbí tsontuu taʼnin diwe wänbo kinnân nataʼmuu: Wí toʼwí óetsondiwekán dihaydi wên wíyedi handaʼ ivíʼgedi datúʼdáhoʼ, úkhâyʼäʼ úvíwähâyú-íʼin háa datú waa taʼgen namuuʼin. ¹⁸ Naa i wíʼ omuu navíʼgedi dáypihéeʼoʼiʼ, hedá

naví Tádá dísandí wá? naví?gedi ihée?o?.” 19 Indi óetsikáyin, “Wáyho? uví tádá?” Jesus-di ovâytu?an, “Undidá naa wídítaapí, naví Tádá wänbo-á wídíntaapí. Naa dítaadáho?, naví Tádá wá? dîntáa-íwän.”

20 T'ähki nä?in Jesus natú i méesate hay?i ee ovâyhá?o ihaydi, i chä? nate?kw'ó?di íve nú? naná? diwe. Hedi to?wídí wänbo wí?óepankê?pí, ihaydi wa?di wí?ûnpóepídí óekéyídí.

Jesus natú wáy namän dipiye? in t'owa wídínkoedí-ípí dimú-í?in

21 Jesus wíyá ovâyhée?andi ovâytu?an, “Naa näwedi omän, hedi undi dítuwäkhâymaa, hewänbo unbí t'aywó?di wa?di bînmáadíbo? íchuwagít'óe. Wáy omän diwepiye?bá wí?únkoedí-ípí ímu-í?in.”

22 Hediho in Hudíyoví p'ó?dédí?in dívítu?an, “I natú wáy i namän deepiye?bá wígínkoedí-ípí gimú-í?in. Háadan kin natú? Ti wí?bo ikhe?khâymaa gáhân?”

23 Idi ovâytu?an, “Undá nää áagéwin ímuu, naa-á oe kw'áyewi-á. Undá nää oepáa k'aydiwindá? ímuu, naa-á yoe.

24 Hedânkun naadi wâytu?an, unbí t'aywó?di bînmáadíbo? íchuwagít'óe, hedi to?wí naa omuu?in úvíwhâyundepídáho ta?gendi unbí t'aywó?di bînmáadíbo? íchuwagít'óe?in únpúwí.

25 Hedi óetsikáyin, “To-an unmuu?” Jesus-di ovâytu?an, “Naadi páadédíbo wâytu?máa to?wí omuu?in.

26 Wíyá báyéki háawí unbí?gedi otúní?i naa dómáa, hedá báyéki híwó?pí? úví?andi namuudi naa dínkoedi wây't'e?p'íde-ídí. Hewänbo háa i dísandiví?wedi ot'oe?indá? t'ähki t'owa dovâytu?o?, hedi i-á in ta?genda? ihée?o?.”

27 Hewänbo nä'in Húdíyoví p'ó'dédí'in wídika'pówápí i óesandi-á Yôesi Tádá namuu'in. 28 Hediho Jesus-di ovâytu'an, "Owáy naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i' undi dít'óhtägetege ihaydáho' únhanginnáni to'wí naa omuu'in, hedá únhanginpúwí naa wí'bo háawên wídáy'opí'in, hewänbo háa naví Tádádí dihá'andida' dáyhée'o'. 29 I dísandí' naa-ádí nayi'. Wí'bo wídíyoe'anpí, gá naa-á häädi wänbo t'ähki i óehíhchando'ida' dáy'odân." 30 Hedi kin ovâyhi'máa ihaydi báyéki t'owa iví'piye' dívíwhäyu.

To'innan ta'gendi Abraham-bí äy dimuu?

31-32 Jesus-di nä'in Hudíyo iví'piye' dívíts'anwhäyu'in ovâytu'an, "Naví hí' häädi waa dín'a'ginhondáho', ta'gendi naví'wedi iháhpúwí'in ímuu, hedá únhanginnáni hääwí in ta'gen namuu'in, hedi pan waagi'inbá wiyá wí'ímúnípi." 33 Hedi óetu'an, "Na'indá Abraham-bí äy iwedi'innân gimuu. Na'indá hánhay wänbo to'wênbí pan wígimuupí. Hedi háadan untú pan waagi'inbá wiyá wígimúnípi gin?"

34 Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytumáa, to'wên t'ähki dívít'aywó'kanhonnindá, t'aywó'didi ovâyamáadí pant'ôe'in waagi'in dimuu. 35 Wí to'wí pant'ôe'i namuu'i-á iví tsondiví k'aygi iwe häädi wänbo t'ähki wínacha'nípi, hewänbo i tsondiví ay únmuu'i-áho hánhay wänbo t'ähki k'aygiwi-ân namuu. 36 Hedi naa Yôesi Tádáví ay omuu'idi unbí t'aywó'di iwedi wâywhima'p'ädidáho', ihaydibáa ta'gendi íwhima'p'äní. 37 Naa dínhanginná un Abraham-bí äy iwedi'in ímuu'in, hewänbo undá ida' dihéy'in,

gá naví hí? unbí pí'nă khó'yé wíwîn máapídân.
³⁸ Haa naví Tádádí dínkeeyannin naadi wâytu'an,
 hewänbo undá haa unbí tádáví'wedi ít'oe waagibá
 úvíkanhon" kin Jesus-di ovâytu'an.

³⁹ Hediho indi óetu'an, "Abraham-dá na'inbí
 hăn'oe'i? tádá gínmuu." Jesus-dá ovâytu'an,
 "Abraham-bí ây ta'gendi ímuudáho?, haa Abraham
 i'an waabá úví'âamíwän. ⁴⁰ Hewänbo nää undidá
 díhéyí'in ida?, tobáháa in ta'gen naví Tádáví'wedi
 ot'oe'indá? wâytu'an wänbo?. Abraham-dá
 ha'wâa wí'i'anpí. ⁴¹ Undá haa unbí tádá i'o
 waabá úví'o?" Hedi óetu'an, "Tádápí'in ây
 wí gímuupí. Wí'da? wí tádá gín'ân, i-á Yôesi Tádá
 namuu." ⁴² Jesus-di ovâytu'an, "Yôesi Tádá
 ta'gendi unbí tádá únmuudáho?, naa díséegí-íwän,
 gá iví'wedi o'âädân, hedânho nää-á năwe oyi?.
 Naa opichanpóedíbo wó'âäpí, idân naa dísan.
⁴³ Háadan wí'íka'póya'pí haa wâytumáa'in?
 Gá naví hí? wí'ít'óyanda'pídân. ⁴⁴ Penísendi-ân unbí
 tádá únmuu, hedi undá íkanda? haa unbí tádá nada?
 waa. Páadedí waabo nää iweway Penísendi-á t'owa
 t'akhanu'i namuu, hedá in ta'gen namuu'in iví
 pí'nă wí'ihonpídí iwedi ihänge'o?. Hăädi wên
 hôeyó natú ihaydá háawi namuu'in ipikeeyo?, gá
 wí hôeyó'i namuudân, hedá in dihôeyó'inbí tádá-á
 dínmuu. ⁴⁵ Hewänbo naadá in ta'gen wâytu'o?,
 hedânho wídînwhäyundepí. ⁴⁶ Wénä wí-an un
 ta'gendi ítúni naa dáyt'aywó'nannin? Tóebo
 yoe. Hewänbo naadi in ta'genda? wâytumáa,
 hediho háadan wídînwhäyundepí? ⁴⁷ Wí to'wí
 Yôesi Tádáví? únmuu'idá iví hí? ônt'óyande?.
 Hewänbo undá Yôesi Tádáví'in ímuupídânkun

wívînt'óyandepí” kin Jesus-di ovâytu’an.

Hän’oe Abraham-di Jesus óemû’

48 In Hudíyoví p'ó'dedí'indi óetu'an, “In ta'gen gitúhpi'an, u-á Samaria-wi waagi'ba unmuu, na'inbí khuu wínâa'a'ginpídí, hedá wí yä'dâapi' p'oewaahâadi wóemáa.” 49 Jesus-di ovâytu'an, “Naa wí yä'dâapi' p'oewaahâadi wídímáapi. Naa naví Tádávi'gedi híwó'da'dáyhée'o', hewänbo undá naví'gedi híwó'pí úvíhí'máa. 50 Wí'bo wó'da'pí otúní'in naa hay'i omuu'in. Yôesi Tádá-ânho namuu i nada'i kin natúní'in, i-áho natû' háa undá in ta'gen bînmáa'in hediháa naa-á. 51 Naadi ta'gendi wâytumáa, wí to'wí naví hí' dîn'a'gindo'i-á chuwa iwe há'to napówá-í.” 52 In Hudíyoví p'ó'dedí'indi óetu'an, “Nábáha' gínhanginná wí yä'dâapi' p'oewaahâadi wóemáa'in. Abraham nachuu, hedá t'ähki in Yôesi Tádávi hän'oe'in tukhe'mindá wá' dit'ahán. Hebo u-á untû' wí to'wí uví hí' i'a'gindo'i há'to hánhay wänbo chuwa iwe napówá-í. 53 Ti na'inbí hehâäwi thehtáy pahpâa Abraham-bí shánki hay'i unmuu gáhân? I-á hedá Yôesi Tádávi tukhe'mindá dit'ahán. To-an u' unmuu gân un'ánde'?” 54 Jesus-di ovâytu'an, “Naa wí'bo hay'i dáypipaadáho' háagi' wänbo wínachä'muupí. Hewänbo naví Tádádân naa hay'i dípaá, hedí ítû' i-ân unbí Yôesi únmuu. 55 Undidá hánhay wänbo wívîntaapí, hewänbo naadá i dótaa. Wídótaapí gin otúdáho naa wí hôeyó'i' omúmi, un waagibá. Hewänbo naadá ta'gendi dótaa, hedí iví hí' dôn'a'gindo'. 56 Unbí thehtáy pahpâa Abraham nahíhchaa gá i thaa o'ää'i' ipuwäkhây máadân,

hedì imû? ihaydiho nahihchanpóe.”⁵⁷ In Hudíyoví p'ó?dédí?indi óetu'an, “P'ánántä p̄aayo?i wänbo wa?di wú?muupí. Hândidan Abraham nâamû?”⁵⁸ Jesus-di ovâytu'an, “Ta?gendi wâytumáa, wa? Abraham na?aypuyäpídíbo naa oyihó?”⁵⁹ Hedího dâyk'uuwóehógi óek'usäyuhéyídí, hewänbo i meesate ívedí kaadibo napee.

9

Jesus-di wí sen tsít'aa?i na?aypuyä?iví keetan óemägi

¹ Jesus oe p'óegé wáy namändi wí sen óemû?, i-á tsít'aa?ibo na?aypuyä. ² Jesus-ví khäge?nindi óetsikáyin, “Hähkandi?, ti nã?i sen wên t'aywó?nin i'andân, háa iví tádá?in dânt'aywó?nandi tsít'aa?i na?aypuyä?” ³ Jesus-di ovâytu'an, “Wên t'aywó?nin i'annin namuudi kin wí?ûnpóepí, háa iví tádá?in dânt'aywó?nandi wänbo-á yoe. Nã?indá ûnpóe hedânho Yôesi Tádádí wên háawên ôn?amídí, hedí kindidí nakeepúwídí Yôesi Tádá-á nakay?in. ⁴ Thaadi t'owa dívít'ôe?amígí? naná, khu?dédá yoe. Hedí hanbá nää-ân naná i naa dísandiví t'ôe ívít'amídí wa?di gínkoedídíbo?, gá owáy wí thaa naná? diwe na?in wíyá há?to gínkoedí-í ívít'ôe?amídí. * ⁵ Wa? nää oepáa k'aydi oyidíbo naa wí kohthay t'ähkí t'owagí? waagi?bá omuu.” ⁶ Kin natú ihaydi ee nange isóp'ohén, hedí iví só?p'oedi wí nap'o'ay ipaadi i sen natsít'aamuu?i tsée eedi óe?äyü. ⁷ Hedáhá? óetu'an, “Ya? ópûn

* **9:4** Kin natú ihaydi Jesus natú?da?, wáyyédi t'óegí?naná, wáyyédá wígínkoedípí ívít'ôe?amídí, hedí wa?di naná i-á it'ôe?amídí, gá óehéyí ihaydi wa?di wínanáhpídân.

oe p'obú'ay iwepiye?, Siloam kin dâytu'o'i?, hedi uví tsée mán'owídi-í. (Nă'in kháwă Siloam-dá natu'da? “óesandi” gin.) Hediho i sen namäädi i'owăă, hedi iwáybun dihaydiho' iví keetan imáa.

⁸ In to'wên i senbí tso'wa dithaa'in hedá in to'wên ihăăda'sógéndedi óemû'in dívítsika'máa, “Ti nă'i i to sen ihăăda'sógénde'i wínamuupi'an?”

⁹ Wên ditú, “I-ânkun namuu.” Wây-á wëndá ditú, “Yoe” gin, “i waagibá ûnwănpichăa.” Hewănbo i sendá natú, “Naa-ânkun i omuu.” ¹⁰ Hediho óetsikáyin, “Hândidan handi uví keetan mánkê?”

¹¹ Idi ovâytu'an, “Wí sen Jesus gin nakhăwă'i wí nap'o'ay ipaa, hedi naví tsée eedi di'ăyu, hedi ditú'an oe p'obú'ay Siloam gin dâytu'o' iwe dáy'owídi-í. Hediho' omäädi dáy'owăă, hedi naví keetan donkê?” ¹² Óetsikáyin, “Wáyho i'?” “Gáwáy” gin ovâytu'an.

In Pharisees-di i sen natsí't'aamú'de'i' óehí'máa

¹³⁻¹⁴ I thaa Jesus i nap'o ipaadi i sen natsí't'aamú'de'iví keetan óemăgi ihaydá Hudíyoví kaykhanwówá thaa naná. Hediho to'wëndi in Pharisees-ví'piye? i sen óeho' indi óehée'ămídí. ¹⁵ In Pharisees-di wá' óetsikáyin háđidan iví keetan ikê'in. Idá ovâytu'an, “Wí sendi năa tsée eedi dínap'o'ăyu, hedá dáy'owăă, hedi năa dínkeepóe.” ¹⁶ Wáy wên in Pharisees ditú, “I sen kin i'andi-á Yôesi Tádádí wí'ônk'û'pí, gá nă'i kaykhanwówá thaa wí'i'a'ginpidân.” Hewănbo wây-á wëndá ditú, “Wí to'wí t'aywó'to'i namuu'i kî'bi pínán há'to ikeyamí.” Hediho wêege'in dipóe.

17 Hedi wíyá in Pharisees-di i sen natsí't'aamú'de'i' óetsikáyin, “Heyâa u, hân iví'gedi úchanpo? U-ân unmuu uví keetan mánkê'i'.” I sendi ovâytu'an, “I-á Yôesi Tádáví tukhe'bi namuu.” 18 Hewänbo in Hudíyoví p'ó'dédí'in wídívíwhäyupí nã'i sen ta'gendi natsí't'aamuwän hebo nää ûnkeepóe, hedího' iví tádá'in ovântukánnan iví'gedi ovãntsikáyí'nídí. 19 Hedi ovãntsikáyin, “Ti unbí ay nã'i dãnmuu? Ti tsí't'aa'i na'aypuyä'in datúní? Hádídan handi nää ûnkeená?” 20 I senbí tádá'indi ovâytu'an, “Gänhanginnândákun na'inbí ay gãnmuu'in hedá tsí't'aa'i na'aypuyä'indá. 21 Hewänbo háadí nää ûnkeená'nin wígänhanginnáhpí, hedá wá' wígänhanginnáhpí to'wídí óekeetanmägi'in. Bintsikáyí'be i'. Senho namuu. Igí' wí'bo ipihée'amí.” 22 I senbí tádá'in in Hudíyoví p'ó'dédí'in dãnkuhwôeda'máa, gá dâywéhpêe'andân i méesate ee ovâytsudekhâ'amídí to'wên ditû'nin Jesus-á namuu i to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. 23 Handidânkunho datú, “Senho namuu, hedího bintsikáyí'be i'.”

24 Hedího wáygíngí' i sen natsí't'aamú'de'i' óets'údedí óetu'an, “Yôesi Tádáví páadépiye' uví tuu bimääní in ta'gen untúnídí. Gínhanginná nã'i sen iví'gedi bihée'andi-ân t'aywó'to'i namuu'in.” 25 Idi ovâytu'an, “Naa wídínhanginnáhpí háa t'aywó'to'i namuu'in háa yoe, hewänbo nã'in ta'gendi dínhanginná: Tobáháa händídí otsí't'aamú'de wänbo?, nää-á dínkeená.” 26 Hedího óetsikáyin, “Hännan wóe'an? Hândídan wóekeetanmägi?” 27 Hedi ovâytu'an, “Wâytu'anho',

hewänbo wí'úvít'óyanpí. Háadan wíyá ít'oe-í'in ida'? Ti ida' gáhân un wá' idi wovâyhá'ámí'in hedânho iví'piye' úvíwhâyú-ídí?" 28 Indi i sen hääwí nachä'muupí waagi óhéé'andi óetu'an, "U-ân hä'i sendi wóehä'o'i' unmuu. Na'indá Moses-ví hí'dí díhá'anninnân gimuu. 29 Yôesi Tádádí Moses óhéé'annin gínhanginná. Hewänbo hä'i sendá, wíginhanginnáhpí to'wídí óesannin." 30 I sendi ovâytu'an, "Whâyupíwó'nin namuu. Tobáháa navíkeetan idi dímägi wänbo' un wí'únhanginnáhpí to'wídí óesannin. 31 Gínhanginná Yôesi Tádádí in t'aywó'to'in wí'ovâykhäge'dopí'in híwó'díví'amídí, hewänbo in to'wên óe'a'gindo'indá hedá to'wên háa natú waa díví'o'indá, innânho idi ovâykhäge'do'. 32 I nan oepáa nakhí'yen dihaydi waagibo náa pu'wahaydi to'wí wänbo wí'únkoedipí wí tsí't'aa'i na'aypuyä'iví keetan óemäänídí. 33 Hä'i sen Yôesi Tádádí óesanpídáho há'to únkoedí-í háawên wänbo i'amídí." 34 Indi óetu'an, "U-á t'aywó'to'ida' un'aypuyä. Ti un'ánde gáhân u úkoedí'in na'in díhá'amídí?" Hedi iwáygedí óekhehpiyedi óekhâa'an i méesate ee wíyá nats'únídí.

In to'wên tsí't'aa'in waagi'inbá dimuu'inbí'gedi Jesus ihée'an

35 Jesus únhanginpóe i sen óekhehpiye'in, hedi óenuwädi óeshaa, hedi óetsikáyin, "Ti i to'wí t'ähkí t'owagí' na'aypuyä'iví'piye' biwhâyunde?" 36 I sendi Jesus óetsikáyin, "Mä'mää, to-an ná'i to'wí namuu, t'ähkí t'owagí' na'aypuyä'i'? Dítu'an to'wí namuu'in, hedânho naa dínkoedí-í iví'piye'dáywhâyú-ídí." 37 Jesus-di óetu'an, "Udi nâamû'ho'.

Naadi wíhí'máa'i-ân i omuu." 38 I sendi óetu'an, "Na'inbí Sedó, naa uví'piye' dáywhäyunde'," hedi Jesus-ví páadépiye' idé'gendisóge.

39 Jesus natú, "Naa nää oepáa k'aydipiye' o'ää hedânho nakeepúwídi to'wên híwó' dívíkanhonnin dimuu'in hedá to'wên híwó'pí dívíkanhonnin dimuu'indá. Naa o'ää in to'wên wíðây múndepí'in dínhanginná'nin dínkeepúwídi, hedá in to'wên dínkeet'óe gin di'ánde'indá ditsí't'aamuu waagibá dipúwí."

40 Wên Pharisees iwe tso'wa diwinnindi óetsikáyin, "Ti un'ánde gáhân ná'in wá' gitsí't'aamuu'in waagi'inbá gimuu?" 41 Jesus-di ovâytu'an, "Ítsí't'aamuu gin únhanginnândáho', t'aywó'di wíwînmá've-ípí. Hewänbo nää ítû' únkeet'óe gin, hediho wa'di unbí t'aywó'di wíwovâyâyâ'anpí."

10

I k'úwá áyí'di-ádi iví k'úwá-ádi inbí'gedi Jesus-di ovâytu'an

1 "Naadi ta'gendi wây tumáa, wí to'wí kw'áayédi oe k'úwá phékhkaa búge nats'û'di i phékhkaa phódi i'gedi nats'úníví'wedí, i-á wí sänbida' namuu. 2 Hewänbo i to'wí khaa phódi i'gedi nats'úya'di-á i k'úwá áyí'di namuu. 3 I to'wí in khaa phódi i'âyînmáa'idí i k'úwá áyí'digí' ônhuude', hedi i k'úwá áyí'didi in k'úwá ovâykháyä'dedi iví tuu dit'oedi in khaa phódi i'gedá ovây pahpiyende'. 4 T'ähki iví k'úwá i khaa búgedi ovây piye ihaydi inbí páadépiye' namä', hedi indá iví tuu óntaadi únwóemä'. 5 Indá wíyá to'wí dâytaapí'vî'di há'to

diwóemu-í, hewänbo iví'wedi dishání, gá wiyá pi'wíwí ṭu wí'òntaapídân."

6 Kin Jesus-di k'úwáwí'gedi in Pharisees ovâyhée'an hääwí ovâyhá'amídí, hewänbo wídika'póya'pí háa natu'da'in.

Jesus-á i híwó'di k'úwá áyí'di namuu

7 Hediho wiyá ovâyhée'andi kinnân ovâythayyan: "Ta'gendi wáỵṭumáa, wên phékhkaa phódi waagi omuu in k'úwági'. 8 Báyéki in navi páadé di'ää'in sänmin waagi'inbá dimuu, hewänbo in t'owa navi k'úwá waagi'inbá dimuu'indi wí'ovây't'óyanpí. 9 Naa wên k'úwá phódi waagi'inbá omuu, hedá in navi'piye' dívíwhäyunde'in wên k'úwá in phékhkaa búge dits'ú'nin waagi'inbá-á dimuu. Hedi k'úwá dipi' inbí koegi' dâysháa-ídí hedá wiyá dits'úya' waagibá, in navi'piye' dívíwhäyunde'in ovây'aywoení hedá hääwí dántáy'i-á dâymá've-í. 10 Wí sänbi'-á na'ä' in k'úwá ovâysänhónídí hedá ovây't'ahánú-ídá, hedá ovâyhá'dännamídá. Hewänbo naa-á o'ää t'owa dovâywówátsimäänídídí, hedi ná'in wówátsi dovâymä'i-á shánki híwó'nin namuu.

11 "Naa-á híwó'di k'úwá áyí'di waagi'ba omuu. Wí híwó'di k'úwá áyí'di-á nakhâymuu iví wówátsi iví k'úwági'in imäänídídí. 12-13 Wí to'wí ik'úwá'áyí'namídí óewá'ánde'i-á i kodi'di k'úwá áyí'di wínamuupí, hedi in k'úwá-á iví'indá wí'ünmuupí. Hediho wí khuyyó na'ädi imúndedi nashánde', gá wá'âadida' it'óe'odân, hediho in k'úwádí ta'gendi wähpade wí'óe'âyîngimähpi. Hediho i khuyyó na'ädi in k'úwá ovâykhugihónde hedá ovâywadeyiyénde'. 14-15 Naa i híwó'di k'úwá

áyi?di waagi?bá omuu. Naví Tádádí naa dítaa, hedá naadá i-á dótaa, hedi hanbá in naví?in dînmuu?in dontaa, hedá indidá naa-á dítaa, hedi in dimuudi naví wówátsi wänbo dáymääni. ¹⁶ Wây-á t'owa nâwewin dimuupí?in diyi?, indá wá? naví k'úwá waagi?inbá dimuu, hedi naa dînkây?ä? in wá? dovâywé?ge?amí?in. Indá naví tuu dînt'óyaani, hedi in wé?ge?indádí wí?dä? dipúwí, hedá wí?dä? wí áyi?di dínchä?ní.

¹⁷ “Naví wówátsi dáymääni hedá donwáykéyi. Handidânkun naví Tádádí naa díseegi. ¹⁸ To?wídí wänbo naví wówátsi wídkwee-ípi. Naví wówátsi-á wí?bo dáypâkhâymaa. Naa dînk'óe naví wówátsi dáymäänídi hedá donwáykéyídá, gá naví Tádádí díyôndân kin dáý?amídi.”

¹⁹ Jesus kin natú ihaydi in Hudíyo inbí ánshaa iwe wêge?in dipóe. ²⁰ Báyekí kin ditú, “Wí yä?dâapi? p'oewaahâadi óemáa hedá bondoe?i-á namuu. Heháadan bînt'óyande?” ²¹ Hewänbo wây-á wëndá ditú, “Wí to?wí wí yä?dâapi? p'oewaahâadi óemáa?i há?to ihée?amí ná?i sen ihée?o waagi. Hedá wá? ti wí yä?dâapi? p'oewaahâa ûnkoedi wí natsí?t'aamuu?ivi keetan óewáymäänídi? Hedân yoe.”

In Hudíyodi Jesus óeyoegi?an

²² Te?núdí naná? dihaydi oe Jerusalem búu?ú dínshánkí?dipóe, háa i méesate hay?i hân?oe dâwáytege waa dín?ánshaa-ídi. ²³ Jesus ná?i méesate iwe nayi?, ee Solomon-bí pohtâa gin dâytü?o? i?ge. ²⁴ In Hudíyovi p'ó?dédí?indi óebûukê?di óetu?an, “Hâädi pu?wahay-an na?in dítsíkhakankhâymaa dítü?âamídi to?wí unmuu?in? I

toʷwí Yôesi Tádádí óesógeʹiʹ t'owa ovâyʹaywoenídí unmuudáhoʹ, nääbo thayʹeedi dítuʹan.” ²⁵ Jesus-di ovâytuʹan, “Naadi wâytuʹanhoʹ, hewänbo wíʹúvíwhâyundepí. T'ähki pínán t'ôe dókanhondi-á naa dáyʹoʹ gá naví Tádádí dínk'ûʹdân, hediho háa naa dáyʹoʹindibo wovâykeeyoʹ toʷwí omuuʹin. ²⁶ Hewänbo naví k'úwá waagiʹinbá wíʹímuupídího wíʹúvíwhâyundepí. ²⁷ In toʷwên naví k'úwá waagiʹinbá dimuuʹindi naví tuu dînt'óyandeʹ, hedi naadá in dovâytaa, hedi naa díyuumáʹ, ²⁸ hedi wówátsi nahándepeʹin dovâymäʹ, hedi háʹto hánhay wänbo diháani, hedá háʹto-á toʷwídí wänbo naví mangedi ovâyhóní. ²⁹ Naví Tádádí in dímägi, hedi i-á t'ähkíví shánki hayʹi-ân namuu, hedi toʷwí wänbo wíʹûnkoedipí naví Tádáví mangedi ovâyhónídí. ³⁰ Naa-ádi naví Tádá-ádi wíʹdäʹ gamuu.”

³¹ Wíyá in Hudíyoví p'óʹdédíʹin dâyk'uuwóehógi óek'usâyuhéyídí. ³² Jesus-di ovâytuʹan, “Báyéki híwóʹdi háäwí bînmúnígíʹ naa dóʹan, naví Tádádí dítuʹan waagi. Hedi wéʹin háäwên dáyʹannin namuudan nää naa dík'usâyukhâymaaʹ?” ³³ In Hudíyoví p'óʹdédíʹindi óetuʹan, “Naʹindá wên háawên híwóʹnin bíʹannin namuudi wíwík'usâyukhâymaapi, hewänbo aʹginháhpíwóʹdi Yôesivíʹgedi bihiʹmáadânho wík'usâyukhâymaa. U-á t'owadaʹmân unmuu, hewänboänbo untú Yôesi unmuu gin.” ³⁴⁻³⁵ Jesus-di ovâytuʹan, “In taʹnin ungiʹ wovâytaʹnannin diwe natúʹpíʹan, Yôesidi in tsonnin ovâytuʹan i waagiʹinbá dimuu. Háʹin t'owa Yôesidi hánʹoe iví tuu ovâymägiʹin han ovâytuʹan, hedi iví híʹ hánhay wänbo t'ähki

ta'gen ûnmuu, ³⁶ hedi háadan handi náä ítû' naadi Yôesi Tádá dó'a'ginhánunde'in iví ay omuu'in otúdí? Naa-ânkun naví Tádádí díde'man iví t'ôe dôn'amídi, hedá náä oepáa k'aydipiýá dísan. ³⁷ Naa naví Tádáví t'ôe dáý'opídáho', wídnwhäyú-ípi. ³⁸ Hewänbo naa iví t'ôe dáý'o-âkun, hediho in dáý'o'in namuudi únkhây'ä' naví'piye úvíwhäyú-í'in, tobáháa in otû'nin bînwhäyundepí wänbo'. Handidânho ta'gendi únhanginpúwí naví Tádá naa-ádí namuu'in hedá naa-á naví Tádá-áda omuu'indá" kin Jesus-di ovâytu'an.

³⁹ Ihaydi wíyá óepankéyí'in dida', hewänbo inbí'wedi namap'ä.

⁴⁰ Jesus oe Jordan p'o'p'änäpiye' nawáymää, John-di páadédí in t'owa ovây'p'ó'p'oe'an diwepiye'ba, hedi iwebo iwóyí'. ⁴¹ Báyéki t'owa iví'piye' dimää. Ditú, "John háäwí wänbo pínán wí'ikeeyanpi, hewänbo háäwí t'ähki ná'i senbí'gedi natú'i ta'gen namuu." ⁴² Hedi iwáygé báyéki t'owa iví'piye' dívíwhäyü.

11

Lazarus nachuu

¹⁻² Wí sen Lazarus gin nakháwä'i nahaypóe. I-ádí Mary-ádí hedá Martha-ádí dití'úuwinmuu, hedi Bethany búu'ú'ay iwe'in dimuu. Mary-ânkunho i ka'p'o sawó' nasuu'i Jesus-ví ân deedi óekäyükhâymaa'i hedáhá' iví phóda óepidikhâymaa'i namuu. ³ Mary-ádí Martha-ádí Jesus ônt'ôesandi óetu'an, "Na'inbí Sedó, ót'óyan, i nâaségi'i nahay." ⁴ Jesus ná'in nat'oe ihaydi natú, "Tobáháa nahay wänbo nawówayêeni, hediho háa

ûnpúwí'in namuudi in t'owa dâymû'di Yôesi Tádá kw'áayébo' óemá've-í, hedá naa iví ay omuu'i wá' kw'áayébo díamá've-í."

⁵ Tobá Jesus-di Martha-á Mary-á hedá Lazarus-á ovâyséegí wänbo', ⁶ Lazarus nahay'in ûnhanginpóe ihaydi wíye thaa wa'di iwáygébo' itsíkha'andi wí'ûnpuwämäpí. ⁷ Ihaydáho' iví khäge'nin itu'an, "Yaho' oe Judea-piye' giwáymú-í." ⁸ Iví khäge'nindi óetu'an, "Háhkandi', hñhaybo' in Hudíyoví p'ó'dédí'indi wóek'usäyuhéyí'in dida'pí'an. Hedi háadan eepiye' unwáypunda'?" ⁹ Jesus-di ovâytu'an, "Thaadi naná' dihaydi tä'di wíye óda nakeenáhpí'an. Wí to'wí thaadi iyiyénde'i wínakanundepí, gá i ko nää oepáa k'aydigí' namuu'idi nakeenândân hediho wáy namän ni'ge imúnde'. ¹⁰ Hewänbo wí to'wí khuudi iyiyénde'i-á nakanunde wí'ûnkohtaynáhpídi."

¹¹ Ihaydáhá' Jesus-di ovâytu'an, "Na'inbí k'ema Lazarus nayókhá, hedi naa omän dóyóhsaanídi." ¹² Iví khäge'nindi óetu'an, "Háhkandi', Lazarus nayókhândáho handidi nahewówa-í." ¹³ Indá di'ánde Jesus natu'da'in Lazarus ta'gendi nayókháwák'óe'in, hewänbo ho nachuu'in natu'da'-á. ¹⁴ Hediho thay'eedi ovâytu'an, "Lazarus-á ho nachuu. ¹⁵ Hedi ungi' shánkí híwó' namuu naa iwe wó'yipídi i nachuu ihaydi, gá bînpuwäkhâymaadân háa dônkhâymaa'in, hedi handidi shánkí naví'piye' úvíwhäyümääni. Nää yaho' iví'piye' gimú-í." ¹⁶ Thomas i kwâati gin dâykháyá'de'idi in wé'ge'in khäge'nin ovâytu'an, "Yaho gimú-í, hedi Jesus óhaydáho' i-ádíba' gichúu-í."

Jesus natú i-ân t'owa ovâywáywówápa'i hedá wówátsi nahándepl'in ovâymä'i-á namuu

17 Jesus oe Bethany búu'ú'ay tso'wa napowa'ã' ihaydi óetu'an Lazarus óekhã'k'ú' iwedi yôenu thaahonaphade'in. 18 Bethany-á Jerusalem diwedi kayi' wínanáhpí, wíye míya ihayhâyú, 19 hedi Mary-á Martha-á inbí'we báyéki Hudíyo dipówá ovãnsiwówá'amídí, inbí tí'úu dãn máädi.

20 Jesus na'ã'in Martha ûnhanginpóe ihaydi na'ayyaypee, hewänbo Mary-á oe k'aygibo iwóyí'.

21 Martha-di óeyaydi óetu'an, "Na'inbí Sedó, naví tí'úu nahay ihaydi háy náwe unyidi há'to naháñiwän. 22 Hebo naa dínhanginná náäbo háäwí Yôesi Táđá náadaa'andi' idi wóemääni."

23 Jesus-di óetu'an, "Uví tí'úu úwáywówápúwí."

24 Martha-di óetu'an, "Naa dínhanginná i t'ã'gi thaa naná' diwe t'ãhki t'owa ovâywáywówápa ihaydi nawáywówápuwagít'óe'in." 25 Jesus-di óetu'an, "Naa-ân i omuu t'owa dovâywáywówápa'i?, naadi dovâywówátsimä? To'wí naví'piye?

iwhâyü'i? iwówátsimá've-í tobá nachuu wänbo? 26 Hedi wí to'wí wa'di nawówáyí'i naví'piye? iwhâyüdi há'to nachúu-í. Ti biwhâyunde ná'in?"

27 Martha-di óetu'an, "Hedân háa, Na'inbí Sedó, naa dáywhâyunde' u-ân unmuu i Yôesi Táđádi wóesóge'i' t'owa ovây'aywoeniđí, Yôesi Táđávi ay-ân unmuu. Ívítíkha'máawän náä oepáa k'aydipiye' un'ãä-íđí."

Jesus isíhtää

28 Kin natú ihaydiho Martha iweeho', hedi iví tí'úu Mary itü'an i'ãähänge'amídí hedi óesantu'an, "I háhkandi ho napówá hedi u-áđí nahí'da?"

29 Mary năʔin natʔoe ihaydi weseboʔ iwínú hedi ee Jesus nayiʔ iwepiyeʔ namää. 30 Jesus i búuʔúʔay iwe waʔ wínapówápi, hewänbo waʔdi Martha-di óeyay iwáygébo nayiʔ. 31 In Hudíyo ee tewhá íve dikwʔóʔnin Mary óesíwówáʔoʔindi óemûʔ wese iwínúdí yáʔwépiyeʔ napeedi, hedi diʔân Lazarus nakhăʔkʔóe iwepiyeʔ namännin isíhtăă-ídí, hediho ûnwóemää.

32 Mary oe Jesus nayiʔ iwe napówá, hedi óemûʔ ihaydi iví páadépiyeʔ idéʔgendisógedi óetuʔan, “Naʔinbí Sedó, naví tíʔûu nahay ihaydi háy năwe unyidi háʔto naháaniwän.” 33 Mary-á in Hudíyo ûnwóeʔăăʔindá dívísíhtuwínúndedi Jesus-di ovâymûʔ ihaydi, iví píʔnă khóʔyé hânho nataachanpóe hedi nathathapóe, 34 hedi ovâytsikáyin, “Wáygan Lazarus óekhăʔkʔúʔ?” Óetuʔan, “Naʔinbí Sedó, hêe naʔindádi ókăʔvedi nâamúnídí.” 35 Jesus isíhtăă. 36 Hediho in Hudíyo ditú, “Binmúʔdí, taʔgendi Lazarus óeséegi.” 37 Hewänbo wáy wên ditú, “I to sen natsíʔtʔaamuuʔiví keetan óemăgi. Ti wáʔ wíʔûnkoedipiʔan Lazarus ônehkháaʔamídí waʔ nachuupídíbo hedânho wínachúu-ípídíʔ?”

Lazarus óewáywówápa

38 Jesus wíyá iví píʔnă khóʔyé hânho nataachanpóe, hedi wíʔtʔovápho nacháʔ diwe i pení nakʔóe iwe napówá. Wí kʔuu pháagiʔ nakhaawin tʔovápho ee. 39 Jesus-di ovâytuʔan, “Hăʔi kʔuu wéhánäpiyeʔ binhängeʔan.” I nachuuʔiví páʔdây Martha-di Jesus óetuʔan, “Naʔinbí Sedó, năă-áho nasuhkay, năă-á yôenu thaa nahán diwedi ûnná.” 40 Jesus-di óetuʔan, “Naadi wítuʔanpiʔan,

biwhäyundedáho nâamúní Yôesi Tádá hânho nakay'in." 41 Hedi i k'uu wéhánäpiye' dâyhânge'an, hedi Jesus oe makówäpiye' ibeedí natú, "Tádá, naadi wikú'daa'o naví yûusu dînt'óyandi. 42 Hedá dînhanginná hãädi wänbo t'ähki dînt'óyande'in, hewänbo naa nä'i tuu otú nä'in t'owa näwe diyi'in dit'óe-ídí udi naa dísannin dívíwhäyümäänídí." 43 Ihaydáhá' kaygi natú, "Lazarus, ópive." 44 Hedi i sen nachu'k'óe'i napee. Wa'di aa saygi'didi na'ánmuu, iví ândá mandá wänbo?, hedá iví ts'ay-á wá' aadi ûn'ánmuu. Jesus-di in t'owa ovâytu'an, "Bin'ánsuu hedânho iví'piye' namú-ídí."

In Hudíyoví p'ó'dédí'in dida' Jesus óehéy'in

45 Báyékí in Hudíyo Mary-ví'piye' di'ádâapóya'nin háa Jesus i'annin dâymû?, hedi iví'piye' dívíwhäyü. 46 Hewänbo wây-á in Pharisees-ví'piye' dimää ovâytu'âamídí háa Jesus i'annin. 47 Hediho in owha' p'ó'dédí'indádí hedá in Pharisees-ádí in Hudíyoví tuyowa' ovâywé'ge'an, hedi ovâytsikáyin, "Hânnan íví'amí? Nã'i sendá báyékí ipínnánt'óe'o'?. 48 Kin ikanhondi âymägidáho?, to'wên t'ähki iví'piye' dívíwhäyü-í, hedá in Rome-win sundado di'ää-í hedi na'inbí méesate hay'i dînnayü-í hedá na'inbí t'owa-á dînwáde-í."

49 Wí sen in diwedi ihay paayo na'owha'p'ó'dédí'ân, i-á Caiaphas kin nakháwä, hedi idá ovâytu'an, "Undá hãäwí wänbo wí'únhanginnáhpí. 50 Ti wí'únhanginnáhpí'an shánki yänbedi híwó' namúní'in ungí' wí'da' wí to'wí t'ähki na'inbí t'owagi' iví wówátsi imäänídí, hedi handidi na'inbí t'owa t'ähki

wí'ovâyhánú-ípi.” ⁵¹ I-á iví ánskaa iwedibo ná'i hí' wínatúhpi, hewänbo wí Yôesi Tádávi tukhe'bi namuu waagibá ihée'andânho háa napuwagít'óe'in natú, gá i paayo owha' p'ó'dédí' namuudân. Hedânkunho natú Jesus-á t'ähki in Israel t'owagí' nachuwagít'óe'in. ⁵² Hewänbo ingí'da' wínachuwagít'óepí, in to'wên Yôesi Tádávi ây ûnmuu'in wéngé t'ähki diwadekw'ó'ningí'-ân wá' nachuwagít'óe, hedânho ovâywé'ge'amídí, hedá wí'da' dipúwí.

⁵³ I thaa iwedi páadépiye' in Hudíyoví p'ó'dédí'in dívihí'máa hádídí óhéyí i'gedí. ⁵⁴ Hediho Jesus wiyá kee'eedi wí'iyíyéndepí, in Hudíyoví p'ó'dédí'indi wí'óemúnípidí, hewänbo iwedi iyâatäädi oe ahkónu nú' naná' diwepiye' namää, wí búu'ú'ay Ephraim gin dâytu'o' iwepiye', hedi iwáygé iví khäge'nindádí iwóyí'.

⁵⁵ Ihayhääbá in Hudíyoví shánkí'di púnú' naná, Passover gin dâytu'o'i'. Wa' i shánkí'di thaa napówápídíbo báyéki t'owa Jerusalem búu'údí yá'wé dithaa'in iwepiye' dimää dívípkhây'amídí in Hudíyoví khuu dínmuu waa. ⁵⁶ Jesus óetuwämáa, hedi iwáygé méesate hay'i ive diyidi dívítumáa, “Tigúba i nashánkí'di'ää-í?” ⁵⁷ In owha' p'ó'dédí'indádí hedá in Pharisees-ádí in t'owa ovâyÿôn Jesus wáygé nayi'in dínhanginpóedí ovâyt'óe'amí, hedânho óepankéyídí.

12

Wí kweedi Jesus-ví ân deedi wí ka'p'oe sa'wó' nasuu'i' ôn'ewe

1 Waʼdi sí thaa natáy nǎʼin Hudíyoví shánkíʼdi Passover gin dâytʼoʼi dínánídí, hedi Jesus oe Bethany búuʼúʼay iwepiyeʼ nawáymää. Iwânkun Lazarus naʼʼán, i-á i sen Jesus-di óewáywówápaáʼibá namuu. 2 Iweho Jesus ônkindihúukhâyʼan. Martha-di ovâysääsandeʼ, hedi Lazarus wáʼ in wéʼgeʼindádí nahúuʼʼán. 3 Hedi Mary wí kaʼpʼoe saʼwóʼ nasuʼi nard kin dâytʼoʼiʼ imaa. I kaʼpʼoe-á wíʼ taa nakháa hedá hânho nachäʼmuu. Hedáháʼ Jesus-ví ân deedi ônʼewe, hedá iví phódá Jesus-ví ân deedi óepídi. I kaʼpʼoedi ee íve íʼge tʼähkí saʼwóʼ nasuʼpʼíde. 4-6 Hewänbo wíʼ iví khägeʼninbíʼwedi natsikapóe, “Háadan nǎʼi kaʼpʼoe saʼwóʼ nasuʼiʼ wíʼikuʼchʼáapí poewin tägintä (300) thaa tʼôe dívíʼandi wáʼâadi, i chǎʼ in sehkanäwóʼ diwówayiʼin ovâymäänídí?” Nǎʼi sen kin natúʼi-á nakháwǎ Judas Iscariot gin, i-á Jesus óekuhpekhâymaaʼi-ân namuu, hedi nǎʼin natú sänbiʼ namuudi, in sehkanäwóʼ diwówayiʼindi óeʼáyîngimädá yoe. Idá in khägeʼninbí chǎʼ ovâyʼáyînmáa, hedi iwediboʼ isänhóndeʼ. 7 Hewänbo Jesus-di Judas óetuʼan, “I kwee ánpí náʼan. Tobá häʼi kaʼpʼoe imáʼve-í. I thaa díkhǎʼkʼúwígíʼ namuu. 8 Hǎädi wänbo tʼähkí in sehkanäwóʼ diwówayiʼin tʼowa undádí diyëení bînhäawímäänídí, hewänbo nǎwe naa-á hǎnhay wänbo tʼähkí háʼto undádí ochǎʼní.”

In owhaʼ pʼóʼdédíʼin didaʼ Lazarus óehéyiʼin

9 Báyéki Hudíyo dínhanginpóe Jesus oe Bethany nayiʼin, hediho iwepiyeʼ dimää Jesus nayididaʼbá yoe, hewänbo Lazarus i sen Jesus-di óewáywówápaáʼiʼ óemúnídí wáʼ. 10-11 Jesus-di

Lazarus óewáywówápaa ihaydi báyéki Hudíyodi inbí p'ó'dédí'in ovâyyoekanhondi Jesus-ví'piyeda' dívíwhäyuhon, hediho in owaha' p'ó'dédí'in dáywéhpêe'an Lazarus wá' óehéyídi.

Jesus wí búndu iwe na'í'ändi oe Jerusalem búu'ú nats'ú

¹² Wíyá tháwän in báyéki t'owa in Passover shánkí'dipiye' dipówá'in dínhanginpóe Jesus oe Jerusalem-piye' na'ä'in, ¹³ hedi palm taykhóe dáyts'á'di ún'ayyaymäa, hedi kinnän dívítuhkwínuhon: “Wiséegikénde?” “Na'inbí Sedó Yóesi Tádádí wóesan, hediho híwó' wóe'âamí.” “U-á Israel-ví tsondi hay'i unmuu.” ¹⁴⁻¹⁵ Jesus wí búndu'ay ho ónkê'di iwe na'í'än, hediho Yóesi Tádáví ta'nin diwe háa úntû' waagibá napóe. Kinnän nata'muu:

Un t'owa Zion-win wíyá wí'íkhuwóeda'ípi.

Binmú'dí, unbí tsondi hay'i wí búndu'ay k'éwédí ún'ä? *

¹⁶ (Ihaydiho Jesus-ví khäge'nin ná'i hääwí napo'i' wídika'póya'pí, hewänbo tí'úugédí Jesus wíyá oe makówápiye' nawáypee ihaydänho ná'in iví'gedi nata'muu'in dín'ánpówá, hedá dínhanginná háa nata'muu waabá óe'annin.)

¹⁷ Häädankänbo báyéki t'owa Jesus-ádí diyi' i thaa idi Lazarus óewáywówápaaadi penípho iwedi napée-í kin óetu'an, hedi náä ná'in t'owadibá in wé'ge'in t'owa ovâytumáa háa iwe i'annin. ¹⁸ Hediho ná'in wé'ge'in t'owa dínhanginpóe Jesus-á ná'in pínán t'óe i'annin,

* **12:14-15** Zion-dá Jerusalem búu'ú namuu.

hedânkunho ûn'ayyaymä. 19 In Pharisees wí'nä táye dívíchänu'odi ditû?, “Ti wíwînmúndepí'an háa ída' waagi wí'ûnpuwamänpí'in. Binmú'dí, báyéki t'owa i-ádída' dimän.”

Wên Greek t'owa Jesus-ádí dihí'da'

20 Wên Greeks dimuu'in in wé'ge'in t'owa-ádí diyí?, in oe Jerusalem dínshánkî'díná' diwepiye' dí'ää'in Yôesi Tádá óe'a'ginmäänídí. 21 Indá Philip-ví'piye' dimää (i-á Bethsaida búu'ú'ay oe Galilee nangewi namuu), hedi óetu'an, “K'ema, Jesus-ádí gihí'da'.” 22 Philip namää Andrew óetu'âamídí, hedáhá' Philip-á Andrew-ádá Jesus-ví'piye' damää óetu'âamídí háa ditú'in. 23 Jesus natú, “Ihaydi púnú' nanânho nakeepúwídí hay'i omuu'in, naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i? 24 Hebo ta'gendi wâytumáa, wí táhtá ko'yi óekoedi iví wówátsi imä' waagibá ûnpó' hedânho shánkí báyéki iwedi natáhpaa-ídí, hedi iví wówátsi imähpidá iwedi hääbo wínapa'pí, iwebo wí'bo nawänpik'óe. † 25 To'wên inbí wówátsi nää oepáa k'aydi ingí'da' dínmuu'indá inbí wówátsi dipedée-í, hewänbo to'wên inbí wówátsi nää oepáa k'aydi ingí'da' wídínmuupí'indá, inbí wówátsi hánhay wänbo t'ähki dâymá've-í. 26 To'wên naagi' dívít'ôe'amí'in dida'di naa díyuumá've-í'in dínkhây'ä?, hediho' iwáygé naa oyi' iwe, navi t'ôe'in iwáygebá diyêeni. To'wên naagi'

† 12:24 Jesus näwe wí'bo' iví'gedi ihí'máa. Natú'da', i ko'yi iví wówátsi imä' hääwi iwedi napáa-ídí waagibá, i-á wá' ûnkây'ä' iví wówátsi imääni'in hedânho t'owa in wówátsi nahändepí'in dâykéyídi.

dívít'ôe'o'in naví Tádádí ovâytu'âamí híwó' dívítsiye'annin."

Jesus iví chuwa i'gedi ihée'an

²⁷ "Näaho naví pí'nă khó'yé dínkháapóe. Ti naví Tádá dondaa'amí nă'in dínpuwagít'óe'in diwedi dín'aywoenídí? Hedân yoe, nă'in dínpuwagít'óe'in namuudânkun năä oepáa k'aydipiye' o'ää. ²⁸ Hedânho nă'in wída'máa naví Tádá, ovâykeeyamí u-á hay'i unmuu'in" kin Jesus natú. Ihaydi nă'i tuu makówádí nat'oet'óe: "Han dáy'anho', hedá wá' wiyá hanbá dáykhâymaa."

²⁹ In t'owa iwáygé diwinnin i tuu dit'oe, hedí wáy wên ditú, "Ikwahta'a'an" gin, hedá wây-á ditú, "Wí makówáwi t'ôepa'aa'idi óehée'an." ³⁰ Jesus-di ovâytu'an, "Nă'i tuu-á naagí'da' wínamuupí, hewänbo ungí' wá' namuu. ³¹ Ihaydi púnú' naná Yôesi Tádádí in óetaapí'in ovâykeekw'ôenídí híwó'pí díví'annin, hedá Penísendi inbí tsondi dínmuu'i-á óet'aanídá. ³² Hewänbo naa năä nangedi dít'óhtägek'úwídí dítege ihaydi naadi t'ähkí t'owa dovâytukánnamí naví'piye' di'ää-ídi." ³³ Nă'in natú ovâythayyamídí háawin chuwa únpuwagít'óe'in. ³⁴ Ee t'owa yâagedi to'wídí óetu'an, "Yôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu i to'wí idi óesogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoenídí hánhay wänbo tähkí nawówáyêeni'in. Heháadan untú' i to t'ähkí t'owagí' na'aypuyä'i' óetegé-í óet'óhtägek'úwídí? To-an namuu nă'i to'wí t'ähkí t'owagí' na'aypuyä'i'? Ti i-á namuu i to'wí Yôesi Tádádí óesogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoenídí?" ³⁵ Jesus-di ovâytu'an, "Wí kohthay waagi'ba omuu, hewänbo undádí wí

hây tãhkída' ochangít'óe. Naa oyi' iwe nakeená, hedihó wa'di náá undádí oyidibo' unbí wówátsi naa-ádí binhûu, hedânho nakhuuná' ni'ge wí'iyêenípídí. To'wí khuu i'ge namãndi-á wáy namãn ni'ge wí'ûnhanginnáhpí. ³⁶ Naa i kohthay omuu'ivi'piye' bíwhâyú wa' undádí oyidibo', hedânho t'owa i kohthay iwe íthaa'in ípúwídí.”

In Hudíyoví p'ó'dédí'in Jesus-ví'piye' wídíwíwhâyundepí

Nã'in Jesus natú ihaydiho' iwáygedí namãadi ikaayan wí'óeshaa-ípídí. ³⁷ Hewãnbo tobá báyéki pínán inbí páadépiye' ikeeyan wãnbo', wa'di ivi'piye' wídíwíwhâyundepí. ³⁸ Hedihó háa Yôesi Tádáví tukhe'bi' Isaiah itã'nan waagi napóe. I-á hãn'oe natú,

Na'inbí Sedó, i hí' gitú'i' wídíwíwhâyupí.

Hedi unkay'in wídínhanginnáhpí.

³⁹⁻⁴⁰ Hedihó wídínkoedípí dívíwhâyú-ídí, gá dínpóedân háa wíyá wáygé Isaiah itã'nan waa:

Yôesi Tádádí inbí tsée ovâykhaayan, hedânho wídínkeepo'pí waagibá dínpúwídí,

hedá inbí hangintandá ovâyyyã'an,

hedânho wídika'pówá-ípídí,

hedí naví'piye' wídí'ã'pí dovây'owóyé-ídí.

⁴¹ Isaiah nã'in itã'nan gá Jesus-á hay'i napuwagít'óe'in ho ûnkeepóedân, hedânkun ivi'gedí ihée'an.

⁴² Hebo tobá Jesus-ví'piye' wáy wên wídíwíwhâyupí wãnbo', báyéki in Hudíyo p'ó'dédí'in wãnbo ivi'piye' dívíwhâyumãgi, hewãnbo kee'eedí wídítúhpí dívíwhâyú'in gá in Pharisees-di i méesate eepiye'

ovâytsudekhâa'âmídí dikhuwôeda'dân, ⁴³ hedí nã'in Hudíyo p'ó'dédí'in shánkí dida' t'owa híwó' inbí'gedi dívíhée'ámí'in Yôesi Tádá híwó' inbí'gedi dívíhée'ámíví'wedí.

Jesus-ví hí' ovâytu'annin dâyyoegi'an, hedânho ovâytechänukhâymaa

⁴⁴ Hedí Jesus-di kaygi ovâytu'an, "To'wí naví'piye' iwhâyunde'i-á naví'piyeda' wí'iwhâyundepí, hewänbo i naa dísandiví'piyân wá' iwhâyunde'. ⁴⁵ Hedí to'wídí naa dímúndedí i naa dísandi' wá' óemúnde'. ⁴⁶ Naa nãä oepáa k'aydipiye' o'ää wí kohthay waagi'bá omúnídí, hedânho to'wên naví'piye' dívíwhâyunde'in khuu j'ge wídiyêenípídí. ⁴⁷ Naa wó'tû'pí in to'wên naví hí' dit'oedi hewänbo wídyá'a'gindopídí dínkhây'ä' ovâytechänú-í'in. Naa o'ää t'owa dovây'aywoenídí, dínkhây'ä' ovâytechänú-í'in otúnídá yoe. ⁴⁸ I t'ä'gi thaa naná' diwe nã'i naví hí' ho dovâytu'andi' namuudânkun in to'wên naa díyoegi'annin hedá háa otú waa wíðnséegi'anpí'in ovâytechänukhâymaa, ⁴⁹ gá naa háa naví Tádádí dísandidá naa díyôn waagida' dáyhée'o', háa owänpida' waagá yoe. ⁵⁰ Hedí dínhanginná i tsontuu naví Tádá imägi'i wówátsi nahándepí'in napäyi'in. Hedânho háa naví Tádádí dítu'anninda' naa otú' hedá ha'wâa dáyhée'o'."

13

Jesus-di iví khäge'ninbí ân ovây'owídi

¹ Wí' thaa wa' natáy i Passover shánkí'di thaagi'. Jesus ûnhanginná i thaa napowa'ä'in nãä oepáa k'aydi iwedi iví Tádáví'piye' namú-ídí. Häädi

wänbo t'ähki in ivi'in ûnmuu'in ovâyséegi wa' näädi naye' ihaydi, hedi nää ovâykeekankhâymáa hânho ovâyséegi'in.

2 Wé'ge dívíkindihúuyo' ihaydi, Penísendi Simon-bí ay Judas Iscariot i ánskaa ho óemági Jesus óeku'p'âynídi. 3 Jesus ûnhanginná ivi Tádádi t'ähki kay óemági'in, hedá ûnhanginná Yôesi Tádávi'wedi na'ää'in hedi ivi'piye'ba nawáymännin, 4 hediho' ee nahúu'ân diwedi iwínúdi ivi k'éwé'in to ip'ádi, hedi wên p'oepidi'in aadi iseeba'áa'an. 5 Hedáhá' wên oewáabay iwe ip'oesaadi ivi kháge'nin i'ân'owídihon hedá in p'oepidi'in aa naseeba'áamuu'indidá ovây'ânpídi. 6 Peter-vi'we napówa ihaydi Peter-di óetsikáyin, “Na'inbí Sedó, ti udi naa dí'ân'owídikhâymáa?” 7 Jesus-di óetu'an, “Nää wí'unhanginnáhpí háadi kin dáy'o'in, hewänbo wáy wí thaa úhanginpúwí.” 8 Peter-di óetu'an, “Há'to dí'ân'owídi-i'in wímääní.” Jesus-di óetu'an, “Naadi wí'owídipídá naví' wú'muupího'.” 9 Simon Peter-di óetu'an, “Hedáho', Na'inbí Sedó, naví man dîn'owídi hedá naví p'ônda, naví ânda'ba yoe.” 10 Jesus-di óetu'an, “To'wí i'oe'ivi túu'ú t'ähki kháapi' ûnmuu, ivi ânda' ûn'owídítáy. Hedi undá kháapi'in ímuu, hewänbo un t'ähkídi'bo-á yoe.” 11 Jesus ûnhanginná to'wídi óekuhpegít'óe'i namuu'in, hedânho natú, “T'ähkídi'bo kháapi'in wí'ímuupí” gin. *

12 T'ähki inbí ân ovây'owídíbowa ihaydi ivi k'éwé'in to iwáy'tógi, hedi indádi iwáysóge. Ihaydi

* 13:11 Páadé ihaydi Jesus in hí' “kháa” kin natúdi inbí túu'ú i'gedi ihí'máa, hewänbo tí'úugé ihaydá Judas-vi t'aywó'di i'gedân ihée'an.

ovâytsikáyin, “Ti únhanginná háadí kin wây’annin? ¹³ Undi naa dítu’o háhkandi-ádi p’ó’dédi’-ádi, hedi híwó’ kin ítú’, ha’bi-ânkun omuudi. ¹⁴ Hediho’ undá únkhây’ä’ wí’nă táye bîn’ân’owídi-í’in, gá naa unbí háhkandi’ hedá p’ó’dédi’ omuu’idi wây’ân’owídidân. ¹⁵ Nă’i háa dáy’annin naadi wâykeeyan hedânho háa naadi wây’an waagibá un wá’ wí’nă táye úvíkanhúuwí. ¹⁶ Ta’gendi wâytumáa, wí t’ôe’i-á iví tsondiví shánkí hay’i wínamuupí, hedá wí t’ôekhuwa’i-á i óeyôndiví shánkí hay’i wínamuupí. ¹⁷ Háa wâytu’an waa íka’póya’dáho’, naví hí’ bîn’a’ginnamí hediho íhíhchaa-í.

¹⁸ “Hewânbo naa wó’tú’pí un t’âhkídíbo háa wâytu’an waa úvíkhây’ímáa’in. Naa dínhanginná to’wên in dovâyde’mannin dimuu’in. Hewânbo nă’in háa Yôesi Tádáví ta’nin diwe natú’ waa únkhây’ä’ napúwí’in: I to’wí naa-ádi ihúuyandi wânbo híwó’pí’ naa díkhây’ímáa.

¹⁹ Năä wâytumáa háa napuwagít’óe’in wa’ napóepídíbo’, hedânho napóe ihaydá úvíwhâyú-í naa i omuu hăn’oedíbo’ oyi’i’. ²⁰ Ta’gendi wâytumáa, to’wêndi wí naadi dósandi’ óeséegí’odi, indi naa wá’ díséegí’o waagibá díví’o’, hedi to’wêndi naa díséegí’odá, i naa dísandi’ wá’ óeséegí’o waagibá díví’o’.”

Jesus natú wí to’wídi óekuhpekhây’ímáa’in

²¹ Jesus-di nă’in ovâytu’an dihaydiho’ iví pí’nă únkháapóe, hedi thay’eedi ovâytu’an, “Ta’gendi wâytumáa, un diwedi wí’di naa díkuhpekhây’ímáa.” ²² Iví khäge’nin dívíwânpipuwä’o’, to’wíwí’gedi ihí’ímáa’in wídínhanginnáhpídí. ²³ I khäge’di

Jesus-di óeséegí'í? iví nú'ba na'án. ²⁴ Hediho Simon Peter imannan ná'i khäge'didi óemúnídí, hedi óetu'an, "Jesus nátsikáyin toví'gedan ihí'máa'in." ²⁵ Hediho' i khäge'di Jesus-ví shánkí nú' ihädidi óetsikáyin, "Na'inbí Sedó, to-an i namuu wóekuhpekhâymaa'í?" ²⁶ Jesus-di óetu'an, "Naa wí pává i sää iwe dóp'ohtôení, hedi wí to'wí dópägít'óe. Iví'gedân dáyhí'máa." Hedi wí pává ikê'di ip'ohtógidi Judas óemägi, i-á Simon Iscariot-ví ay namuu. ²⁷ Judas i pává ikê' ihaydi wesebo' i Penísendi iví pí'ná ûnts'ú, hedi Jesus-di óetu'an, "Häawí háa bikhâymaa'í wesebo ná'an." ²⁸ Hewänbo to'wí wänbo' in dihúukw'ó'nin diwedi wí'ûnhanginnáhpí háadí Jesus-di kin óetu'annin. ²⁹ Judas-á i chä' múu imáa, hediho wên di'ân Jesus-di óetu'an häawí i shánkí'digí' dántáy'í? ikumá-í'in, hedá wây-á wëndá di'ân in sehkanäwó' diwówayi'in wí häawí ovâymäáni gân óetu'an. ³⁰ Hediho Judas i pává ikê'di wesebo napee. Ihaydiho nakhuuná.

Jesus iví khäge'nin wên ts'aamin tsontuu imägi

³¹ Judas napee ihaydi Jesus natú, "Ihaydi nanânho t'owa dínhanginpúwídí naa t'ähkí t'owagí? o'aypuyä'í? hay'í? omuu'in, hedá háa naa dînpuwagít'óe'in namuudi dínhanginpúwí Yôesi Tádá wá' hay'í namuu'in. ³² Hediho Yôesi Tádádí hay'í naa dípaá-í iví haybá omúnídí, hedá ná'in ikhâymaa wesebo'. ³³ Naví áyyää, wí hâyú thaada' undádí ochangít'óe, hedi náä in Hudíyoví p'ó'dédí'in dovâytu'an waagibá un wá' wâytumáa, undi dítuwäkhâymaa, hewänbo wáy omän diwepiye' wí'únkoedí-ípi náä ímu-í'in. ³⁴ Naadi

wên ts'aamin tsontuü nää wâypäkhâymaa, hedi kinnân namuu: Wí'ná táye úvíséegíhûuwí. Naadi wâyséegí waagibá, hanbá wí'ná táye úvíséegíhûuwí. ³⁵ Úvíséegíhondáho to'wên t'ähkí dínhanginnání naví khäge'nin ímuu'in."

Jesus-di Peter oétu'an, "U-á poewin untúni naa wídítaapí'in"

³⁶ Simon Peter-di óetsikáyin, "Na'inbí Sedó, wépiyan unmán?" Jesus-di oétu'an, "Nää-á wí'úkoedipí wáy omän deepiye' díyüuhûuwídí, hewänbo wáy wí thaa wáy omän diwepiye'ba unnú-í." ³⁷ Simon Peter-di óetsikáyin, "Na'inbí Sedó, háadan wídínkoedipí wíyüuhûuwídí nää? Naa okhâymuu naví wówátsi ügí' dáymäänídí." ³⁸ Jesus-di oétu'an, "Ti naa omuudi unkhâymuu uví wówátsi bimäänídí? Ná'in ta'gendi wítu'âamí: Wí dee sen wa' ikinpídíbo' u-á poewin untúni wídítaapí'in."

14

Yôesi Tádáví'piye' gipunda'dá, iví ay Jesus-ví'piye' páadé gimú-í'in gínkhây'ä'

¹ Hedáhá? Jesus t'ähkí iví khäge'nin itu'an, "Ánshaa iwe wí'íkwó'nípí. Yôesi Tádáví'piye' úvíwhâyuhûuwí hedá naví'piyá. ² Naví Tádáví k'aygi únna' diwe báyékí ún'ívená. Ná'in ta'gen namuupídáho há'to wâytu'âamíwän ta'gen namuu'in. Hedího nää omän wí íve wí'inbo wâykhây'amídí. ³ Hedi wí íve wâykhây'amídí omäädá wíyá owáy'ää-í un wâyhûuwídí naa-ádí, hedânho wáy o'än diwebá un wá' íkwó'ní. ⁴ Un

úhnginná wáypiye? omännin, hedá in p'ôe naa omän deepiye? wá? úhnginná.” ⁵ Thomas-di óetu?an, “Na?inbí Sedó, wíghnginnáhpí wáypiye? unmännin wänbo?. Hedi hádídan in p'ôe unmän deepiye? ghnginnání?” ⁶ Jesus-di óetu?an, “Naa-á in p'ôe omuu, hedá in ta?gendá, hedá in wówátsi-á. To?wí wänbo wúnkoedipí naví Tádáví?piye? namú-ídí, naví?piye? páadé na?äädida?mânho?. ⁷ To?wí naa omuu?in ta?gendi úhnginnándáho naví Tádá wá? dîntáa-íwän. Nää iwediho bîntaa hedá bînmû?”

⁸ Philip-di Jesus óetu?an, “Na?inbí Sedó, i Tádá na?in dînkeeyamí. Hähayda? gíntáy.” ⁹ Jesus-di óetu?an, “Philip, gáhánhay waabo? undádi oyiho?, hebo wa?di wíúhnginnáhpí to?wí omuu?in. To?wên naa dímû?indá i Tádá wá? dâymû?. Hedi háadan dítumáa i Tádá wâykeeyamí gin? ¹⁰ Háadan wíwhâyundepí i Tádá-ádi omuu?in hedi i Tádá-á naa-áda omuu?indá? Nă?i hí? wâytu?o?i naví?da? wíđînmuupí, hewänbo naa dáyhí?máa ihaydi naví Tádá naa-ádi namuu?i? iví t'ôe i?o?. ¹¹ Nă?i naadi wâytumáa?i binwhâyú: Naa-á i Tádá-ádi omuu, hedá i Tádá-á naa-áda namuu. Hewänbo naví hí? dînwhâyundepídáho?, i hääwí dáy?o?i namuudi bíwhâyú wé?ge gamuu?in. ¹² Ta?gendi wâytumáa, to?wên naví?piye? díwíwhâyunde?indá, naa dáy?an waabá in wá? dívíkankhây máa, hedá wa?di shánki he?endi hääwí-á dívíkankhây máa, gá naa naví Tádáví?piye? omändân. ¹³ Úwíwhâyundedáho naa dínk'óe?in wây?amídí i ída?po?i?, naadi wây?amí-ákun, hedi hääwí naa Yôesi Tádáví ay omuu?i dó?o?ídi t'owa dínghnginnání i Tádá hay?i namuu?in. ¹⁴ Hääwí namúní wänbo ída?po?di,

naa dînk'óe'in wây'amídí úvíwhâyundedá, naa dó'amí-ákun."

Jesus-di i Yä'dâa'i P'oewahâa ivi khäge'ninbi'piye' óesankhâymaa

15 "Undi díséegídáho' i tsontu wâymägi'i dîn'a'ginnamí. 16 Hedí naadi naví Tádá dódaa'amí wiyá to'wí wovâykhäge'namí'i wovâysaanídí, hedí han i Tádá i'amí. Nã'i wovâykhäge'khâymaa'i-á hãädi wänbo t'ähki undádí nayêeni, i-á i Yä'dâa'i P'oewahâa namuu, hedí in ta'gen nahâhkanyi'. 17 In to'wên Yôesi Tádá dâytaapí'indá nã'i Yä'dâa'i P'oewahâa wí'óemúndepídí hedá wí'óetaapídí há'to dâykéyí. Hewänbo undidân bîntaa, undádí nayidi, hedá unbi pí'nã khó'yé i bînmá've-í.

18 "Naadi wên tádápí'in yíyápí'in waagi'inbá wíwâyyoekankhâymaapí, naa-á unbi'piye' owáy'ä?. 19 Hây napóe ihaydi in t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'indi naa wiya wídímúní, hewänbo undáho dímúní, hedá íwówayêeni gá naa owówayidân. 20 Hedí i thaa napówá ihaydá únhanginnání naa naví Tádá-ádi omuu'in, hedá undádí naa-ádi wé'ge gimuu'indá wá' únhanginnání.

21 "To'wên naví tsontu dînhógi'in hedá dîn'a'gindo'indá, indânho naa díséegí, hedí to'wên naa díséegí'indá naví Tádádí ovâyséegí, hedá naadi wá' dovâyséegí, hedí dovâykhäge'namí shánki híwó' dítaa-ídi" kin Jesus natú. 22 Wí khäge'di' Judas gin nakháwã'i?, hebo Judas Iscariot-dá yoe, idân Jesus óetsikáyin, "Na'inbi Sedó, heháadan na'indá' díkhäge'khâymaa shánki híwó' wítaa-ídi, hedí hä'in t'owa Yôesi Tádá

dâytaapí'indá yoe?" ²³ Jesus-di óetu'an, "To'wên naa díseegi'indá naví hí' dîn'a'gindo', hedi naví Tádádáho ovâyséegímá've-í, hedi naví Tádá-ádi naa-ádi inbí pí'nă khó'yé anthayé-í. ²⁴ To'wên naa díseegípí'indá naví hí' wíđîn'a'gindopí. Hedi i hí' naadi wâytu'andi-á naví'đá' wíđînmuupí, naví Tádádí dísandiví hí'-ân ûnmuu.

²⁵ "Nă'i hăawí naadi wâytumáa wa'di năa undádí oyidibo". ²⁶ Hewänbo i to'wí wovâykhäge'namí'idá t'ähkí úntáy'i wovâyhá'amí, hedá t'ähká naadi wâytu'andi-á wovây'anshaakannamí. I-á i Yă'dăa'i P'oewaahăa-ân namuu, hedi naví Tádádí i wovâysaaní gá han dódaa'andân.

²⁷ "Naadi wâykhäge'namí hedânho ánskaa iwe wí'íkwo'nípídí. Naada' dínkoedi han wây'amí'in, in to'wên Yôesi Tádá dâytaapí'indá wíđínkoedipí. Unbí pí'nă khó'yé wí'í'áyîngi-ípí hedá wí'íkhuwôeda'ípí. ²⁸ Naví Tádáví'piye' omän hedá unbí'piyá owáy'ă'gin wâytu'andi ít'oe. Naví Tádá-á naví shánkí hay'i namuu hedi ta'gendi undi naa díseegídáho' íhíhchăa-í iví'piye' omändi. ²⁹ Nă'i t'ähkí năa wâytumáa wa'di napóepídíbo', hedânho owáy napóe ihaydá undi naví hí' dînwhăyú-ídí. ³⁰ Wíyá shánkí naadi wíwâytu'amípí, gá i Penísendi na'ăđân, i-á in Yôesi Tádá dâytaapí'inbí tsondi dínmuu. Idá naa wíđítsonmáapí. ³¹ Hewänbo năa naví Tádádí naa díyôn waa dáykhăymáa, t'ähkí t'owa dínhanginnánídí i-ân dóséegí'in.

"Bíwínú, yaho năwedi gimú-í."

Jesus wên úuva áaphäã waagi'ba namuu

¹ “Naa wên híwó'nin úuva áaphäã waagi'ba omuu, hedi naví Tádá-á i áaphäã áyí'di waagi'ba-á namuu. ² In t'owa naví'in dînmuu'in áaphäã wa'yáy khóe waagi'inba dimuu. T'ähki wa'yáy khóe na'úuvapaapi' naví Tádá its'andedi iyâa'o?, hedá i wa'yáy khóe na'úuvapaa iwedá i hí'indi híwó'pí' namuu'i-á iyâa'o shánki báyéki híwó' napáa-ídí. ³ Undá i híwó'pí' ho únyâamuu i hí' naadi wâytu'andi bînt'óyandi. ⁴ Häädi wänbo t'ähki naa-ádi ímúní'in únkây'ä?, hedi naa-á häädi wänbo t'ähká undádí omúní. Wên wa'yáy khóe wänbo wí'bo wínahääpa'pí, ná'in wa'yáy khóe in áaphäã eedi nachândida'mân nahääpa?, hedi hanbá un naa-ádi häädi wänbo t'ähki ímuupídáho?, há'to únkoedí-í híwó'di hääwí úví'amídí.

⁵ “To'wên häädi wänbo t'ähki naa-ádi dimuu'in hedá naa-á indádí omuudá, indá báyéki híwó'dí'ámí. Naa-ádi ímuupídí hääwí wänbo há'to bîn'amí. ⁶ In to'wên naa-ádi häädi wänbo dimuupí'indá wa'yáy khóe t'owa dâyt'sâ'i' waagibá dínpuwí. Kí'bi wa'yáy khóe-á dâych'áadi nat'a?, hedi dâywé'ge'andi dâyphamáade?. ⁷ Naa-ádi häädi wänbo t'ähki íkw'ôndá naví hí'-á unbí pí'ná khó'yé bînmáadá, únkoedi hääwí wänbo ída'i Yôesi Tádá bîndaa'amídí, hedi ídá wovâymäáni, ⁸ hedânho t'owa dínhanginnáni naví Tádá hay'i namuu'in, hediho' undá báyéki híwó' úví'â'amí, hedi kindidiho ta'gendi naví khäge'nin ímúní.

⁹ “Naví Tádádí naa díséegí waagibá naadi wâyséegí. Naví séegí wóegé häädi wänbo t'ähki ímúní. ¹⁰ Naa naví Tádáví tsontuú dôn'a'gindodi

iví séegi wóegé hãädi wänbo t'ähki omuu. Hedá undá hanbá naví tsontuü dîn'a'ginhondáho', naví séegi wóegé hãädi wänbo t'ähki ímúní. ¹¹ Nã'i t'ähki wâytu'an hedânho' i híchchan dómáa waagibá un wá' unbí pí'nã khó'yé bînmá've-ídí, hedá t'ähki híchchanda' bînmá've-í. ¹² Nã'in tsontuü naadi wâytu máa: Wí'nã táye úviséegíhúuwí naadi wây séegi waagibá. ¹³ In to'wên inbí wówátsi inbí k'ema'ingí' dívímägi'indá shánkí hay'in séegi namúní'in dâymáa. ¹⁴ Hedí undá hãäwí naadi wây yôn waagi bînkanhondáho naví k'ema'in ímuu. ¹⁵ Nãa iwedi páadépiye' naví t'ôe'in ginda' naadi wíwâytu kankhây máapí, gá wí tsondi-á iví t'ôe'in háa ikhây máa'in wí'itu'opídân, hewänbo naví k'ema'innân gin wâytu'âamí, gá hãäwí naví Tádádí dítu'andi' naadi wâyhangin'ânandân.

¹⁶ Undi naa wídíde'manpí, naadá un wâyde'man, hedá wovâykw'ódi báyéki híwó' úv'ámídí, hedí i híwó' úv'í'o'i-á nakây púwí. Naví Tádádí naa dînk'ú' hãäwí ída'póe'i' wây'ámídí, hediho úvíwhây undedáho' idi wovây máäní. ¹⁷ Kinnân naadi wâytsónmáa: Wí'nã táye úviséegíhúuwí."

In Yôesi Tádá dâytaapí'indi Jesus-ví khäge'nin ovâyt'áy-í

¹⁸ "In t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'indi wovây t'aydáho wí'ún'óde-ípí unbí páadébo naa dít'ay'in. ¹⁹ In Yôesi Tádá dâytaapí'in t'owa waagi'inbá ímuudáho', indi wovây séegi-í, inbí'in dínmuu'in dâyséegi waagibá. Hewänbo in waagi'inbá wí'ímuupí. Naadi wâyde'man Yôesi Tádá bîntáa-ídí, hedánkun indihó wovây t'ay. ²⁰ Wí'ún'óde-ípí háa wâytu'annin: Wí t'ôe'i-á

ivi tsondiví shánkí hay'i wínamuupí. Hediho to'wên naa dí't'ôephadekannannindi un wá' wovây't'ôephadekannamí, hedi to'wên naví hí' dîn'a'ginnannindi unbí' wá' wovây'a'ginnamí. ²¹ Naví'in ímuudibo t'ähkí ná'i híwó'pí' hääwí t'owadi wovây'amí. Háadi? Gá i naa dí'sandi' wídyätaapídän. ²² Naadi naví hí' dovâytu'âamídi o'äpídáho ná'i t'aywó'di wídinmuupiwän. Hewänbo o'ää-ákun, hedänho nää wí' wänbo wí'ünkoedipí natúnídí, 'Naa wídinhanginnáhpí dáyt'aywó'nannin.' ²³ To'wên naa dí't'ay'indá naví Tádá wá'ho dînt'ay. ²⁴ Wa'di indádí oyi' ihaydi báyéki hääwí dáy'an wíyá to'wí wänbo hánhay wänbo i'anpí'. Kí'bi t'ôe dáy'anpídáho ná'i t'aywó'di wídinmuupiwän. Hewänbo háa naa dáy'annin dâymû'-ákun, hedi naa-ádi naví Tádá-ádi wí'gíndíbo dí't'ay. ²⁵ Hedi kin díví'andi naa háa inbí tã'kan naví'gedi nata'muu waa dînpóe, kinnân:

Wên híwó'pí'in wídyá'anpí wänbo naa dí't'ay.

²⁶ “Owáy naví Tádáví'we opówá ihaydi i to'wí wovâykhäge'khâymaa'i-á naadi wâysangít'ôe. Ná'i naví Tádáví'wedi unbí'piye' nakä'äggít'ôe'i-á i Yä'dâa'i P'oewaahâa namuu. Hedi napówá ihaydi naví'gedi ihée'amí. ²⁷ Hedá undá wá' t'owa naví'gedi bîntu'âamí, gá páadé naví t'ôe donts'an'an diwedibo' un naa-ádi iyídän.

16

¹ “Ná'i hääwí naadi wâytu'an hedänho unbí whäyü wí'ünháanípídí. ² In Hudíyodi inbí méesate íve wovâytsudekhâa'amí, hedá wá' shánkí wänbo únpuwí, wáy wí thaa naná'

diwe wovây't'ahánúdáho di'âaní Yôesi Tádágî' dívít'ôemáa'in. ³ Háadan kin dívíkhây máa? Gá Yôesi naví Tádá dínmuu'i wídíntaapídân, hedá naa wá' wänbo wídítaapí. ⁴ Nă'i napuwagít'óe'i wây'tumáa wa' napóepídíbo', hedânho napóe ihaydá naadi wây'tu'an ni'gedi ún'ánpowagít'óe. Naadi nă'i hăäwí wíwây'tu'anpí páadé naví t'ôe donts'an'an dihaydi, gá wa'di undádí oyidân."

Háa i Yă'dâa'i P'oewahhâa ikhây máa'in

⁵ "Năa tobá i naa dísandiví'piye' omän wänbo', wénä wí wänbo undi wídítsika'máapí wăhăäpiye' omännin. ⁶ Nă'i hăäwí wây'tu'andidiho' unbí pí'nă khó'yé năa báyékí únkháapo'. ⁷ Hewänbo in ta'gen wây'tumáa: Ungî' shánkí yänbedi híwó' namuu naa omú-ídí, gá naa omăäpídáho' i to'wí wovâykhăge'khây máa'i wína'ăä-ípídân, hewänbo omăädáho' i dósaaní unbí'piye'. ⁸ Hedí owáy napówá ihaydá t'owa ovâythayyamí piháa di'ánshaamuudi wídika'póya'pí'in inbí t'aywó'di i'gedi, hedá i híwó'di namuu i'gedá, hedá Yôesi Tádádí t'owa ovây'tuchänukhây máa i'gedá. ⁹ Idi ovâythayyamí dívít'aywó'nannin, naví'piye' wídívíwhâyundepídí. ¹⁰ Naa híwó'di' omuu i'gedi ovâythayyamí, gá naa i híwó'di' omuu'i naví Tádáví'piye' omändân, hedí wíyá wídímúnípí. ¹¹ Yôesi Tádádí t'owa ovây'tuchänukhây máa i'gedi ovâythayyamí, gá ho natúdân idi i Penísendi óetuchänukhây máa, i-á in t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'inbí tsondi dínmuu.

¹² "Naa wa'di báyékí wây'tu'âamí'in oda', hewänbo năa wí'únkoedipí ihay bínhónídí.

¹³ Hewänbo owáy i Yă'dâa'i P'oewahhâa napówá

ihaydi, i-á in ta'gen t'ähki naháhkanyi'i' namuu, idi wovâykhäge'khâymaa in ta'gen namuu'in naví'gedi ta'gendi únhanginpúwídi, gá iví ánskaa únmuu'ída' wí'ihí'khâymaapídân, hewänbo háa Yôesi Tádádí óetu'an waagi natúní, hedá háa napuwagít'óe'in wovâytu'âamí. ¹⁴ Háa natúní'in naví'wedi ihóní hedi wovâytu'âamí. Handidi wovâyhangin'ânnamí naa hay'i omuu'in. ¹⁵ Naví Tádáví háhkan únmuu'i-á naví' wá' dínmuu. Hedânho naa otú, i Yä'dâa'i P'oewaahâa háa wovâytu'âamí'in naví'wedi ihóní."

Jesus-ví khäge'nin inbí pí'nä khó'yé dikháapúwí, hewänbo wíyá dihíhchanpúwí

¹⁶ "Hanwaapídíbo' undi wídímúnípi, hedá iwedá hanwaapídíbo-á undi naa wíyá díwáymúní."
¹⁷ Wên iví khäge'nin wí'nä táye dívítu'an, "Hânnan hêe nã'in dítu'annin natu'da'? Natú, 'Hanwaapídíbo wídímúnípi' gin, hedá 'Iwedá hanwaapídíbo-á wíyá naa díwáymúní' gân. Hedá wá' natú, 'Kin napúwí gá naví Tádáví'piye' omändân.' ¹⁸ Hedi hânnangú iví hí' 'hanwaapídíbo' ûntu'da'? Hääwí i'gedi ihí'maa'in wígínhanginnáhpí."

¹⁹ Jesus únhanginná ditsikapúwí'in dida', hediho' ovâytsikáyin, "Ti úvítsika'maa háa otu'da'in wâytu'andi, 'Hanwaapídíbo' undi wídímúnípi, hebo iwedá hanwaapídíbo-á wíyá díwáymúní? ²⁰ Ta'gendi wâytumaa, undá íséeyêeni hedá úvísihtuwínú-í, hewänbo in t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'indá dihíhchanpúwí. Hebo ík'áykhaapóe wänbo nã'i-á únphadé-í hedi híhchan bînma've-í. ²¹ Wí kwee na'eyekhâyyi'i hânho nachanpo',

na'eyehaypúwí ihay nanândi. Hewänbo iví ay ûn'aypuyä ihaydá, iví hay i'gedi wíyá wí'ûn'ánpóya'pí, gá nahíhchanpóedân iví ay ûn'aypuyädi. ²² Hedi hanbá undá nää únpó? Un ik'áykháapo' naa wáypiye' omändi, hewänbo owáy naa wíyá o'ää ihaydá unbí pí'nä khó'yé íhíhchaq-í, hedi to'wí wänbo wí'ûnkoedí-ípí unbí híhchan únmuu'in wovâykwée-ídí.

²³ “Hedi ihaydi wí'úntâynípi háäwí wänbo dítsikáyi'nídí. Ta'gendi wâytmáa, háäwí naví Tádá bîndaa'andi', naví'piye' úvíwhâyundedi, idi wovâymääní. ²⁴ Nää pu'wahay wa'di háäwí wänbo wí'ída'póepí naví'piye' úvíwhâyunde wänbo?. Nää bindaa'an, hedânho bînhóní, hedá báyéki híhchan bînmá've-í.

²⁵ Nää'i háäwí wâytu'andi wâyhá'amídí ûnthaykantáy, hewänbo owáy wí thaa naná' diwe kindídi wíyá wíwâyhée'amípi, thay'eedân naví Tádávi'gedi wâytu'âami. ²⁶ Hedi ihaydi shánki híwó' bîntaadi un íháäwída'púwí naví'piye' úvíwhâyundedi, hedi wíyá wínatâynípi naa naví Tádávi'piye' wâyüusu'amídí, hewänbo idi wovâyséegídí unnânho iví'piye' úvíyüusu'amí. ²⁷ Hedi idi wovâyséegí gá undi naa díséegídân hedá úvíwhâyundedá naa iví'wedi o'ää'in. ²⁸ Nää oepáa k'aydipiye' naví Tádávi'wedân o'ää-áakun. Hedi nää-á náwedi naví Tádávi'piyebá ováymän.”

²⁹ Iví khäge'nindi óetu'an, “Nábáha' thay'eedi bihí'máa, nää-á uví hí'-á ûnthaykantáy'i' wí'úmuupí. ³⁰ Nää gínhanginpóe ü háäwí t'ähki úhanginná'nin, hedá háäwí to'wídí wóetsikáyi'ní'in nada'i' ü úhanginnânho wa'

wóetsikáyi?pidíbo?. Hedânho ívíwhäyunde Yôesi Tádávi?wedi un?ää'in." 31 Jesus-di ovâytu'an, "Nää-á itû?navi?piye?úvíwhäyunde'in, 32 hewänbo nää iwedi un t'ähki íwadedée-í, hedi wí?ínbo? unbí p'óegé bînkéyi hedi naa wí?bo díyoe'amí. Hewänbo naví Tádá naa-ádí nayidi ta'gendi wí?bo há'to oyêeni. 33 Naadi t'ähki nã'i wâytu'an hedânho naa-ádí ímuudi ânshaa iwe wi?íkwo?nípidí. In Yôesi Tádá dâytaapi'inbí yáagé wa? íyi? ihaydibo bînt'ôphadekhâymaa, hewänbo kay?indi úvíwínú-í, naa i yã?dâapî? nää oepáa k'aydiwi dót'an."

17

Jesus iví khäge'ningi? iyûusu'an

1 Jesus iví khäge'nin nã'i t'ähki itu'an dihaydi makówápiye? ibeedí kinnân iyûusu'an: "Tádá, ihaydiho dînná. Nää ovâykeeyan naa uvi ay omuu'i hay'i omuu'in, hedânho Ɂ-á hay'i unmuu'in naadi dovâykeeyamí. 2 Udi dísóge t'ähki t'owavi tsondi omúnídí, hedânho naadi t'ähki in udi dímgigi'in in wówátsi nahándeipi'in dovâymaänídí. 3 Uda? i ta'gendi Yôesi unmuu, hedá naa-á Jesus omuu, i udi dísandi? t'owa dovây?aywoenídí, hedi in to?wên Ɂ-ádí naa-ádí dítaa?indáho wówátsi nahándeipi'in dâymáa. 4 Wa?di nää oepáa k'aydi oyi? ihaydi in t'owa dovâykeeyan Ɂ-á hay'i unmuu'in, gá in t'ôe udi díkanyönnin t'ähki dóbowadân. 5 Tádá, naa hay'i omuu wa?di Ɂ-ádí oyi? ihaydibo?, wa? hääwi wänbo nakhi'yenpi ihaydibo?. Nää uvi?piye? owáymän, hediho ovâykeeyamí naa hay'i omuu'in, háa omú?de waagibá.

6 “In toʷwên nää oepáa k'aydi uḍi naa dímgágiʹin dovâykeeyan háawi unmuuʹin. Indá páadéboʹ uviʹin úmuu, hedá uḍá indá dímgági, hedi uvi híʹ wônʹaʹginnan. 7 Nää in dínhanginpóe háäwí t'ähkí uḍi dímgágiʹi taʹgendi uviʹwedi naʹäʹin, 8 gá háäwí uḍi naa dítuʹandiʹ naadi dovâytuʹandân, hedi dâyséegiʹan. In dínhanginná taʹgendi uviʹwedi oʹäʹäʹin, hedá dívíwhâyundeʹ uḍi dísanin.

9 “Naadi ingíʹ dovâyüusuʹoʹ. Nää t'ähkí t'owagiʹin wídâyüusuʹopí, hewänbo in uḍi dímgágiʹingiʹindáʹmân dáyyüusuʹoʹ, indá uviʹin úmuudi. 10 T'ähkí navíʹin dínmuuʹin uviʹin wáʹ úmuu, hedi uviʹin úmuuʹindá navíʹinbá dínmuu. Hedi háa inbí wówátsi dâyhon waagidibo nakeepoʹ naa hayʹi omuuʹin. 11 Nää uviʹpiyeʹ omän, hedi nää oepáa k'aydi wóʹyêenípí, hewänbo náʹindá näädíbo waʹdi diyíʹ. Naví Tádá, ʷ shánkí yäʹdáaʹi unmuuʹiʹ, uvi kay úmuuʹidi áyíngidiboʹ ovâymáʹve-í, i kay uḍi dímgágiʹidibá, hedânho wíʹḍaʹ waagibá dimúnídí, naa-ádí ʷ-ádí wíʹḍaʹ gamuu waagibá. 12 Waʹdi indádí oyiʹ ihaydi áyíngidí híwóʹ dovâymaa uvi kay úmuuʹidi, i kay dímgágiʹidibá, hedá dovâyʹáyíngimáadí wíʹḍaʹmân in diwedi napedee, i-á i haʹbi namuu napedeegítʹóeʹiʹ, hediho háa uvi taʹnin diwe ivíʹgedi nataʹmmu waa ünpoé.

13 “Hedi nää uviʹpiyeʹ omän, hedi dáyyüusuʹodi náʹi t'ähkí otûʹ waʹdi nää oepáa k'aydi oyidiboʹ, hedânho inbí píʹná khóʹyé t'ähkí híhchan dâymáʹve-í, naa dómáa waagibá. 14 Naadi uvi híʹ dovâymgági, hedi in t'owa wóetaapíʹindi ovâyʹay, háʹin t'owa waagiʹin wídimuupídí, naa wänbo wáʹ in waagi

wó?muupí waagibá. ¹⁵ Naadi wíwída?máapí nää oepáa k'aydi iwedi ovâyÿâa?amídí, hewänbo wída?máa udi áyîngidibo? ovâymá?ve-ídân, hedânho i Penísendidi wí?ovâyhónípídí. ¹⁶ In wóetaapí?in waagi?inbá wídimuupí, naa wänbo wá?-á yoe. ¹⁷ In ta?gen ovâyhá?amí hedânho ta?gendi uvi?piye? dívímäänídí. Úví hí?-á in ta?gen namuu. ¹⁸ Udi naa nää oepáa k'aydipiye? dísan waagibá, naadi ná?in navi?in dínmuu?in wá? t'ämäpiye? nää oepaa k'aydi dovâysankhâymaa. ¹⁹ In navi?in dínmuudi naa uvi?piye? dáymä? hedânho in wá? ta?gendi uvi?piye? dívímäänídí.

²⁰ “Naadi ná?ingí?inda? wídáyyúusu?opí, hewänbo wé?ge?in t'owagí? wá? dáyyúusu?o?, in to?wên ná?inbí hí? dínmuu?idi navi?piye? dívíwhäyukhâymaa?in, hediho wí?da? waagibá dipúwídí. ²¹ Navi Tádá, u-á naa-ádí unmuu, hedá naa-á u-ádá omuu, hedi hanbá innân wá? na?indádí dimúní?in naa oda?. Hedi kin naa dáyyúusu?o? hedânho t'ähkí t'owa dívíwhäyú-ídí udi naa dísanin. ²² Naadi he?ennin dovâypáa-í, udi naa hay?i dípaa waagibá, hedânho wí?da? dipúwídí, u-ádí naa-ádí wí?da? gamuu waagibá. ²³ Naa indádí omuu, hedi u-á naa-ádá unmuu, hediho ta?gendi wí?da? dipúwí, hedi handidi t'ähkí t'owa dínhanginnání udi naa dísanin, hedá dínhanginnání wá? udi ná?in naa-ádí dimuu?in ovâyséegí?in, udi naa díséegí waagibá.

²⁴ “Navi Tádá, naa oda? in udi dímägi?in naa-ádí dikwo?ní?in wáy naa ochangít'óe iwebá, hedânho udi naa hay?i dípaa?in dâymúnídí. Udi naa hay?i dípaa gá ho wa?di ná?i nan oepáa

nâakhíyépídíbo naa díséégídân. ²⁵ Tádá, u ta'geda' bi'o'i' unmuu'i', tobá báyékí t'owadi wíwóetaapi wânbo', naadi wítaa, hedí ná'in naví'in dínmuu'in dínhanginná udi naa dísanin. ²⁶ Háawi unmuu'in naadi dovâyhangin'ânnan, hedá shánkí híwó' dovâyhangin'ânkhâymaa, hedânho udi naa díséégí waagibá ha'bi séégibá inbí pí'ná khò'yé dâymá've-ídí, hedá naa-á indádá omúní."

18

Jesus óepankê'

¹ Jesus iyûsubowa ihaydi iví khäge'nindádi iwedi dimää, hedí owáy Kidron kó' p'änäpiye' dimää. Iwáygé wí nava'ay na-olive-taysaa'i nak'óe, hedí Jesus-ádi iví khäge'nindádi i nava'ay iwe dits'ú. ² Judas i Jesus óeku'p'égi'i' ûhanginná wáygé iwe naná'nin, háyän wânbo Jesus iví khäge'nindádi iwepiye' namäädi. ³ Hediho Judas-di wên Rome-wín sundado-á wên sundado i méesate hay'i dâý'áyí'do'indá hedá wên Pharisees-á ovâymaa, hedí phakó-á kohséephé naphaamuu'i-á inbí k'uuphé-á dínmahkänmuu'i wóegé iwe dipówá. ⁴ Jesus ûhanginná hääwí t'ähki háa ûnpuwagít'óe'in, hedího i'ah TUYEDI inbí páadépiye' iwínú, hedí ovâytsikáyin, "To-an bîntuwämáa?" ⁵ "Gá Jesus i Nazareth-wi-ân" kin óetu'an. Idá ovâytu'an, "Naa-ân i omuu." Judas i óeku'p'égi'i' iwebá indádi nayi'.

⁶ "Naa-ân i omuu" gin ovâytu'an dihaydi tí'ûupiye' dívíhádidi dikanu. ⁷ Hedáhá' wiyá ovâytsikáyin, "To-an bîntuwämáa?" Indi óetu'an, "Gá Jesus i Nazareth-wi-ân." ⁸ Jesus-di ovâytu'an,

“Wâytuʼanho naa-ân i omuu. Hediho naadaʼ dítuwámáadá, náʼin wéʼgeʼin binpunmää.”
 9 Haʼwâagi ovâytuʼan dihaydi háa hãädankánboʼ iyûusuʼan waa napóe. Kinnânho iyûusuʼan: “Wíʼ wänbo in dímägiʼin diwedi wídînpedée-ípí.”
 10 Simon Peter wí tsiyó pháʼ imáa, hedi iwahkêʼdi i owhaʼ pʼóʼdédîʼví tʼôeʼi Malchus gin nakhâwäʼiʼ óewhãdidi iví koʼdîngédíʼin oeyay heʼyinbo ôntʼóʼtsʼâʼ.
 11 Jesus-di Peter óetuʼan, “Uví tsiyó pháʼ hãʼi súde iwebá mänwáytoʼ. Náʼin tʼôephade naví Tádádí naa dînsannindá dînkâyʼãʼ donphadé-íʼin.”

Jesus oe Annas-víʼpiyeʼ óehoʼ

12 In sundado-ádí inbí tsondi-ádí in hayʼi méesatewin áyíʼnindádí Jesus óepankêʼdi óekhówhiʼan.
 13 Iwedi oe Annas-víʼpiyeʼ páadé óehoʼ. Ihay paayo-á Caiaphas naʼowhaʼpʼóʼdédîʼän, hedi Annas-á Caiaphas-ví yahsédo-á ûnmuu.
 14 Caiaphas-dá in Hudíyoví pʼóʼdédîʼin hãädankánbo ovâytumakheʼodi ovâytuʼan, “Shánkí yänbedi híwóʼ namúní wíʼdãʼ wí toʼwí tʼãhkí in tʼowagíʼ nachúu-ídí.”

Peter natú idá Jesus óetaapíʼin

15-16 Simon Peter-ádí wiyá khãgeʼdi-ádí Jesus-ví tíʼúuge damän. I owhaʼ pʼóʼdédîʼdi náʼi khãgeʼdiʼ óetaa, hediho i khãgeʼdiʼ ûnkoedi natsʼúnídí i tewhá tehpaá búge i owhaʼ pʼóʼdédîʼ nathaa iwe. Peter-á oe tehpaá yáʼwébo-á phódi núʼ óeyoeʼan, hediho i khãgeʼdi nawáypee náʼi aʼyú iphódiʼáyînmáaʼiʼ óehéeʼamídí, hedi Peter oe tehpaá búgepiyeʼ óetsʼúde.
 17 I aʼyúdí Peter óetuʼan, “Hãʼi sen

óepankê'iví khäge'dibá unmuupí'an." Peter natú, "Naa-á yoe."

¹⁸ Nat'êediho in t'ôe'indá in hay'i méesatewin sundado-á phaa'uudi dâypaha't'égi, hedi phaa nú' disúwáwin. Peter wá' iwebá iwínú.

I owha' p'ó'dédí'di Jesus óetsika'máa iví háhkan ni'gedi

¹⁹ I tewhá íve i owha' p'ó'dédí'di Jesus óetsika'máa iví khäge'ninbí'gedi hedá iví hí' in t'owa ovâyhá'o' i'gedá. ²⁰ Jesus-di óetu'an, "Naa t'owa t'ähkíví páadépiye' dâyhée'owän, hedi häädi wänbo t'ähkí dovâyhá'owän inbí méesate hí'índí' eeye hedá inbí méesate hay'i' ee-á, wáyge t'ähkí in Hudíyo díwíwé'ge'o' eeye. Hääwí wänbo kaadibo wó'túhpí. ²¹ Heháadan ná'i hääwí naa dítsika'máa? In to'wên dîntóyannin ovâytsikáyi'ní háa dovâytu'annin. Indá dínhanginná háa otú'in." ²² Jesus ná'in natú ihaydi, wí méesatewi sundado iwe nú' nawindiđi Jesus óets'emapháve, hedi óetu'an, "Ha'wâagá i owha' p'ó'dédí' winâahée'amípi." ²³ Jesus-di óetu'an, "Wên háawên híwó'pí'in naa otúdáho', úkhây'ä' ovâytu'âamí'in hääwí namuu'in. Hewänbo háa otú waa in ta'gen namuu-ákun, hedânho wí'úk'óepí díts'emapháve-í'in."

²⁴ Hedáhá' Annas natsonpóe Jesus nakhówhimuudi i owha' p'ó'dédí' Caiaphas-ví'piye' óesaanídí.

Peter wíyá natú Jesus óetaapí'in

²⁵ Oe yá'wé Peter wa'di nasúwáwin, hedi in wé'ge'in iwe diwinnindi óetsikáyin, "Ti u wá' há'i senbí khäge'dibá wí'unmuupí'an?" "Yoe," kin

natú, “naa-á yoe.” ²⁶ Wí sen i owha’ p’ó’dédí’ví t’ôe’ibá namuu’i’ iwe wá’ nawin, i-á i sen Peter-di óe’oyets’â’iví maatu’i’ ûnmuu, hedi idi Peter óetsikáyin, “Ti Jesus-ádí oe na-olive-taysaa iwe wíwímû’pí’an?” ²⁷ Peter wíyá natú “yoe” gin, hedi wesebo wí dee sen ikin.

Jesus oe Pilate-ví’piye’ óeho’

²⁸ Wa’déedíbo naná, hedi Jesus-á Caiaphas-ví’wedi óeho’ i Rome-wi tũyôn**í** tewhá hay’i iwepiye’. In Hudíyo ná’i Rome-wi tũyôn**í** tewhá ee wídits’úhpí, gá inbí kuu dínmuudi dínkhâak’óedân dits’ú**ní**’in, hediho dits’ú**ndáho’ wídín’â**hpí** ná’i Passover shánkí’dí koegi’ dâyk’óe-í’in. * ²⁹ Hediho Pilate oe yá’wépiye’ napee, hedi in t’owa ovâytsikáyin, “Háawin t’ehpide-an ná’i senbí’gedi dín**má**’?” ³⁰ In Hudíyodi óetu’an, “Ná’i sen wên t’aywó’nin i’anpídá há’to u**ví**’piye’ âymá’íwân.” ³¹ Pilate-di ovâytu’an, “Un wí’bo b**in**-píhúu i’, hedá bintuyó’nandi bin’an unbí tsontuú úntú’ waagibá.” In Hudíyodá óetu’an, “Hewänbo un Rome-’indá na’in Hudíyo wíd**ínk**’ú**yá**’pí wí to’wí âyhéyí’in, yâ’dâapí i’andi âysha wänbo’.” ³² Ná’in ditú’ dihaydi Jesus-ví hí’ háa nachuwagít’óe i’gedi ta’gen napee. †**

³³ Pilate iví tũyôn tewhá ee nawáyts’ú, hedi Jesus óetukännandi óetsikáyin, “Ti u-á in Hudíyoví tsondi hay’i-ân unmuu?” ³⁴ Jesus-di

* **18:28** I tũyôndá Hudíyo wínamuupí, hedi in Hudíyo-á dínkhâak’óe ná’in Hudíyo dimuupí’inbí hääwí dâytägé-í**dí**.

† **18:32** Jesus ho natú wên phé’wan deedi nachuwagít’óe’in. Handidi in Rome-’indi in yanäkikannin ovâyhánunde’, hewänbo in Hudíyodá ná’in yanäkikannin dimuu’in ovâyk’usâyunde’ ovâyhánú-í**dí**.

óetsikáyin, “Ti ɔ-ân wí’bo unhangin’ânda’, háa in Hudíyodi naví’gedi wóetu’andibo dítsika’máa?”
 35 Pilate-di óetu’an, “Ti naa-ân Hudíyo omuu gin un’ánde gáhân? Uví t’owaɔibo hedá in owha’ p’ó’dédí’indáđi naví mange wóekán. Háawin t’aywó’ninnan bi’an?” 36 Jesus-di óetu’an, “Naa tsondi hay’i’ omuu, hewänbo in nää oepáa k’ayɔiwın tsonnin waagá yoe. Ha’bi tsondi omuudáho’ in to’wên dovâytsonmáa’in dívihãnsaa-íwän naa in Hudíyoví mange wíđíkãanípídí. Hewänbo otú waa, näädıwin tsonnin waagi wó’muupí.” 37 Pilate-di óetsikáyin, “Hedáho’, ti ta’gendi wí tsondi hay’i-ân unmuu?” Jesus-di óetu’an, “U’bo untú waa, ha’bi’ omuu. Hedí nää oepáa k’ayɔipiye’ o’ää hedá o’aypuyä, in ta’gen namuu i’gedi dáyhée’amídí. To’wên in ta’gen ho dínhanginná’nindá naa dînt’óyande?” 38 Pilate-di óetsikáyin, “Hândidan to’wí ûnhanginnání hääwí in ta’gen namuu’in?”

Jesus óekhe’khâymaa, hewänbo Barabbas-á óema’p’ăđi

Pilate nă’in natú ihayđi in Hudíyo ee diyí’ iwepiye’ nawáypeedi ovâytı’an, “Naadi wên t’aywó’nin nă’i sen i’annin wänbo wíđônshaapí. 39 Hewänbo paayo p’óe waagi nă’i Passover shánkí’đi naná’ dihayđi undi dídaa’o’ wí pan wâyma’p’ăđi-ídí. Ti nää nă’i Hudíyoví tsondi hay’i dóma’p’ăđi-í’in ída’?” 40 Dívítuwínú, “Hă’i-á yoe. Barabbas-ân gida’ nâama’p’ăđi-í’in.” Barabbas-á sänbi namuu.

19

1 Hediho Pilate natsonpóe waa in sundadodi Jesus óepiye hedi púwhí'dí óewhähwhă'nan. 2 In sundado wên wăăkhän dâÿ'ophidé'andi óep'óhtógi. Hedáhá' wên p'í tsáawă'in k'éwé'in to-á óetógi, tsondi hay'iví aa waagi'inbá namuu'in, 3 hedi wí'in wí'ingin in sundado iví páadépiye' diphademändi óeyanäkítumáa, "Hännan un'ăn, u Hudíyoví tsondi hay'i' unmuu'i'," hedá óets'emapháve. 4 Pilate wíyá oe yá'wépiye' napeedi in t'owa ovâÿtu'an, "Bít'óyan, naadi i dópiyegít'óe undi bînmúnídí, hedânho únhanginnánídí naadi wên t'aywó'nin i'annin wänbo wídônshaapí'in." 5 Hediho Jesus oe yá'wépiye' óepiye. In wăăkhän ôñ'ophidé'annin nap'óhto'on, hedá in p'í tsáawă'in k'éwé'in to-á nato'on. Hedi Pilate-di in t'owa ovâÿtu'an, "Binmú'dí, năwe i sen nawin." 6 In owha' p'ó'dédí'indádí hedá in hay'i méesate'in sundado-ádí óemû' ihaydi háÿän wänbo dívítuwínú, "Wên phé'wan deedi năt'óhtägek'u'." Pilate-di ovâÿtu'an, "Unnân binhûu bînt'óhtägek'úwídí. Naadá wên háawên t'aywó'nin i'annin wänbo wídônshaapí." 7 In Hudíyodi Pilate óetu'an, "I-á natú Yôesi Tádáví ay namuu'in, hedi wên tsontuü gínk'óe'in natú', wí to'wí kin ihée'o'i-á nachúu-í'in ûnkhây'ă'."

8 Pilate nă'i hí' nat'oe ihaydi shánkí wänbo nakhuwôeda'póe, 9 hediho' iví tuÿyôn tewhá ívepiye' nawáyts'lú, hedi Jesus óetsikáÿin, "Ta'gendi wăhăăwi-an unmuu'?" Hewänbo Jesus-di háabo wí'óetu'anpí. 10 Pilate-di oetsikáÿin, "Ti wídíhée'ámípí'an? Ti wí'úhanginnáhpi'an

naaḍaʼmân dînk'óe háa wímaʼp'áḍi-íʼin hediháa u dovâymääniʼin phéʼwan deedi wóet'óhtägek'úwídí?" 11 Jesus-di óetuʼan, "Yôesi Tádádí wíwônk'úʼpídáho háʼto úkuʼníwân háa wânbo naa díʼamídí. Hedihó i sen uví mange naa díkándi-áho uví shánkí it'aywóʼnan."

12 Pilate năʼin nat'oe ihayḍi shánkí wânbo nadaʼ Jesus óemaʼp'áḍi-íʼin, hewânbo in Hudíyo dívítuwínú, "Năʼi sen nâamaʼp'áḍidá, u i tsondi Caesar-víʼnäpiyeʼ wíʼunmuupí. Wí toʼwí wí tsondi hayʼi namuu gin natûʼdi-á Caesar-ví hânbiʼ namuu." 13 Háa ditú waa Pilate nat'oe ihayḍi Jesus oe yáʼwépiyeʼ óepiye, hedi in t'owa ovâytuyóʼdoʼ iwe Pilate isóge. Iwáho dâytúʼo nak'uupháagíkʼw'óʼ diwe gin, hedi Hebrew tuḍdáho "Gabbatha" gin dâytúʼoʼ.

14 Waʼḍi Passover shánkíʼḍi yâadi naná. Ihay thaa-á dâyhäwíkhâyʼo wíyá tháwängíʼ, kaykhanwówá thaa nanáníʼiʼ. Năä taage iwáypiyeʼ naná. Pilate-di in Hudíyo ovâytúʼan, "Binmúʼdí, năwe unbí tsondi hayʼi únwin."

15 Dívítuwínú, "Năwedi náyâaʼan, phéʼwan deedi nát'óhtägek'uʼ." Pilate-di ovâytsikáyin, "Ti unbí tsondi hayʼi wâyt'óhtägek'úwí?" In owhaʼ p'óʼdédíʼindi óetuʼan, "I-á naʼinbí tsondi hayʼi wígínmuupí. Naʼindá wíʼḍaʼ tsondi hayʼi gínʼân, i-á Caesar-ân namuu." 16 Hedihó Pilate-di Jesus inbí mange óeyoeʼan phéʼwan deedi óet'óhtägek'úwídí.

Jesus phéʼwan deedi óet'óhtägek'úʼ

17 Hedáháʼ Jesus óehoʼḍi iwedi napee wên phéʼwan igíʼin ipíʼíhhondi, hedi in okú "P'óhkhúbay" gin dâytúʼoʼ iwe dipówá, Hebrew

tuudá ditû? “Golgotha” gin. ¹⁸ Iweho in sundadodi Jesus in phé’wan deedi óet’óhtägek’û?, hedá wá? wây-á wíye senä’dá Jesus-ví wí’nä kíngédí hanbá ovân’an, hedí Jesus-ví phé’wan pinudi ônkídi. ¹⁹ Pilate natsonpóe wên phéphá’ eedi ná’i tuu dâyta’namí gin: “Nä’i-á Jesus oe Nazareth-wi namuu, Hudíyoví tsondi hay’i?” hedí kin dâyta’nandi in phéphá’-á ee phé’wa? kw’áye dâyt’óhtägek’û?. ²⁰ Jesus phé’wan deedi óet’óhtägek’û? iwe oe Jerusalem búu’ú tso’wa naná, hediho báyéki Hudíyo iwe diyi?, hedí in phéphá’ ee háa nata’muu’in dâytuu’an. Hebrew tuudá, Latin tuudá, hedá Greek tuudá nata’muu. ²¹ In Hudíyo owha? p’ó’dédí’indi Pilate óetu’an, “Wí’úkhây’ähpi náata’namí’in ná’i hí? ‘Hudíyoví tsondi hay’i’ gin, hewänbo kinnân náata’namí: ‘Nä’i sennân natú, Naa in Hudíyoví tsondi hay’i omuu.’ ” ²² Pilate-di ovâytu’an, “Háa otsonpóe waa dâyta’namí’in wídó’egókhâymaapi.”

²³ In yôenu sundadodi Jesus phé’wan deedi óet’óhtägek’û? ihaydi iví aa dívíwiye, hedí pí’dinbo wí’íngí dâyhógi. Hewänbo iví k’éwé’in to he’yinbo namuudi wáygé wänbo wí’ünpanye’enpí. ²⁴ Hediho ditú, “Hä’in k’éwé’in to-á wí’áysíve-ípí, hewänbo íví’áywamí áymúnídí to-angú in nat’anpúwí’in.” Hedí han díví’andi ná’in Yôesi Tádáví ta’nin diwe ho nata’muu’in napóe:

Naví aa dívíwiye di pí’dinbo wí’íngí dâyhógi,
hedá naví k’éwé’in togí’in díví’áywan.

²⁵ Jesus-ví phé’wan nú? ná’in yôenu kwiyä? di-win: Jesus-ví yíyá-á, hedá Jesus-ví yíyáví tí’úu-á, hedá Clopas-ví kwiyó Mary-á, hedá Mary

Magdalene-dá. ²⁶ Jesus iví yíyá iwe nawindi imû?, hedá iví khägeʼdiʼ iséegíʼi wáʼ imû?, hediho iví yíyá ituʼan, “Yíyá, nää iwedi häʼi sen uví ay waagiʼbá úmúni.” ²⁷ Hedáháʼ iví khägeʼdiʼ ituʼan, “Náʼi-á uví yíyá waagiʼbá úmuu nää.” Hediho i khägeʼdidi iví wháagépiyeʼ Mary óehoʼ óeʼáyîngiʼamídi.

Jesus nachuu

²⁸ Jesus-áho ûnhanginná náʼi tʼähki iphadeʼin hedânho háa Yôesi Tádávi taʼnin diwe ivíʼgedi nataʼmuu waagibá napúwídi. Ihaydáháʼ natú, “Naa opʼoesáʼaa.” ²⁹ Iwe núʼ wên säʼäwé whoegiʼin naméenaʼoyohayʼisaaʼin nachá, hediho wên hääwên napʼohsaadeeʼin i méena iwe dâypʼohtógi, hedi wên poesú hyssop kin dâytuʼoʼ eedi dâytʼiʼkʼûʼdi Jesus-ví sóe iwepiyeʼ ôntegedi, ³⁰ i méena ipʼohún. Ihaydáháʼ natú, “Naví tʼôe dînboʼwanhoʼ,” hedi ipʼôhwhayediboʼ ipichuwamági.

Jesus oe waʼmäägé óeyún

³¹ I thaa in Hudíyo dâyhääwíkhâyʼoʼi kaykhanwówá thaagiʼ naná, hedi náʼi kaykhanwówá thaa naʼäʼi shánki hayʼi thaa dínmuudi wídidaʼpí in chuʼin ee phéʼwan deedi ovâyyoʼamíʼin. Hediho Pilate óedaaʼan natsonpúwídi in ditʼóhtägekwʼóʼnin ovâypóthâaníʼin shánki aʼyuugi dichúu-ídi, hedá phéʼwan deeyedá ovâywháve-í. ³² Hedihoʼ in sundado dimäädi in senáʼ Jesus-ádíbá phéʼwan deeyebá ovántʼóhtägekʼûʼin wíʼgíndíboʼ ovânpótháa. ³³ Hewänbo Jesus-víʼwe dipówádi óemûʼ ho nachuuʼin, hedihoʼ iví pó wíʼôntháapí.

34 Wí sundado iví yún phédí Jesus wa'mäagé óeyún, hedí p'oe-ádí ûndádí wónkí ûnpee.

35 (Kin napóe'in naa ná'in dóta'do'i dómû?, hedího i'gedího dóta'do?, hedânho un wá' ná'i hääwí úvíwhäyú-ídí. Háa otû' waa ta'gen namuu, naa dînhanginnâ in ta'gen otû'in.)

36 Ha'wâa Jesus óe'an dihaydi ná'i Yôesi Tádávi ta'nin diwe nata'muu waa napóe:

Wéhpêe wânbo iví phékhúu wí'onthâanípí.

37 Hedá wá' wiyá wáygé Yôesi Tádávi ta'nin diwe kinnân nata'muu:

In t'owađi i to'wí óeyúndi' óemúni.

Jesus óekhâ'k'û'

38 Wí sen Joseph gin nakháwä oe Arimathea búu'ú'aywi namuu, hedí Jesus-ví'piye' iwähäyunde', hewânbo in Hudíyoví p'ó'dédí'in ovâykhuwôeda'di náähaydi wínada'pí t'owa dînhanginnâni'in iwähäyunde'in. Jesus nachuu ihaydi Joseph-di Pilate óedaa'an i pení óekhu'wamääníđí, hedího Pilate-di óemágiđi óeho'.

39 Hedá Nicodemus wá' napówá wí woe sa'wó' nasu'u'i tägintä (100) taa nakháa'i' ikándí, ná'i woe-á myrrh-ádí aloe-ádí nawóemuu. (Nicodemus-á hânhay Jesus-ví'piye' khu'déedí namää'i-ân namuu.)

40 Joseph-ádí Nicodemus-ádí i pení óeho'di híwó'di aa ts'ä'i iwe óe'ánnan i sa'wó' nasu'u'i woe wóegé. Kindidân in Hudíyodi wí pení óekhâhkukhâymáa'i óekhâ'o'.

41 Jesus phé'wan deedi óet'óhtâgek'û' iwáy tso'wa wáy wí nava'ay nataysaa'i nak'óe, hedí iwe wí khâhkugi' t'ovápho ts'aabi nachá, iwe to'wí wânbo wa'di wí'óekhâ'k'û'pí.

42 Hedího tso'wabo nanândi,

hedá ihay tháwándá in Hudíyoví kaykhanwówá thaa dínndi dívíkhây'ámí'in dínkhây'ädi, Jesus iwe óekhâ'k'û'.

20

Wáy Jesus óekhâ'k'û' iwe wí'óeshaapí

¹ Dumíngu naná' dihay thaa Mary Magdalene i t'ovápho Jesus óekhâ'k'û' iwepiye' namää. Hé'déndí hé'dibo wa'di nakhunândibo namää. Napówádí i k'uu pháagí' dâyt'ídi'i wéhánäpiye' nahângewindi imû'. ² Hediho Mary iwedi i'äädi Simon Peter-ádi i wí' khäge'di Jesus-di óeséegí'i-ádi ovänshaa, hedi ovântu'an, "Na'inbí Sedó Jesus i t'ovápho iwe óeyâa'an, hedi wáygé óewáyk'û'in wígínhanginnáhpí."

³ Hediho Peter-ádi i wí' khäge'di-ádi Jerusalem búu'údí dapeedi i t'ovápho iwepiye damää dänmúnídí háa iwe nak'óe'in háa yoe. ⁴ Wí'gíndíbo dän'äähon, hewänbo i wí' khäge'di shánki nasháadí Peter-ví páadé i'äähondi páadébo napówá. ⁵ It'ää itsíhkêenídí, hedi i aa Jesus óe'ánnandi' oe íve nange nakw'ôndi imû', hewänbo' ee t'ovápho ee wínats'úhpí. ⁶ Iví tí'úugé Simon Peter napówá, hedi i-á ee t'ovápho íwepiye' nats'ú, ⁷ hedá i wá' i aa iwe nakw'ôndi imû', hedá in aa Jesus nap'ó'anmuu'indá wá' imû'. Ná'indá na'íhpa'andi oe wéhánäpiye' wí'bo nak'óe, i wé'ge'i aa-ádá wínak'óepí. ⁸ Hediho' i wí' khäge'di páadé napówá'i wá' t'ovápho ee nats'ú, hedi ná'i aa nakw'ôndiho' imû'di Jesus nawáywówápóe'in iwähäyu. ⁹ (Yôesi Tádáví tã'nin diwe natû' Jesus nawáywówápuwagít'óe'in, hewänbo Jesus-ví

khäge?nin wa?di nä?i hääwí i?gedi wídika?póya?pí.)
 10 In wíye khäge?ninda inbí?wepiye? dänweeho?.

Jesus-á Mary Magdalene-ví?piye? ipikeeyan

11 Mary-á oe t'ovápho iwe napówádí yá?wébo naséewin, hedi wa?di naséeyidi it'äädí i t'ovápho ívepiye? itsíhkídi. 12 Hedi wíye makówáwin t'ôepa?aa?in da?aats'ä'imuu?in Jesus nak'óewän diwe da?ändí ovänmû?, i wí? iví p'ôn ûnk'óewän diwe na?än, hedi i wí?-á iví ân ûnk'óewän diwá. 13 Indi Mary óetsikáyin, “Háadan unséeyi?” Ovântu?an, “Gá naví tsondi dînpiyedân, hedi wáygé óek'û?in wídînhanginnáhpí.” 14 Kin natú ihaydibá ibée, hedi Jesus iwe nawindi óemû?, hewänbo ta?gendi Jesus namuu?in wí?ûnhanginnáhpí. 15 Jesus-di Mary óetsikáyin, “Háadan unséeyi?” To-an náatuwämáa?” Mary-á na?än Jesus-á i nava áyí?di namuu?in hediho? óetu?an, “Mă?măä, wáygépiye? nâaho?dáho?, dítu?âamí wáygé nâak'û?in hedânho? omú-í dókéyídí.” 16 Ihaydi Jesus-di óekháyă?, “Mary.” Mary-á wiyá ibeedí Jesus-ví?di itsaakídi hedi óetu?an, “Rabboni.” (Rabboni-á Hebrew tuudi natu?da? “háhkandi” gin.) 17 Jesus-di óetu?an, “Naví?di wívitsaakêenípí, wa?di i Tádáví?piye? wó?peepídí. Hewänbo ópûn, in to?wên naví tí?úuwín páadé?in waagi?inbá dînmuu?in ovâytu?an naví Tádáví?piye? omän, i-á unbí Tádábáho? únmuu, i-á naví Yôesi dînmuu hedá unbí Yôesibá únmuu.” 18 Hediho Mary Magdalene iwedi namäädí in khäge?nin ovâytu?an, “Na?inbí Sedó Jesus dómû?,” hedi ovâyt'ôe?an háa Jesus-di óetu?an waa.

Jesus iví khäge?ninbí?piye? ipikeeyan

19 Waʼdi Dumîngu naná, hedi nakin dihaydi Jesus-ví khägeʼnin wí tewhá íve diwéʼgekwʼó. In Hudíyoví pʼóʼdédíʼin ovâykhuwôedaʼdi tʼâhkí i phódi dínphéhtiʼdin. Ihaydi Jesus inbí páadépiyeʼ nakeepóedí ovâytuʼan, “Ánshaaginpídíboʼ íkwóʼní.”
 20 Kin natú ihaydi iví mandá hedá iví waʼmäägé-á háa ûnmuuʼin ovâykeeyan hedânho óetaa-ídí. Iví khägeʼnin báyéki dihihchanpóe Naʼinbí Sedó Jesus óemûʼdi. 21 Hedáháʼ wíyá ovâyhéeʼandi ovâytuʼan, “Ánshaaginpídíboʼ íkwóʼní. Naadi naví tʼôe dínʼamídí wâysankhâymáa, naví Tádádí iví tʼôe dônʼamídí dísan waagibá.” 22 Kin natú ihaydi iví hâadi ovâysiphaydi, hedi ovâytuʼan, “I Yäʼdâaʼi Pʼoewâahâa unbí píʼná khóʼyé úntsʼúní. 23 Toʼwênbí tʼaywóʼdi dínʼowóʼyennin ítúdáhoʼ, ho dínʼowóʼyen. Hewânbo wídínʼowóʼyenpí gin ítúdáhoʼ, waʼ wídínʼowóʼyenpí.”

Jesus-di Thomas óhééʼan

24 Hewânbo wíʼ in täʼdi wíye iwedí in wéʼgeʼindádí wínaʼánpíwân Jesus dínpówá ihaydi. Náʼi khägeʼdi-á Thomas gin nakháwǎ, hedi Kwâati wáʼ gin óetuʼoʼ. 25 Hedihoʼ in wéʼgeʼin khägeʼnindi Thomas óetumáa, “Naʼindá Naʼinbí Sedó Jesus âymûʼ.” Hewânbo Thomas natú, “Naadá i kwákʼu ônkähkídi iwe dómûʼpídá, hedi namanphohchân deedi naví mankhúdi dótägepidá, hedá oe waʼmäägé ûnphohchân diwe wáʼ naví mandi dótägepidá, háʼto dáywhâyú-í nawówayiʼin.”

26 Wí yâadi naphade ihaydi iví khägeʼnin tewhá íve wíyá dikwʼó, hedi Thomas-á indádí nää naʼân. Tʼâhkí i phódi naphéhtiʼdin, hewânbo Jesus inbí páadépiyeʼ nakwinudeedi ovâytuʼan,

“Ánshaaginpidíbo? íkwɔʹní.” ²⁷ Hedí Jesus-di Thomas óetuʹan, “Náwe uví mankhúdí dítägé-í. Naví man dînmúʹdí. Ómankiʹ naví waʹmäägé iwe. Whäyupîʹ wíyá wíʹunmúnípi, hewänbo biwhäyú-í-á.” ²⁸ Thomas-di Jesus óetuʹan, “U-ân naví tsondi dînmuu, naví Yôesi-á.” ²⁹ Jesus-di óetuʹan, “Ti nábáhaʹ biwhäyú dímúʹdí? Hewänbo in dívíwhäyundeʹindá shánkí dihíhchaa tobá dímúʹpí wänboʹ.”

Háadí nãʹin taʹnin óetaʹnannin

³⁰ Jesus-ví khägeʹnindi báyéki wíyá pínnán tʹôe iʹandiʹ óemúʹ, hewänbo nãʹin taʹnin deedá tʹähki i pínnán tʹôe iʹan niʹgedi wínatáʹmuupí. ³¹ Hewänbo nãʹi híʹ-á natáʹmuu hedânho úvíwhäyú-ídí Jesus-áho namuu i toʹwí Yôesi Tádádí óesógeʹiʹ tʹowa ovâyʹaywoenídí, hedá wáʹ úvíwhäyú-ídí Yôesi Tádávi ay-á namuu, hedânho han úvíwhäyundedi in wówátsi nahándeplʹin imäʹin bînmáʹve-í.

21

Jesus-á tsédi diyíʹin khägeʹninbíʹpiyeʹ ipikeeyan

¹ Wí häyú thaa naphade ihaydi, Jesus iví khägeʹninbíʹpiyeʹ wíyá ipikeeyan oe Tiberias pʹoekwingé. Kinnân napóe: ² Nãʹinho wéʹge diyíʹ: Simon Peter-á, Thomas-á (i-á Kwâati gin óetuʹoʹ), hedá Nathanael-á (i-á Galilee nangewi búuʹúʹay Cana gin dâytuʹo iweʹi namuu), hedá Zebedee-ví eʹnûndá, hedá wây-á wíye Jesus-ví khägeʹnindá. ³ Simon Peter-di in wéʹgeʹin ovâytuʹan, “Naa opaapʹokumän,” hedí óetuʹan, “Naʹin wáʹ u-ádí gimän.” Hedího dimäädi wí kophênbay iwe dívítógi, hewänbo khuu tʹähki wídiséegípóepí.

⁴ Nathay^ä? ihaydi Jesus oe p'oekwí? k'áygé nawin, hewänbo iví khägeⁿnindá wídnhanginnáhpí i namuuⁱⁿ. ⁵ Hedi Jesus-di ovâytsikáyin, “K'emaⁱⁿ, ti háäbo wí^íséegípóepí^{an}?” Óetu^{an} “yoe” gin. ⁶ Idi ovâytu^{an}, “Unbí paap'okuⁱⁿ häⁱ kophênbay ko^dínäpiye[?] p'oe iwe bînchänú-í, hedi iwe bínhóní wên.” Hediho háa natú waa díví^{an}, hedi báyéki in ton paa dâywahógidi wídnkoedípi in paap'okuⁱⁿ dâytegé-ídí.

⁷ I khäge^{di} Jesus-di óeséegí^{idi} Peter óetu^{an}, “I-á Naⁱⁿbí Sedó Jesus namuu.” Simon Peter iví k'éwéⁱⁿ to napä^din it'ôe^{am}ídí, hedi náⁱⁿ óetu^{annin} nat'oe ihaydi iwáytógikídí ipip'ohke^t'áve oe p'o[?] k'áygépiye ikohsáy-ídí. ⁸ I kophênbay p'o[?] k'áygédí kayí[?] diwe wína^{än}pí, ma[?] hádí poewintä (30) kwi^{öh}pa taa iwehaydida[?], hediho[?] in wé^{ge}ⁱⁿ khägeⁿnindá i kophênbay iwedí eepiye dimää, in paap'okuⁱⁿ napaapi^dendi dâytäähondi.

⁹ P'o[?] k'áygé dipówá ihaydi i kophênbay iwedí dipee, hedi wí phaa^{uu} phaa iwe dipaakho^{kw}'ôndi dâymû[?], hedá wí pává-á nakhâykw'ó. ¹⁰ Jesus-di ovâytu^{an}, “Binmä[?] wên paa häⁱⁿ bînwhahógiⁱⁿ diwedí.” ¹¹ Simon Peter i kophênbay iwe itógidi in paap'okuⁱⁿ oe p'o[?] k'áygé iwhaapiye. Tägintädáhá[?] p'anántä^ddi poeye (153) paa gáhä^{ännin} dito^{on}, hewänbo tobá báyéki dipaato^{on} wänbo[?] in paap'oku^{indá} wáydi wänbo wínasi^{ven}pí. ¹² Jesus-di ovâytu^{an}, “Bíkä^{ve}, bíhé^déndíhúuyan.” T'ähkídíbo diwôeda[?] óetsikáyiⁿídí “To-an unmuu” gin, i-á Naⁱⁿbí Sedó Jesus namuuⁱⁿ dínhanginnândi. ¹³ Hedi Jesus i

húugi⁷ nasaa iwepiye⁷ namäädi i pává ihógi hedí ovâymägi, hedá i paa wá⁷ ovâymägi.

14 (Nää poewingí⁷ Jesus iví khäge⁷ninbí⁷piye⁷ ipikeeyan nawáywówápóe iwedi.)

Jesus-di Peter óhéé⁷an

15 Dívíhúubowa ihaydi Jesus-di Simon Peter óetsikáyin, “Simon, John-bí ay, ti udi naa díséegi ná⁷in wé⁷ge⁷indiví shánkí?” Peter-di óetu⁷an, “Hoi, Na⁷inbí Sedó, u-ân úhanginná naadi wíséegi⁷in.” Jesus-di óetu⁷an, “In t'owa naví k'úwá⁷ây waagi⁷inbá dînmuu⁷in ovâyhúuyôení.”

16 Wáygingí⁷ óetsikáyin, “Simon, John-bí ay, ti naa díséegi?” Peter-di óetu⁷an, “Hoi, Na⁷inbí Sedó, u-ân úhanginná wíséegi⁷in.” Jesus-di óetu⁷an, “In t'owa naví k'úwá waagi⁷inbá dînmuu⁷in ovây⁷áyingi⁷amí.”

17 Poewingí⁷we Jesus-di Peter óhéé⁷andi óetsikáyin, “Simon, John-bí ay, ti naa díséegi?” Peter naháachanpóe nää poewingí⁷ Jesus-di óetsikáyindi, “Ti naa díséegi” gin, hedího⁷ óetu⁷an, “Na⁷inbí Sedó, hääwí t'ähkí úhanginná, naadi wíséegi⁷in úhanginná.” Jesus-di óetu⁷an, “In t'owa naví k'úwá waagi⁷inbá dînmuu⁷in ovâyhúuyôení.

18 Ta⁷gendi wítumáa, shánkí ts'aabi⁷ unmuu ihaydi wí⁷bo bipi⁷awende⁷ hedá biyiyénde⁷ wéngé unda⁷ i⁷ge t'ähkí. Hewänbo owáy unsedópaa ihaydá bikhóhtääkhâymaa hedí wíyá to⁷wídi wônwhi⁷amí hedá wóepahkekhâymaa hedá wáy unpunda⁷pí⁷wepiye⁷ wóehúuwí.” 19 Kin natúdího Jesus-di ónthayk'ú⁷ háawin chuwa ûnpuwagít'óe⁷in, hewänbo ná⁷in iví chuwa ûnmuu⁷indá t'owa dínhanginnání Yôesi Tádá hay⁷i namuu⁷in. Hedá Peter óetu⁷an, “Naa-ádi óká⁷ve.”

20 Peter ibéedí i khäge[?]di Jesus-di óséegí[?]i dänwóe[?]ädi óemû[?]. Hää[?]dankánbo[?] i khüü dívíkindihúuyo[?] ihaydi ná[?]i-ânkun namuu i khäge[?]di Jesus-ví nú[?] na[?]ändí óetsikáyin, “Na[?]inbí Sedó, wé[?]i-an namuu i wóekuhpegít[?]’óe[?]i[?]?” 21 Hedi náä Peter-di i óemû[?]di Jesus óetsikáyin, “Heyâa ná[?]i sen, Na[?]inbí Sedó?” 22 Jesus-di Peter óetu[?]an, “Owáy naa owáy[?]ää píhay i nawówáyêení[?]in oda[?]dáho[?], naví áyîngi-ân dînmuu, uvî[?]-á yoe. U-ân naa-ádí óká[?]ve.” 23 Hedi in Jesus-ví khäge[?]nin ditû[?] ná[?]i khäge[?]di há[?]to nachúu-í[?]in. Hewänbo Jesus-á wínatúhpí i khäge[?]di wínachuwagít[?]’óepí[?]in, hewänbo nawänpitú-á, “Owáy naa owáy[?]ää píhay i nawówáyêení[?]in oda[?]dáho[?], naví áyîngi-ân dînmuu, uvî[?]-á yoe.”

24 Ná[?]i Jesus-ví khäge[?]di-ân namuu ná[?]i hääwí ita[?]nandi[?], hedi ibá natú[?] ta[?]gendi napóe[?]in. Hedi na[?]in gínhanginná háa i natú[?]in in ta[?]gen namuu[?]in.

25 Jesus wíyá báyéki hääwí i[?]an ná[?]in ta[?]nin diwe nata[?]muupí[?], hedi hääwí t’ähkí i[?]gedi nata[?]muudáho[?], o[?]ánde t’ähkí náä oepáa k’aydi há[?]to nayâanání[?]in i ta[?]di dâytá[?]namí[?]igí[?].

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tʉʉ / Nanbí Sedó Jôesiví Tun

New Testament in Tewa (USA) (San Juan/Santa Clara)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tewa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tʉʉ (San Juan)/ Nanbí Sedó Jôesiví Tun (Santa Clara)

Copyright Information

© 2012, Bible League International. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tewa (USA)

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

xcv

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

f775bf1b-8c8a-5c5e-9288-3b9b00387997